21 TEMMUZ 1956

Sene: 3 Cilt VII Sayı: 115

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

1956 YILINDA

15

Ev ve Apartman Dairesi

İkramiye ve Kredili

Ayrıca Zengin Para İkramiyeleri

Akbank'ın müşterilerine

yeni hizmeti

YÜZ EVLER MAHALLESİ

Hesabınızda daima en az

150 LİRA

Bulundurunuz

AKBANK

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene: 3, Cilt: VII, Sayı: 115

Rüzgârlı Sok. Ovehan

Kat: 3 Daire: 7

P. K. 582 ... Ankara

Tel: 15221 (Başyazar)

18992 (Yazı İşleri ve İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

Neşriyat Müşaviri :

Metin TOKER

imtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ul Müdür

Yusuf Ziya ADEMHAN

Umumî Neşriyat Müdürü :

Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter :

M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :

TURHAN

Fotoğraf :

Hüseyin EZER

Osman ÖZCAN

ASSOCIATED PRESS

TÜRK HABERLER AJANSI

Klişe :

Boğan Klişe ATELYESİ

Müessese Müdürü :

Mübin TOKER

Abone Şartları :

3 aylık	**(12 nüsha) :**	**6 lira**
6 aylık	**(25 nüsha) :**	**12 lira**
1 senelik	**(52 nüsha) :**	**24 lira**

İlân Şartları :

4 renkli arka kapak (Tam Sayfa): 350 lira
Kapak içi 300 lira, metin sayfaları Santimi 4 lira.

Dizildiği ve Basıldığı Yer:

Rüzgârlı Matbaa — ANKARA
Basıldığı tarih: 10.7.1956

Kapak resmimiz :

Murad Âli Ülgen

D.P. nin sembolü

(Sene : 1958)

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

İktidar partisinin yüksek sevk ve idaresini deruhte edenlerde bizim doğru bulmadığımız bir zihniyetin yerleşmiş olduğunu görmek üzüntü veriyor. İktidarla Muhalefetin Mecliste ara seçimlerinin yapılıp yapılmaması gerektiği hususunun müzakeresi sırasındaki tartışmasında bilhassa D.P. Genel Başkanı Adnan Mendereste bu zihniyetin belirtileri bütün vüzuhuyla kendini gösterdi. Adnan Menderes diyordu ki:

"— Mesele haddi , zatında çok basittir. Bu sene ara sevimleri yapmak caiz değildir. Çünkü ekseriyet böyle istiyor. Siz ekseriyette olduğunuz zaman aksine karar verebilirsiniz. Ama simdi ekalliyette bulunuyorsunuz. İşte bütün muhalefetler,. şurada olduğunuz kadarsınız."

Gerçi demokrasilerde ekseriyetler her istediklerini yapmak hakkına sahip değillerdir, kendilerini bağlayan bir çok tahdit vardır; nitekim bu husus Meclis müzakereleri sırasında ifade edilmiştir. "Fakat Muhaliflerin her nedense gözlerin önüne sermediği nokta, memleketle muhalefetin "işte şurada olunduğu kadar" dan çok fazla bulunduğuydu. Zira Adnan Menderes bunu söylediği zaman Meclisin muhalefete ayrılan sıralarında sadece 65 kadar milletvekili oturuyordu ve bunun ekseriyet grubuna nisbeti Başbakandan evvel DP. grubu adına konuşan -D.P. nin yeni sembollerinden- Hamdi Sancarın belirttiği gibi yüzde 17 den ibaretti. Böyle düşünmek, memleketi idare edenleri önümüzdeki seçimlerde tatsız sürprizlerle kolaylıkla karşılaştırabilir. Zira muhalefetin memlekette iktidara nisbeti yüzde 17 den çok fasladır ve ekseriyet partisinin başındakiler bunu hatırdan çıkarmasalar çok iyi ederler. Verilen reylere Mecliste tekabül eden milletvekili sayısı bizim seçim sistemimizin bir cilvesinden başka şey değildir ve hakikî vaziyet bambaşkadır.

1954 seçimlerinden sonra Adalet Bakanlığı tarafından neşredilen rakkamlara göre o seçimlerde 9.095.617 rey verilmiştir. Bu reylerin yüzde 58,42 si D.P. ye gitmiştir. C.H.P. yüzde 35,11. C.M.P. yüzde 5,28, bağımsızlar yüzde 0,62, T.K.P. yüzde 0.56, İşçi Partisi de yüzde 0,01 rey almıştır. D.P. ye rey olarak verilen 5.313.659 dur; parti buna mukabil 503 milletvekili çıkarmıştır. Fakat bunlardan 30 tanesi muhalefet safına geçtiklerine güre 30 un 503 e nisbeti olan yüzde 5.96 rey D.P. den kaçmıştır. Şu hale göre D.P. nin Meclisteki milletvekilleri milletin sadece yüzde 52,46 sını temsil etmektedir. Buna mukabil muhalefetin temsil nisbeti yüzde 47,54 dür. Aradaki fark ise yüzde 4,92 den ibarettir ki bunun fazla bir rey adedine delalet etmediği ortadadır. 9.095.617 nin yüzde 4,92 i 447.503 reydir. Demek ki 1954 teki rey vaziyetine göre iktidar, muhalefete nazaran 447.503 rey ilerdedir. Vaziyet bu olduğuna göre D.P. Genel Başkanının muhalefeti küçümseyerek "işte şurada olduğunuz kadarsınız" demesinin sebebini anlamak son derece zordur. Kaldı ki geçen iki sene içinde memlekette siyasi temayülün ne şekilde geliştiğini kat'i şekilde ifade etmek imkânsızdır, buna mukabil gelişmenin muhalefet lehinde olduğuna söylemek kolaydır. Her halde ara seçimleri yapılsaydı, vaziyet daha berrak şekilde ortaya çıkardı. O taktirde iktidar lehindeki yüzde 4,92 lik rey nisbetinin dahi azaldığı belki anlaşılırdı.

Anayasa hukukuna göre Büyük Meclis yeni seçimlere kadar milletin tamamını temsil . ettiğine göre ve Türk milleti namına karar ittihaz etmek selâhiyetine sahip bulunduğu aşikâr olduğundan bir meşruiyet meselesi asla bahis mevzuu değildir. 1954 seçimleri tamamile serbest şekilde yapılmıştır ve seçim sistemimizin neticesi olarak reylerin yüzde 58,42 sine milletvekilliklerinin yüzde 93 ü, reylerin yüzde 35.11 ine milletvekillikleri nin yüzde 5.70 i ve reylerin yüzde 5,28 ine milletvekilliklerinin yüzde 0.09 ü tekabül etmiştir. Bu bir hakikattir. Ne var ki memlekette iktidarın muhalefete nisbetinl Meclis sıralarına bakarak tayin etmeye kalkışmak insanı son derece yanlış neticelere götürür. "Biz kahir ekseriyete sahibiz, istediğimiz milletin istediğidir" diye düşünmek ve Muhalefet saflarına istihfaf dolu nazarlarla bakarak "siz de işte şu kadarsınız" demek doğru hesap yapmak değildir. Bakkamların dilinden anlayanların Muhalefetin fiilen işbirliği yaptığı dakikadan itibaren müteyakkız bulunmaları tabiidir. Tehlike çanları D.P. için çoktan çalmıştır, memleketin siyasî havası muhalefetin lehinde bir seyir takip etmektedir. Sandık başına gidildiğinde, seçim kanunu nasıl olarsa olsun, bu hava reyler vasıtasıyla tecelli edecektir. O zaman sistemin cilvesinin D.P. aleyhinde olması hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Belki reylerin yüzde 58,42 sine gene milletvekilliklerinin yüzde 93 ü tekabül edecektir; ama o zaman o milletvekilliklerini D.P.ye değil, muhalefete mensup şahsiyetler işgal edeceklerdir.

Her halde memleket reylerindeki ekseriyet - ekalliyet nisbetini sadece Meclisin teşekkül tarzına bakarak ifade etmek ve demokrasiyi öyle anlamak ekseriyet partisinin lehine değildir.

Saygılarımızla

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Muhalefet

Yakılamayan meşale

Geçen haftanın sonunda, Meclisin tatile girmek üzere bulunduğu yolundaki rivayetler kulaklarda dolaşırken, üç büyük Muhalefet partisinin temsilcileri bir araya gelince gazeteciler hemen yakıştırdılar: Üç Büyükler yaz aylarında yurt içindeki faaliyetlerini koordine etmeye çalışmışlardı. Halbuki görüşülen meselenin bununla alâkası yoktu. Üç Büyükler küçük işlerle uğraşıyorlardı. Zannediliyordu ki tenkide müteham mil olmayan iktidardı. Halbuki Muhalefet saflarında da -Time mecmuasının bir devlet adamımız hakkında kullandığı tabirle- "ince derili" olanlar çoktu. Bunlar istiyorlardı ki -tıpkı Muhalefetteyken D.P. nin istediği gibi- bütün basın her hareketlerini kayıtsız: ve şartsız desteklesin, hoşlarına gitmeven hakikatleri yazmasın .Tabii bunun imkânı yoktu. Basının büyük bir kısmı "en fena" zannedilen C.H.P. iktidarının devrilmesi için o zamanki D.P. nin kusurlarını daima görmemezlikten gelmiş, hâdiseleri daima ondan tarafa yontmuş, hataları belirtmemiş, Kurucuları adeta dokunulmaz hale getirmişti. Gaye "C.H.P. devrilsin de, ne olursa olsun" idi. Bu tutumun neticesi ise ortadaydı. Aradan geçen seneler -hepsinin değil ama- bir kısım basının aklını başına getirmişti. Ölçü İktidar ve Muhalefet, için aynı olmalıydı. Bir gazete -ya da bir mecmua- hatalı bulduğu hareketi, o hareketin sahibi kim olursa olsun belirtmeliydi. Muhalefeti idare etmeye çalışmak, Muhalefete akil öğretmek.. Bunlar bahis mevzuu şeyler değildi. Muhalefet elbette ki nasıl isterse Öyle davranırdı, ama tenkid karşısında da o kadar "ince derili" olmamakla mükellefti. "İktidarın ekmeğine yağ sürüyor" tertibi itirazlar ise, deli saçmasından farksızdı. İktidargibi Muhalefet de bilmeliydi ki mühim olan hareketlerdir; onların yazılması değil ve havadisleri yazıldığı zaman İktidarın ekmeğine yağ sürüleceğini sananlar o havadislerin hareketlerini yapmamanın daha uygun olduğunu anlamalıydılar. Bundan başka bir muayyen hâdiseyi herkes kendi görüşüne göre tefsirde serbestti ve iktisadî politikasını "kalkınma" diye cümle âlemin alkışlamasını isteyen İktidardan sonra Muhalefet de kendi siyasî taktiklerini bütün basının "aman ne şahane manevra" diye övmesini istemeye başlama--alıydı. Milletin kendilerinden pek çok şey beklediği bir sırada Üç Büyükler, bir araya geldiklerinde, daha mühim işlerle meşgul olmalıydılar.

Garip bir basın politikası

Üç Büyükler hareketlerinin başından beri garip bir basın politikasına sâhiptiler. Gazetecilerin **ürkü**yorlar, onlardan kaçıyorlar, temaslarının dış manzarasını bile nazarlardan uzak tutmak istiyorlar, hareketlerini bir sır perdesine bürüyorlardı. Müşterek bir toplantıda liderlerin fotoğraflarını çektirmemek **için** arka kapılardan sıvışmaları, görüşülen mevzuların ana hatlarını **dahi bildirmek** istememeleri bunun misalleriydi. Halbuki kendilerine bu kadar müzahir basını güç bulurlardı. Basın müzahirdi, zira umumî efkâr Muhalefeti tutuyor ve ondan bir şeyler bekliyordu. Buna rağmen, Bilhassa **C.M.P.** "gizli kapaklı kara politika"nın şampiyonluğunda inat ediyordu. Zaten bu partinin bir takım basını kendi kara listesine dahil ettiği, teşkilâtına tamimler yaptığı unutulmamıştı. Şim-

Ahmet Bilgin
Deuxieme Secretaire

di, öteki partilerin de, "C.M.P. müşterek cepheye lâzımdır" diye onun kötü bâsın politikasını benimsemeleri ve' hâdiseleri -fikirleri, müzakereleri ve kararları değil, hâdiseleri- gazetecilerden saklamaya kalkışmaları, buluşmalarını hile gizli tutmaya çalışmaları anlaşılır bir hareket değildi. Bilâkis, yapılan her toplantıdan sonra, açıklanması caiz olan husus müşterek bir tebliğle açıklanmalıydı. Hiç olmazsa üç muhalif parti temsilcilerinin buluşup görüştükleri bildirilmeliydi. Demokrasi aleniyet demekti ve umumî efkâr berraklık istiyordu. Sonra unutulmamalıydı ki komitecilik değil, politika yapılıyordu ve basınla teması muhafaza şarttı. Ayrıca İktidarın kapalı kapılar arkasında aldığı en mahrem kararların bile yarım saat sonra duyulduğu Ankarada sır saklamaya kalkışmanın başı kuma gömmekten zerrece farkı yoktu.

Memleketin beklediği

Üstelik memleketin Üç Büyüklerden bir beklediği vardı ve müşterek toplantılarda milletin istediği üzerinde kafa yorulsa daha iyi edilirdi. Muhalefetin Allahlık Ulus tarafından dahi neşredilmeyen tebliğinde hâdiseler tesbit edilmişti. Fakat ne yapılacaktı? Bu sualin cevabı yoktu. İşbirliği henüz o noktaya vasıl olmamıştı. Üç muhalif partinin hareket battı ne olacaktı? Millet nasıl davranmaya davet ediliyordu? Bir program, bir aksiyon plânı! İşte Üç Büyükler, şimdi zamanlarını buna ayırmalıydılar. Millet Muhalefete elinden gelen yardımı yapmaya hazır olduğu halde, Muhalefet henüz hâdiselerin ve kendisine bağlanan ümidlerin çapında bulunduğunu ortaya koymamıştı.

Bu karışıklık esnasında C.M.P. den bir ses duyuldu. Sesin sahibi Genel Sekreter sıfatım taşıyordu. Eğer Muhalefetin plânı bu idiyse -Allahtan bu olmadığı ihtimali çoktu ve o beyanatın C.M.P. ni ilzam ettiği dahi son derece şüpheliydi- "yazık oldu Süleyman efendiye" demekten başka yapacak bir şey yoktu. Böyle bir plânla Muhalefet, peşinden her hangi bir kimsenin gitmesini istemek hakkına sahip değildi. Ama bahis mevzuu sesi, müşterek tebliği neşretmeyen Allahlık Ulus dahi aksettirdi ki insanın içine kurt düşüren buydu.

C.M.P ve fikir

Geçen haftanın sonunda İstanbul gazetelerinin Ankaradaki bürolarına üstünde terazi resmi bulunan bir zarf geldi. Terazi resini, içindeki kâğıtlarda da vardı. Terazi C. M.P. nin semboluydu, mektup C.M.P. Genel Sekreterliğinden geliyordu. Bu. bir basın bülteniydi. Doğrusu istenilirse C.M.P. nin resmî kâğıtları pek cakalıydı. Kâğıtlarda bir büyük marj vardı ve oraya parti büyüklerinin Sıfatları hem Türkçe ve hem de Fransızca olarak 'yazılmıştı. Meselâ "Parti Reisi (President du Parti): Osman Bölükbaşı" deniliyordu. Fakat bundan da daha alâka uyandırıcı olan, basın bülteninin metniydi. Partinin Genel Sekreteri, şüphesiz gördüğü lüzum üzerine bir beyanat yapıyordu. Beyanatında da partisinin istikbal hakkındaki projelerinden bahsediyordu; Bunu ibretle okumamak kabil değildi.

Kendiliğinden gelen beyanat çok karışık bir cümleyle başlıyordu. Deniliyordu ki: "Türkiyede insan haklarını hâkim kılacak, bunları güvenilir teminâta bağlayacak bir Devlet nizamının kurulması için müca-

2800'LER İNDİRİLMELİDİR

Memleketi idam edenlere bir hayat pahalılığının mevcudiyetini kabul ettirebilmek için çok uğraşılmış olduğu hakikattir. Fakat şimdi, bizzat kendilerinin ifade ettiği ve ifadeden şevk aldığı başka bir hakikat hayatın ucuzlamakta bulunduğudur. Başta Başbakan Adnan Menderes olmak üzere devlet adamlarımız gerek Mecliste, gerek radyoda ve gerekse muhtelif toplantılarda yaptıkları konuşmalarda ucuzluğun işaretlerini sayıp dökmekle kalmamakta, üstelik bunun arızi olmadığını, devam edeceğini de inanarak belirmektedirler. Bizzat Adnan Menderes, hükümetinin politikasını izahla piyasada mal kıtlığına, dolayısıyla pahalılığa ve karaborsaya meydan verilmiyeceğini millete anlatmış, yeni fiyatların sabit kalacağını, hattâ daha da düşeceğini temin etmiştir. Bir Başbakan bunu söylerse, yapılacak kendisine inanmaktan başka şey değildir.

Hakikaten muhtelif kesimlerde kâr hadleri makul seviyeye indirilmiştir. Kalabalık bir kütleyi temsil eden tüccar ve esnaf büyük fedakarlıklar yapmak zorunda bırakılmıştır. Ekonomi ve Ticaret Bakam bile kâr hadlerinin tesbitinde biraz hasis davranıldığını saklamamış, fakat memleketin menfaatinin bunu icap ettirdiğini bildirmiştir. Zaten umumî bir ucuzluk vatandaşın masraflarını azaltacağından daha az kâr daha müreffeh bir hayat hile temin edebilecektir. Aynı şekilde meselâ taksi ücretleri de indirilmiş, lokanta ve otellerin fiyat listeleri ayarlanmış, gündelik hayatta vatandaşın ihtiyaçlarını ucuza temin etmesi prensip olarak kabul edilmiştir. Şimdi yapılacak olan, milletvekillerimizin 2800 liralık aylıklarının derhal normal haddine ircaıdır.

Zira vatandaşın gözünün bu yüksek aylıklarda olduğunu saklamanın mânası yoktur. Milletvekillerine ödenen 2800 lira kelimenin tam manasıyla herkese batmaktadır. Belki 2800 lira, o parayı alanlar ve hayatlarını ona göre ayarlayanlar için fazla görünmemektedir; hattâ belki kendilerince bundan daha azı ile sosyal seviyelerinin icap ettirdiği hayatı sürmelerinin imkânı yoktur. Ama bugün, vaziyet değişmiştir. Bir şoförün lastiğini, yedek parçasını, malzemesini nasıl temin ettiği düşünülmeksizin taksi ücretlerinde azaltma yanılmıştır. Küçük esnafın kira olarak ne ödediği kaale alınmaksızın kâr haddi indirilmiştir, hattâ doktorların vizite ücretleri bile ayarlanmıştır. Doktorların vizife ücreti bu!. Yani ne maliyetini hesaplamak imkanı var, ne de kazanç nisbetini. Buna rağmen ucuzluğa kavuşmak ümidile şoförü de, esnafı da, doktoru da sesini çıkarmamaktadır. Madem ki daha az masrafla geçinmek ihtimali ortaya çıkmaktadır, varsın ele daha az para geçsin. Ama, ya milletvekilleri aylıkları?

Düşününüz ki bu paralar, doğrudan doğruya milletin müşterek kesesinden ödenmektedir. Devlet hemen bütün vatandaşların kazançlarına çok sıkı tahditler koyarken milletvekillerini ihmal etmemekle mükelleftir. Milletvekili aylıklarının günün birinde pek büyük nisbet dahilinde arttırılıverdiği hatırlardadır. Madem ki şimdi memleketi idare edenler hayat pahalılığının yok olduğunu ileri sürmektedirler, madem ki iktidar muharrirleri karaborsa ejderini yok eden modern Aziz Sebastiyen'i hararetle tebrik etmektedirler, madem ki resmî beyanlarda ucuzluğun devamlı olacağı ifade edilmektedir, o halde 2800 lira aylık fazla bir lüksün delilinden başka şey değildir. Türkiye Büyük Millet Meclisi ilk kısıntıyı milletvekillerinin maaşından yapmalıydı. Bu, misallerin en kıymetlisi olurdu ve kazançları azaltılan esnafın, şoförün, tüccarın, doktorun tesellisi yerine geçerdi. Ama ucuzluk var diye kazançlarından kısıntı yapılanlar, 2800 lerin yerinde durduğunu görmekle elbette ki müteessir olmaktadırlar ve psikolojik rahatlıktan mahrumdurlar.

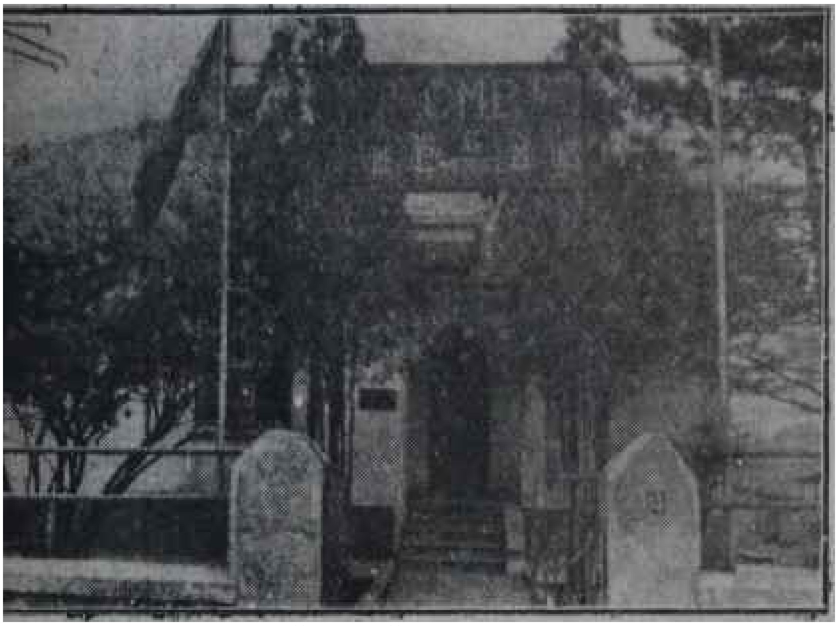
Milletvekillerinin sosyal mevkilerinin icabı bir hayat sürmelerine hiç kimsenin itirazı olmamak gerekir. Bu, millet işlerinin selâmetle yürütülmesinin de pir nevi teminatıdır. Ama* bu demek değildir ki milletvekilliği müessesesi, mensuplarına ummni hayat seviyesinin çok üstünde bir geçim imkânı temin etmelidir. Ucuzluk ya vardır ve devamlı olacaktır, yahut yoktur. Varsa ve devamlı olacağına inanmak caizse, milletvekillerinin aylıkları makul seviyeye indirilmelidir. Yok, böyle bir inanç bizzat Büyük Millet Meclisi âzalarının yüreklerinde yer etmediyse şoförlerin, küçük esnafın, manavın ve bakkalın zaten fazla olmayan kazançlarının tahdit edilmesi haksızlık sayılacaktır. Türkiyede millet kesesinden ödenen hiç bir maaş, milletvekillerinin maaşı kadar yüksek değildir. "2800 meselesi" aradan hayli zaman geçtiği halde bir tek gün bile unutulmamış ve şikâyet mevzuu olmaktan geri kalmamıştır. Fakat o zaman, şimdiki gibi, resmî ağızlar görülmemiş bir ucuzluğun başarılı hükümet politikası sayesinde gerçekleştiğini iddia etmiyorlardı. Bu iddianın kıymeti, ancak 2800'lerin azaltılması ile kaabil olacaktır.

İnsanın sırtına âmme vazifesi alması, işte böyledir. Bir çok meselede misâl âmme vazifesi yüklenenlerden gelmek gerekir. 2800'ler bunun delilidir. Ucuzluktan bahsedenler ve muhtelif meslek erbabının kazancını ayarlayanlar iğneyi kendilerine batırmakla mükelleftirler. Hattâ böyle bir teklifin bizzat milletvekillerinden gelmesi gönlün en büyük arzusudur.

Meclis bir ay müddetle tatile girmiş bulunuyor. Milletvekilleri imkân nispetinde seçmenleriyle temas edeceklerdir. Şimdi seçmenlere düşen vazife vekillerine iki bin sekizyüzleri indirmeleri hususunu hatırlatmaktır. Milletvekilleri her gittikleri yerde bu taleple karşılaşırlarsa, işin sonunda onu yerine getirmeğe mecbur kalırlar. Demokrasilerin fazileti işte budur; seçmenin elinde topsuz tüfeksiz öyle bir tazyik silahı vardır ki kudreti her şeyden büyüktür. Hem böylesine haklı ve mantıki bir dâvada avukatlık yapmak da o kadar zor sayılmamalıdır. Ucuzluk iddiası bizzat iktidar» dan gelmektedir. O halde ucuzluğun akla getirdiği ilk icabı yerine getirmek de iktidarın ve onun milletvekillerinin vazifesidir. Sınıflar arasında fark bahis mevzuu olamaz. Fazla kazançlar tahdit edilirken milletvekilleri kendi aylıklarını görmemezlikten gelmemelidirler. Gelenlere de hakikat, seçmenler tarafından hatırlatılmalıdır. Seçim bölgelerine gidecek olan milletvekilleri her halde hükümetin ucuzluğu temin ettiğini söyleyerek bir çok kanunu haklı göstermeye çalışacaktır. Eminiz ki seçmen bunun üzerine: "—İyi diyorsun ama beyim, madem ki ucuzluk var sen şu 2800 liralık aylığım indirdin mi?" diye mukabelede bulunacaktır.

Hakikaten ucuzluğun en güzel delili bu olmak gerekir. Ümid olunur ki tatilin sonunda Yüksele Meclise yapılacak ilk teklif aylıkların eski haddine indirilmesi olacaktır. Ayda bin liralık bir tenzilât bütçeye ayda yarim milyon lira sağlayacaktır. Bu ise senede altı milyon lira eder. Madem ki daha az parayla da geçinmek imkânı ortaya çıkmıştır, böyle bir tasarrufun faydasız bulunduğu nasıl iddia edilebilir ?

Evet, 2800'ler indirilmelidir. Milletvekilleri "hükümet memlekete ucuzluk getirdi" yolundaki sözlerini ancak böyle kuvvetlendirebilirler. Ucuzluğun gerçekleştiği günlerde, bütün kazançlar makul hadde indirilirken 2800 lira aylık nihayet âmme vazifesi gören milletvekillerine çok, pek çoktur.

C.M.P. Genel Merkezi

Terazisi var, uyarı yok..

dele eden ve bunda kısmen muvaffak olan Cumhuriyetçi Millet Partisi müstakbel seçimlerde tek partiye ve onun nizamına dayanan bir Devlet yerine demokrasi müesseselerini kurmuş, onları güvenilir teminata bağlamış modern ve Avrupai Demokratik Cumhuriyetin kurulmasının ilk şartı olarak çok partili parlamentoya taraftardır. Öyle bir parlamento iki Devleti tek parti idare etmesin, bir parti ekseriyeti yerine bir kaç parti hükümeti teessüs etsin". Fikrin derinliğini anlamak her fani için kaabil değildi. Evvela Cumhuriyetçi Millet Partisinin mücadelesinde kısmen muvaffak olduğunu bildiren söz neyi ifade ediyordu? C.M.P. nin kuruluşundan bu yana şikâyetler azalmamış, artmıştı. Sonra "çok partili parlamento" zaten bugün de mevcuttu. Bu parlamentoda mütemadiyen "çok partili hükümet" kurulması ise arzu edilecek değil, arzu edilmeyecek bir ihtimaldi; zira koalisyon hükümetlerinin narinliği herkesce bilinen bir hakikâtti. Arzu edilen şuydu: Muhalefet müsavi şartlarla ve müşterek listeyle önümüzdeki seçimlere girsin, ekseriyeti kazanırsa demokratik müesseseleri kurulmuş ve teminat altına alınmış bir rejimi tesis etsin, sonra her parti serbestçe mücadele sahasına atılsın. C.M.P. nin plânından bir şey anlamak mümkün değildi. Fakat beyanatın garabeti burada bitmiyordu. Genel Sekreter partisinin fikri olması muhtemel fikrini 'şöyle tamamlıyordu: Seçim mevzuatı Muhalefet partilerini tatmin eder şekilde tadil olunmadıkça.; Matbuat, Üniversite, Hâkimler, İl idaresi kanunları demokratik şekle irca edilmedikçe; Ceza Kanunundaki cezalar tahfif ve bu kanun modern ceza kanunlarının ihtiva ettiği demokratik ahkâm ile teçhiz edilmedikçe; Radyoda Muhalefet partilerine de konuşma hakkı tanınmadıkça; memlekette muhalefet partilerine eşit muamele yapılmasına tevessül edilmedikçe; Anâyasa garp dünyasının geçirdiği tekâmüle uygun olarak demokratize edilmedikçe hiç bir seçime girilmemesi gerekir!

İnsanın bu beyanatı okuduktan sonra küçük dilini yutmaması imkânsızdı. Şimdiye kadar zannediliyordu ki. Muhalefet yukarda sayılanları gerçekleştirmek maksadıyla seçime girecek. Öyle ya, D.P. iktidarı bunların hepsini yaparsa vatandaşın reyini tekrar ona vermemesine sebep neydi? Eğer D.P. seçim şansını kaybetmişse, bunları vaad ettiği halde yapmadığı, bilâkis aksini yaptığı 'içindir. Demek bunlar yapılmadıkça C.M.P. seçimlere girmeyecektir. Peki bunlar yapılırsa, C.M.P. ye millet reyini Bay Genel Sekreter bu parlak devlet adamlığı vasıflarıyla bakan, yahut başbakan olsun diye mi verecektir? Milletin yüksek menfaatlerinin bunu icap ettirdiğine inanmak hakikaten son derece güçtür.

Muhalefet ne istiyordu? Bunun millete açıklanması lâzımdı. Üç muhalif parti müştereken ne yapacaktı, nasıl hareket edecekti, milleti hangi bayrak altında toplamak niyetindeydi, plânı ne olacaktı? Neşredilen tebliğde teşrih edilen durumun vehametini. herkes kabul ediyordu; zaten bunlar evvelce de söylenmişti. Çare neydi, Üç Büyükler neye karar vermişlerdi, millete ne teklif ediyorlardı? Genel Sekreterin yaptığı beyanat C.M.P. yi ilzam ediyorsa, yani C.M.P. hakikaten sayılıp dökülen işler yapılmadıkça seçimlere girmeyecekse mücadele nasıl olacaktı? Hem bir parti "Ceza Kanunundaki cezalar tahfif edilmedikçe" seçimleri boykot eder miydi, bu nerede, hangi "Avrupai demokrasi" de görülmüştü? Böyle lâfların parti adına beyanat diye gazetelere verilmesine kimler, nasıl müsaade ediyorlardı? Ya aynı beyanâtta C.M.P. nin aleyhte rey kullandığı Millî Korunma Kanunu tadilâtım metheden cümlelere ne denmeliydi? Bu ne biçim şeydi? Vatandaş ki Üç Büyüklerden dertlerine deva arıyordu, bula bula Allahlık Ulus'ta dahi neşredilen bu beyanatı mı bulacaktı?

Her halde Muhalefet partilerinin oturup düşünmeleri ve evvela kendi kendilerine bir çeki düzen vermeleri lâzımdı. Milletin itimadım kazanmanın yolu muhakkak ki bu değildi. Bir hareket hattı tesbit edilmeliydi, sonra bir araya gelişmeli, ve müşterek kararlar ilan edilmeliydi. Siyasi konjonktürün böyle bir teşebbüs için son derece elverişli bulunduğu muhakkaktı, fırsat kaçırılırsa hakikaten yazık olurdu. Galibiyeti 'sadece karşı takımın fena oyunundan beklememek lâzımdı; biraz da iyi oynamaya gayret edilmeliydi.

Sekreterin başına gelenler

Fakat bu garip beyanat, bizzat Genel Sekreter (Secrâtaire General) e de yaramadı, zira partide fırtına kopardı. Ahmed Bilgin 'bunun C.M.P. ni ilzam etmediğini bildirdi. İki gün sonra ise Genel Sekreter kendisini 45 gün müddetle izinli addediyordu. İstanbul gazeteleri Genel Sekreterin seçimlerde Muhalefetin müsavi şartlarla müşterek listeler tanzimi teklifini yaptığı için afaroz edildiğini belirtiyorlardı. Halbuki bunun, C.M.P. için ideal olduğu hiç kimsenin meçhulü değildi ve C.M.P. nin bir çok hareketini bu gayenin tahakkuku vasıtası şeklinde tefsir etmek kaabildi. Genel Sekreter evvela taktik hatası yapmış; sayılıyordu; müteakiben, beyanati ilk okuyanların da anlayacakları şekilde seçimlere katılma şartları sâdece çocukça idi ve C. M. P. gibi nihayet kocaman bir millî partiyi ilzam etmemesi gerekirdi.

Fakat Secretaire General, orada da kalmadı. İlk beyanatım tavzih için gazetecilere bir "kendiliğinden gelme beyanat" daha gönderdi ki o, tuz biber ekiyordu. Bunda 1954 senesinde cereyan etmiş bir hâdisenin hikâyesi de vardı. Sayın Secretaire; General'in anlattığına göre 1954 seçimlerinden evvel C.H.P. ve C.M.P. temsilcileri arasında Yeni Sabah gazetesinin tavassutu ile bir görüşme tertiplenmiş ve bu siyasi toplantıda müşahit olarak kim bulunmuştu biliyor musunuz? Esad Mahmud Karakurt! Onun huzurundaki müzakerelerde anlaşmaya varılamamıştı. Bugünkü duruma gelince, iş birliği nazariydi. Halk Partisinin bir taktiğiydi. Onu iktidara getirici bir parti manevrasıydı. Buna CM.P.'nin kanması ve bir partinin menfaatlerine hizmet etmesi mümkün değildi. Şimdi sayın Secretaire General C.H.P. ye ilerdeki seçimlerde koalisyon hükümeti

kurma kararı almasını, bunun için Kurultayını fevkalâde toplantıya çağırmasını teklif ediyordu. Bu teklifini de umumî efkâr önünde red veya kabule davet ediyordu. Cevap verilmezse bundan çıkacak mana Halk Partisinin rejim, memleket ve millet davasında samimî olmadığı olacaktı! O takdirde de C.M.P., C.H.P.'siz bir muhalefet cephesi kuracaktı. C.H.P. nin yerine Köylü Partisi alınacaktı!

Halbuki işin aslında, C.H.P. cevap vermezse bundan çok daha tabiî bir mâna çıkacaktı: şahsı adına konuşan sayın Secretaire General'i muhatap addetmediği! Ki, olacağı da buydu. Muhalefetin işbirliği meselesinin bu gibi hâdiseler atlatması mukadderdi ve. Allahtan ki bütün 1 numaralı alâkalılar bunları peşinen göze almışlardı.

C.H.P. de tenkidler

Bu haftanın başında Ankara'da ve Adada -Büyük Adanın Yat Klübünde- oturan bir kısım muteber zevat gazetelerini okudukta yüzlerini buruşturdular. Bahis mevzuu kimselerin ekseriyetini gençler teşkil ediyordu. Yedi sene kadar evvel memlekette kendilerine iyi birer ' isim yapmışlardı. Bunlar son C.H.P. kabinesinin muvaffak bakanlarıydı. Fakat "iktidar adamı" sıfatını takdir edilecek tarzda taşıyan bu zevat "muhalefet adamı" imtihanında sıfıra pek yakın bir numara almışlardı. Yüzlerini buruşturanlar arasında başkaları da vardı; onlar da şöhret sahibiydiler, onlarda da bir çok meziyet tevehhüm ediliyordu. Kimisi daha eski C.H.P. kabinelerinde yer almışlardı, kimisi aklı selim sahibi diye biliniyordu. Son Kurultayda hepsi, C.H.P. Meclisine seçilmişlerdi. Hem de adaylıklarının konmasına müsaade ederek, yani çalışma vaadinde bulunarak.. Ama çalışmamışlardı, ama çalışmıyorlardı, ama Yat Klübünde sefa sürmeyi tercih ediyorlardı ve işte partilerinin Sarıyerde yapılan kongresinde idare heyeti hepsine birden ver yansın etmişti. Okudukları gazetelerindeki haber, buydu.

Pazar günkü Sarıyer kongresi heyecanlı olmuştu. İlçe Başkanı Oğuz Oran dinamik bir gençti. Lâfını esirgeyenlerden de sayılmazdı. Elbette ki bu, bütün fikirlerinin doğruluğunu ispat etmezdi. Ancak fikrini söyleyen C.H.P. liler makbul sayılmak gerekirdi. Hakikat, fikirlerin . çarpışmasından ortaya çıkacaktı.

İdare heyetinin raporunda tenkid okları iki hedefe çevrikti. Bunlardan Biri Parti Meclisinin "Ankarada ve Adada" yan gelen azalarıydı. Raporda gayet haklı olarak bu şekilde davrananlara Anadolunun uzak köşelerinden rey verilmeyeceği belirtiliyor, 1954 mağlûbiyeti de aynı zihniyete bağlanıyordu. C.H.P. nin çalışması lâzımdı. Bahis mevzuu zevat çalışmak için bütün manevî imkânlara sahipti. Bir yere giderlerse el üstünde tutulacaklar, her sözlerinde keramet bulunacaktı. Hele milletin büyük bir kısmının D.P. den şikâyetçi bulunduğu şu günlerde "iyi şöhret" ler mutlaka tesirli olacaktı. Ama hayır! Beyzadeleri Ankaradan ayırmak kaabil değildi. Ankaradan ayrıldıkları zaman da Adaya geliyorlar ve ya deniz, ya da güneş banyosu alıyorlardı. Aralarından bir kısmı ise Riviyeranın tatlı sahillerinde senenin yorgunluğunu -siyasî faaliyetten doğma yorgunluk değil- gideriyorlardı. Sarıyerliler buna fena halde alınmışlardı ve alınganlıklarını söylemeyi vazife bilmişlerdi.

İkinci hedef, il başkanı Muhlis Sırmalıydı. İdare heyetinin raporuna göre il başkanı kâfi **derecede** cevval, atılgan, faal ve sert değildi. Hâdiselere, tekaddüm edemiyor, onların altında eziliyordu. İl teşkilâtı bu yüzden lüzumlu çalışmayı yapamıyordu. Sarıyerliler iki partilinin elinden geleni yaptığı kânâatindeydiler: Genel Başkan İnönü ve Genel Sekreter Kasım Gülek. Tabii bunlara bir kaç kişiyi daha eklemek kaabildi ama doğrusu istenilirse Sarıyer kongresinde yapılan tenkidler C.H.P. camiasının, hattâ büyük tarafsız kütlenin hislerine tercüman oluyordu. Memleket iyi bir muhalefete muhtaç bulunduğunu hissediyordu ve 1946-50 muhalefetini hasretle anıyordu. O muhalefetin dinamizmidir ki 1950 den evvelki ıstırapları bıçak gibi kesip atmıştı, bugünkü muhalefetin -affedersiniz- sünepeliğidir ki 1950 den sonraki ıstırapları adeta teşvik etmişti. Bir memleketin gidişinde muhalefetin rolünü görmemezlikten gelmek mümkün değildi ve eğer Muhalefet bu Muhalefet olmasaydı, **hiç** şüphesiz İktidar bu İktidar haline gelmezdi. Sarıyerlilerin tenkidleri, bunun ifadesiydi.

Projeler, projeler...

C.H.P. Meclisi sadece proje yapmakla meşguldü. Zaman zaman gazetelere ekipler halinde Anadoluya dağılınacağı, orada partililerle temaslarda bulunulacağı yolunda haberler uçuruluyordu. Aslında verilmiş hiç bir karar yoktu ve her şey yakıştırmadan ibaretti. İşin aslı Ankaradaki ve Adadaki muteber zevatın derin bir rehavet içinde olduğuydu. Eski partide dinamizm Genel Başkanla Genel Sekreterden başka pek az kimsede vardı. Halbuki bir küçük ateş, doğrusu herkese duman attırırdı. Zira millet. Muhalefete bağlanmak için ufacık bir teşvik bekliyordu. Belki de 1946 dan bu yana hiç bir konjonktür, Muhalefet bakımından bu kadar elverişli olmamıştı. Kütleler D.P. . den çoktan kopmuştu; fakat bunlar henüz ortadaydı. C.H.P. ye yaklaşmak için mâni yoktu. Ne var ki CH.P. **buna** lâyık bulunduğunu ispat etsin. C.H.P. nin devlet idare etmiş bir parti olması en büyük avantajdı; nitekim D. P. nin avantajlarından belli başlısını da başında Başbakanlık etmiş Celâl Bayarın bulunması teşkil etmişti. Fakat gayret, fakat çalışma, fakat azim.. Ve tabii, rahatsızlığa katlanma, Tat Klüpte banyo almaktan fedakârlık.. İşte C.H.P. nin eksiği buydu. Gazetelerde çıkan ve Parti Meclisi âzalarının yurt içi seyahatleriyle alâkalı programlar tahminlerden, tasavvurlardan ibaretti. Hiç kimse ne yapacağım bilmiyordu. Halbuki diyar diyar dolaşıp **C.H.P.** nin ne demek olduğu, eski iktidarla yenisinin farkları, ekseriyet alındığında ne yapılacağı anlatılmalı, vatandaş tenvir olunmalı ve hepsinden mühimi bir demokraside reyin kudreti i-

C.H.P. Parti Meclisi

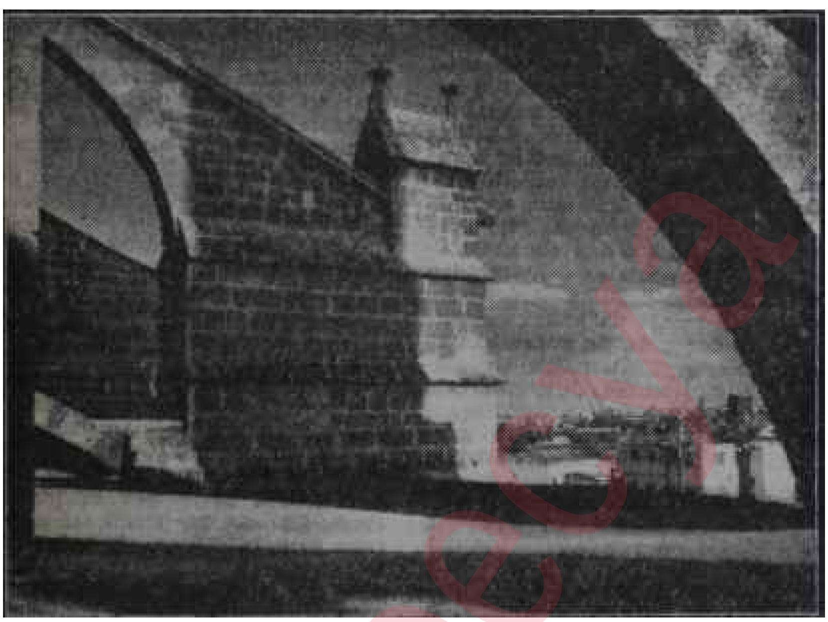
Yat Klübünün sayın azaları

sah edilmeliydi. Madem ki C.H.P, demokrasiyi kendi eseri addediyordu -ve hâdiseler bunun doğruluğunu ispat etmişti- eserinin tatbikatını da millete öğretmeliydi.

Kararlı bir İktidar karşısında kasrarsız bir Muhalefet! İşte, bugün derdimiz buydu.

Kıbrıs

Yanlış hesap

Lefkoşe'den bir görünüş
Trajedinin sonu yaklaşırken

*G*eçen hafta içinde bir İngiliz Lordu görülmemiş emniyet tertibatıyla Kıbrısa ayak basarken Türkiyede bir tebliğ neşrediliyordu. Ne var ki dünya gazetelerinde Lordun hareketi ve ona karşı Yunanlıların tutumu uzun tefsirlere yol açarken bizim tebliğimizden ya hiç bahsedilmiyor, ya da metin iki, üç cümleyle hülâsa olunuyordu. Lordun adı Radciliffe idi ve kendisi bir anayasa mütehassısı olarak biliniyordu. Resmen ifade edildiğine göre Ada için liberal bir anayasanın esasını hazırlamak üzere tetkiklerde bulunsun diye Londra hükümeti tarafından gönderilmişti. Resmen ifade edilmeyen, Lorda verilen arabuluculuk vazifesiydi. Radcliffe kendisiyle görüşmeyi arzu edecek herkesle görüşmek niyetindeydi. Böylece fikirler arasında, kendince bir uzlaştırma yapacaktı ve o sıfatıyla başka bir Lordu, Südet hâdiseleri sırasında Çekoslavakyaya gönderilen Lord Runciman'ı hatırlatıyordu. Lord Radclifife'in dönüşünü müteakip onun getireceği taze malûmatın ışığı altında İngiliz hükümeti bir anayasa metni hazırlataeaktı. Ancak bu anayasa Adada tedhişçilik hareketleri sona ermeden tatbik edilmeyecekti. Halbuki Lord Radcliffe'i Adalı Rumlar boykot ettiler ve kendileri namına sürgün Piskopos Makarios'tan başka hiç kimsenin konuşmaya selâhiyeti olmadığını bildirdiler. Böylece İngilizleri, papazı serbest bırakmaya zorluyorlardı. İngiiterede işin başındân beri mevcut "Makarios sempâtisi"ni de hesaba kattıkları aşikârdı.

İngiiterede Muhalefet, prensip olarak Yunanlıların tezi lehinde, daha doğrusu hükümetin tezi aleyhinde cephe almıştı. Zaten bilhassa harpten sonra İngilterede muhalefette kalan partinin iktidardaki partinin dış politikasına adeta taban tabana zıt bir tavır takındığı, fakat iktidara geçince aynen tenkid ettiği şekilde davrandığı tecrübeyle sabitti. Muhafazakârlar böyle yapmıştı, İşçiler böyle yapıyordu. Bu bakımdan Kıbrıs mevzuundaki İşçi tezi bir prensibe dayanmıyordu, sadece, taktikti. Liberaller de şimdi onlara katılmışlardı. Bu minüskül, partinin Avam Kamarasındaki ehemmiyetsiz mevcudu ve partinin çok kudretli sözcüsü Manchester Guardian mütemadiyen Yunanlılar lehinde beyanlarda yahut neşriyatta bulunuyordu. Hattâ bazı muhalif milletvekilleri işi Avam Kamarasındaki müzakereler sırasında Türkiye'nin aleyhinde dostluğa yakışmayacak sözler sarfetmeye kadar götürmüşlerdi.

Her halde Kıbrısla alâkalı yaygara devam ediyordu ve şimdi ilk hedefin Makarios'u yeniden müzakerelere dahil etmek olduğu anlaşılıyordu. Fakat Eden hükümeti son mukavemet imkânlarını henüz kaybetmemişti. Bizim de kendisini desteklememiz, bilhassa beynelmilel sahada akisler uyandıracak hareketler yapmamız lâzımdır. Amerika hükümeti, umumî efkâra rağmen çekimser kalmayı şimdiden kabul etmiş vaziyetteydi, ancak onun da en mühim faktör olan umumî efkâr karşısında ne kadar dayanabileceği meçhüldü. İşte bu sırada Türkiyeden yükselen sesin Büyük Millet Meclisinin değil, hukukî ehemmiyeti pek fazla bulunmayan D.P. Meclis grubunun sesi olması kozumuzun iyi oynanmamasına vesile verdi.

Meclis yerine Grup

Hükümet Kıbrısla alâkalı olarak Büyük Mecliste müzakere açmaya yanaşmamış, meseleyi kendi Grubunda ve kapalı kapılar arkasında görüşmeyi tercih etmişti. Avam Kamarası işi açıkça ele almışken bizim hâdiseyi hukuken ehemmiyetsiz bir toplulukta münakaşa mevzuu yapmamız politik hataydı. Belki İktidar, Muhalefetin tenkidlerinden kaçınmıştı. Muhalefet dış politikanın metodlarında hükümetle beraber olmadığım ve onu desteklemediğim bildirmişti. Ancak Üç Büyüklerin toplantılarında Kıbrıs meselesinin esasında İktidarla tamamile aynı görüşe sahip bulunulduğu ortaya çıkmıştı, hattâ liderler çok kuvvetli konuşmalar hazırlamışlardı. D.P. Grubunun tebliğine gelince, bunun sadece bir Grup tebliği olması -D.P. Grubu fiilen Meclis ekseriyetini temsil etmesine rağmen dünyada hiç bir ehemmiyetli akis uyandırmamıştı. Halbuki aynı şeyler T. B.M.M. adına söylenmiş olsaydı; tesiri muazzam olurdu. Bu dış politika metodunda da hükümetin yanlış hesap yapmış bulunduğu ortadaydı. Herkesçe mühim sayılan Meclisteki gruplar değil, Meclisin heyeti umumiyesi ve manevî şahsiyetiydi. Bu, iç politikada da ekseriyet partisi tarafından kendi Meclis grubuna izafe edilen fazla ehemmiyetin yersizliğini belitten bir tecrübeydi. Eğer Kıbrısla alâkalı müzakereler Mecliste cereyan etseydi ve millet reyinin kalen aşağı yakarı yüzde 45 ini temsil eden Muhalefete de söz hakkı verilseydi, hükümet metod yönünden tenkidlere maruz kalmayı gö-. ze alsaydı Eden hükümetine dolayısıylâ kendi tezimize daha büyük bir yardımda bulunmuş olurduk. Eden hükümeti, maruz kaldığı tenkidler çok kuvvetli olduğu halde ve metodlara değil esasa taallûk ederken meseleyi Avam Kamarasına getirmekten asla çekinmiyordu. Halta bu satırların basıldığı sırada Londra da İktidarla Muhalefet arasında yeni bir çarpışma cereyan ediyordu.

Adnan Menderesin ve Meclisteki D.P. ekseriyetinin anlaması lazımdır ki Kıbrıs dâvasında tamamile millî olduğu ilân, edilecek ve Muhalefetin de iştirâkile tesbit olunacak birr tutum; bizim en kuvvetli silâhımızı teşkil edecektir. Dünyanın karşısına mutlaka böyle çıkmak lüzumu Hardır ve D.P. Meclis Grubu tarafından yayınlanan tebliğin hemen hiç bir akis uyandırmaması en güzel işa-, rettir: Geç kalmaktan doğacak hatalar Kolay kolay affedilmeyecektir. Bu mevzuda Muhalefeti tanımamaz-

lıktan gelmek, **onun** temsilcilerini devlet kesesinden verilen ve yabancılar şerefine tertiplenen ziyafetlere, kabul resimlerine çağırmamaktan çok daha büyük ihtîlâtlara yol açacak ehemmiyettedir.

Hükümet

Bekleyen münhaller

Önümüzdeki hafta içinde Başbakan Adnan Menderes resmî bir ziyarette bulunmak üzere **Afganistana** gittiğinde kendisine muhtemelen bir Dış İşleri Bakan Vekili refakat edecek ve bu Bakan Vekili -hemen bütün Bakan Vekilliklerinde olduğu gibi- Ethem Menderes olacaktır. Zira biten hafta içinde kabinede münhal bulunan çok mühim Dış İşleri Bakanlığına bir tayin yapılması hususunun ele alındığına dair hiç bir belirti yoktu. Fakat Başbakanın memleket dışına çıkması başka bir meselenin daha üzerine dikkat nazarlarım çekecekti. Acaba **Cumhurbaşkanı,** Başbakan vekilliğine kimi tayin edecekti? Böyle hallerde Ethem Menderes son derece faydalı oluyor, şahsiyeti itibarile ihtilâta meydan vermiyordu. Fakat Afganistan seyahati sırasında o da yurttan uzak bulunacağından bir tercih yapmak gerekiyordu. Akla gelen isim, Bayındırlık Bakanı Muammer Çavuşoğluydu.

Kabinede hâlâ üç bakanlık münhal duruyordu. Bunların içinde bir tanesi daha son derece mühimdi: Milli Savunma Bakanlığı. Muhalefet bu mevzuda bir sözlü soru vermişti, fakat muhalif milletvekillerinin Meclise kâtilmadığı günlerde bunların hepsi düşürülmüş, böylece mesele aydınlanmamıştı. Muhalefetin sorduğu, niçin Millî Savunma Bakanlığının vekillikte idare edildiğiydi: Üstelik Bakan Vekillikleri ancak altı ay sürebiliyordu. Devlet Bakanı Şem'i Erginin Milli Savunma Bakan Vekilliği ise altıncı ayını tâmamlıyordu. Bu bakımdanbir tayin yapmak ve kabinede tadîlâta girişmek zarurî hal alıyordu. Millî Savunma Bakanlığı için Şem'i Erginin. asaleten tayini akla ân yakın ihtimaldi. Fakat onun yerine Devlet Bakanlığına acaba bir kimse getirilecek miydi? Bu haftanın içinde pek çok Demokrat milletvekilinin bunu düşündüğünden şüphe edilemezdi.

Adnan Menderes Millî Savunma Bakanlığına yapması gereken tayin vesilesiyle kabinesini yeniden gözden geçirmeye karar verdiği takdirde hiç şüphesiz Dış İşleri Bakanlığım da ihmal etmeyecekti. Bu bakan vekilliğine Ethem Menderesin getirilmesi -ve meselâ Samed Ağaoğlunun getirilmemesi- o sıralarda verilmiş bir karar bulunmadığının işaretiydi. Fakat Başbakanın karara varması lüzumu da inkâr olunamazdı. Bu bakanlık için ismi geçenlerin başında Fatin Rüştü Zorlu geliyordu. Meclis tahkikatından piripak çıkan sabık Başbakan Yardımcısının mütehassısı sayıldığı Dış İşlerini tedvire memur edilmesine hiç bir mâni yoktu. Zaten Fatin Rüştü **Zorlu** bu işlerle alakasını kesmemişti, zihni daima dış siyaset meseleleriyle meşguldü, bakanlıktaki arkadaşlarıyla memleket dâvalarını görüşüyordu. Pek çok kimsenin kanaatınca onun Dış İşleri. Bakanlığına gelmesi D..P. iktidarı için mükemmel bir icraat olacaktı.

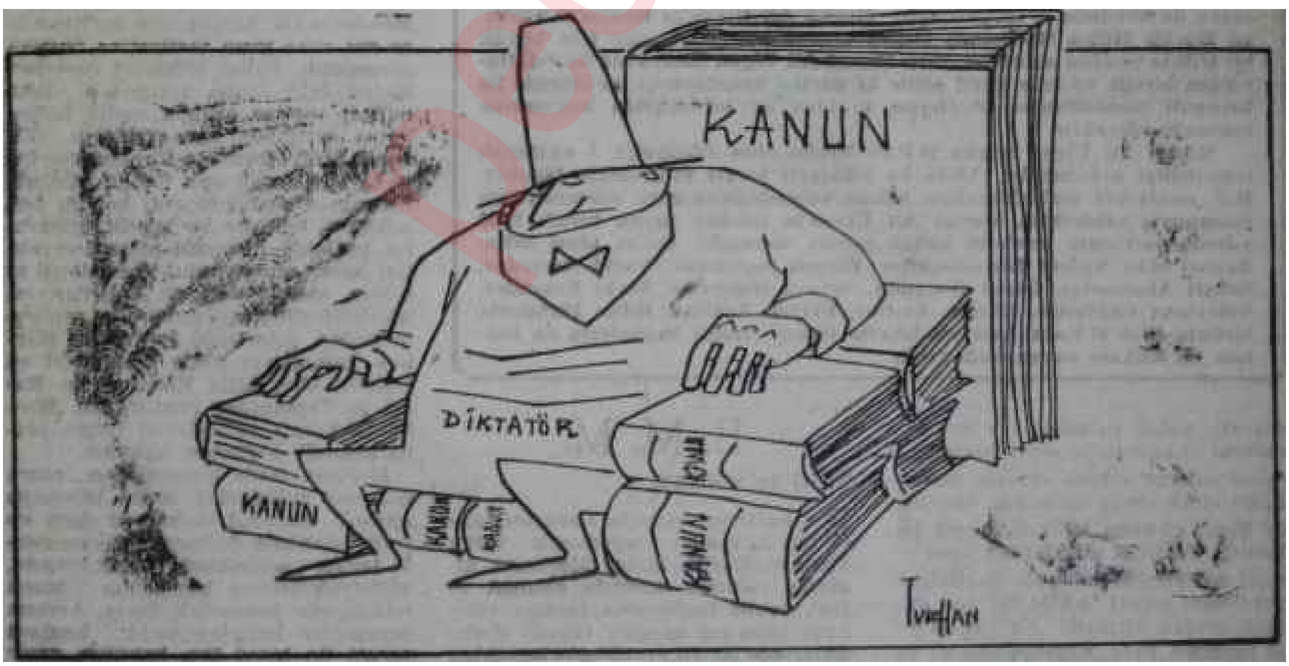
Aynı şekilde, başka bir Meclis tahkikatı mevzuu olup temize çıkarılan sabık Devlet Bakanı ye Cumhurbaşkanı ile Başbakanın çok yakın mesai arkadaşı Dr. Mükerrem Sarol'un açılabilecek Devlet Bakanlığı için namzettik vasfını muhataza ettiğine de şüphe yoktu. Dr. Mükerrem Sarol halen İstanbuldâ bulunuyor ve istirahat ediyordu. Fakat muvakkaten ihrâç edilmiş bulunduğu pârtisinin emrinde olduğunu bundan bir müddet evvel Basına verdiği beyanatta ifade

Protokol

Pakistan Cumhurbaşkanı General İskender Mirza Türkiye'ye gelirken, yolda Tahrana da uğradı. Tayyaresinin indiği hava meydanında kendisini karşılayan İran Başbakanı Hüseyin Âlâ idi. Ziyaret tamaraile hususi olduğundan Başbakan, Pakistan devlet başkanını ve refikasını aldı, saraya götürdü- **İran** Şahı ve İmparatoriçe sarayın kapısında misafirlerini istikbal ettiler. Beraberce kahvaltı yapıldı. Sonra İran hükümdarları Pakistan devlet başkanını ve refikasını gene kapıya kadar uğurladılar. Orada veda edildi. General İskender Mirzanın tayyaresi Ankaraya gelmek üzere Tahrandan ayrıldı.

İran ile Pakistan son, derece dostturlar.

ATATÜRK'TEN VECİZELER: No. 1

"KANUNLAR HİSSİYATA İPTİNA VE İTTİBA OLUNARAK YAPILMAZ"— K. ATATÜRK

etmişti. Zaten şu anda pek şok Demokrat, hâdiselerin seyri karşısında Sabık bakana verilen cezanın haksızlığını idrak etmiş olmalıydı. Her halde Şem'i Erginin Milli Savunma Bakanlığı Vekilliği müddetinin sona ermesi dolayısıyla kabinede bugünlerde yapılması zarurî tadilât bir çok ihtimali ortaya atıyordu. Ne var ki yeni tayinler, Prof. Köprülü'nün de vaziyetini dolayısıyla aydınlatmak bakımından manâ taşıyacaktı.

Kapaktaki Demokrat

Murad Âli Ülgen

1950 senesi Mayıs ayında Konya'da bir adam öldü. Frenkler "bazılarının felâketi, bazılarının saadetlerini yapar" derler. Ölen adam Demokrat Partinin milletvekili aday listesindeydi ve Seçim Kanununa göre parti için yeni aday göstermek imkanı yoktu. Konyada müstakil adaylar mevcuttu; bunlar, hemen her yerde olduğu gibi Konya'da da "fantezist" sayılıyorlardı. Hakiki cevherleri meçhul kalmış kimselerdi. Demokrat Partinin yapabileceği iki şey vardı: ya eksik listeyle seçimlere katılmak, ya da müstakil adaylardan birini listesine almak. İkinci şık- tercih edildi ve müstakillerden Bay Murad Ülgen son isim olarak D.P. listesine alındı. Seçimleri muhalefet kazandı ve böylece Konya Hususi Muhasebesinin sabık evrak memuru Konya milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin kapısından içeri girdi. Birinin felâketi, hakikaten birinin saadetini yapmıştı. Saadeti yapılan, doğrudan doğruya Demokrat Partiydi. Zira 1950'den itibaren geçen altı yılın sonunda Murad Ali Ülgen iktidar partisinin başlıca sembolü haline geldi. Bugün D.P. deyince, D.P.'ye hakim olan hisler ye zihniyet batini getirilince, D.P. nin devlet idaresi anlayışı düşünülünce biç kimse Murad Ali Ülgen'den daha fazla "temsilî" sayılamaz. Meclis içindeki atılganlığı, Muhalefet hatiplerine müdahalesi, âzası bulunduğu en ehemmiyetli mitçe Komisyonundaki faaliyeti, "ministrable" şahsiyetlerden olması ve 1900 yılına kadar meçhul kalmış olan kabiliyetleri evvelâ Konya'dan seçilip 1954 seçimlerinde Genel Merkez adayı sıfatıyla Afyon'dan seçimlere katılan ve Afyon'daki D.P. listesine şahsiyetiyle kuvvet katan Murad Ali Ülgen'i D.P. grubunun en gözde milletvekili haline getirmiştir. AKİS için, partisini böyle bir kudretle temsil eden, partisinin ismi söylenince kendi şahsiyetini hatırlara getiren böyle bir temsilciyi umumî efkâra tanıtmak vazife olmuştur.

Murad Ali Ülgen Meclis mensupları içinde tamamile kendi kendisini yetiştirmiş yedi milletvekilinden biridir. Selahaddin İnan (Bitlis - D.P.), Hüsnü Çanakcı (Erzincan - D.P.), Cemil Önder (Erzurum - DP.), Şemseddin Mursaloğlu (Hatay - D.P.), Celal Bayar (İstanbul - D.P.), Gıyaseddin Emre (Muş - D.P.) gibi onun da tahsilinin "hususî" olduğu Meclisin resmi albümünde belirtilmektedir. Hakikaten Konya Hususî Muhasebesinin sabık evrak memuru her şeyini ilme veya kitaplara değil, kendi kabiliyetlerine medyundur. Hayatında çok çalışmış, memleketine faydalı olabilmek için hiç bir gayeti esirgememiştir. Milletvekilliğini ise bir vasile olarak kabul ettiğinde zerrece şüphe yoktur. Murad Ali Ülgen 1898 yılında Konya'da doğmuştur. Çocukluğu ve gençliği zahmetli geçmiş, hayalını kazanması kolay olmamıştır. Ama içinde yanan ateş onu daima ileriye atmış, müstakil olarak adaylığını koymaya da kendisini o sevketmiştir. Murad Ali Ülgen'in Konya'yı Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil etmesi bu vilâyetimiz için büyük bir iftihar vesilesi olmuştur. Zira Murad Ali Ülgen Konya'nın öz evlâtlarından biridir ve öyle ümid edilir ki partisi önümüzdeki seçimlerde bu kıymetli mensubunun adaylığını yeniden öz beldesinden koymasına müsaade edecektir.

Murad Ali Ülgen bugün D.P.ye hakim olan zihniyetin 1 numaralı temsilcileri arasındadır. AKİS bu zihniyeti tecviz etmemekle beraber, D.P. memleket mukadderatına hakim bulunduğuna göre, ehemmiyetini tamamiyle müdriktir. Murad Ali Ülgen'in takdire şayan tarafı 1956 yılında partisinin sembolü haline gelmiş olmasıdır. Onun, ideal arkadaşları olan Nusret Kirişçioğlular, Hamdi Sancarlar, Vacid Asenalar, Sebati Atamanlar, Cemil Bengüler, Selâmi Dinçerler, Şevki Ecevitler, Süleyman Çağlarlar, Ekrem Anıtlar, Pertev Aratlar, Hilmi Duralarla birlikte 1956 D.P.sini tam selâhiyetle temsil etmesi bugünlerin en mühim ve dikkate şayan hadisesidir.

B. M. M.

Tatil ve sonrası

Bu haftanın başında Pazartesi günü merasimi seyretmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine gidenler celsenin sonunda okunan ve D.P. grubu başkanıyla başkan vekilinin imzasını taşıyan takriri dinlediklerinde bir yıl evveli hatırlamaktan kendilerini alamadılar. O zaman hâdise Temmuzun değil, Mayısın sonunda cereyan etmişti. Mayısın sonunda Meclisin tatile girmesi isteniliyordu ve teklif D.P. grubundan geliyordu. Buna devrin Muhalefeti -yani Hür. Partisiz Muhalefet- şiddetle itiraz etmiş, Meclisin elinde çıkarılması gereken pek çok iş bulunduğunu söylemiş, milletvekillerinin altı ay tatil yapmalarının fazla olduğunu belirtmişti. Fakat Adnan Menderes tatil lehinde vaziyet almış,' İnönü ile arasında şiddetli münakaşa cereyan etmişti. Kanaatince milletvekilleri gitmeli ve seçmenleriyle görüşmeliydiler.

Bu sene ise D.P. Genel Başkanı değişik kanaatte olmalıydı. Zira yazın ortasında bulunulmasına ve Temmuzun sonuna yaklaşılmasına rağmen Meclis tatile yeni girecekti. O da, sadece bir ay için.. D.P. grup başkanıyla arkadaşının takririnde çalışmaların 15 Ağustosta yeniden başlaması isteniliyordu. Rivayet, Eylülde yeniden bir tatil verileceği merkezindeydi. Doğrusu istenilirse bu yıl Meclisin sık sık tatil edilmesi itirazlara yol açmamış değildi. Bilhassa Açılış Şenlikleri vesilesile - çalışmaların sekteye uğratılmasını Muhalefet iyi karşılamamıştı. O sıralarda D.P. grubu Menderes III. kabinesini devirdiği günlerin heyecanını muhafaza ediyor ve hükümete karşı celâdetli davranıyordu. Hâdiselerin sonradan seyri değişmiş ve Adnan Menderes D.P. milletvekillerinin büyük ekseriyetini kendi tarafına çekmişti.

Pazartesi günü Meclisin kapısından çıkan muhalif milletvekillerinin "D. P. milletvekillerine ucun tatilin yaramadığı anlaşıldı galiba" diye latife ettikleri işitiliyordu. Hakikaten seçmenlerile altı aylık temastan dönen Demokrat milletvekilleri bilinen sonbahar hâdiselerini çıkarmışlar ve Menderes III. kabinesinin devrilmesine yol açan grup faaliyetine önayak olmuşlardı. Fakat hükümet çevreleri bu yıl D.P. grubu âzalarının daha müsait şartlar altında seçim bölgelerine gittikleri kanaatindeydi. Bilhassa Milli Korunma Kanununun veri tatbikatından pek ümidli görünülüyordu. Ucuzluğun geri geldiği tezi müdafaa ediliyor ve büyük müstehlik kütlenin memnun olması gerektiği hesap, olunuyordu. Kanunların afişlere benzedikleri de hatırdan çıkarılmıyordu; yani duvara en son yapıştırılan, diğerlerini örtüyordu. Böylece kanunların kütle üzerindeki en tesirlisi - olan Millî Korunmanın Basın ve Toplantılar kanunlarını. Meclis tahkikatı neticelerini ikinci plâna atacağı düşüncesi hâkimdi.

Meclisin tatile girmesinden sonra pek çok milletvekili seçim bölgesine gitmedi. Hareket istikameti daha ziyade İstanbula doğruydu. Seçmenlerle temas sonbahara bırakılıyordu. Milletvekillerinin büyük bir kısmı tetkiklerde bulunmak üzere Avrupa seyahatine hazırlanıyordu; bunlara vasati üç biner lira karşılığı döviz tahsis edilmesi seyahatin faydası yanına zevkini de ekliyordu.

BASIN ONAT'A İSPAT HAKKI TANIYABİLİR

Yusuf Ziya ABEMHAN

Meşhur adıyla 'İspat hakkı teklifi" nin, son havalar içinde Büyük Millet Meclisi tarafından reddedileceğini keşfetmek için kâhin olmaya hiç lüzum yoktu. Nitekim umumi heyet müzakerelerinde komisyon raporu okunduğunda ekseriyet sıralarından yükselen "Red!. **Red!.**" sesleri hiç kimseyi şaşırtmadı. Şaşırtan, kürsüye Burhaneddin O natın çıkması ve o kendisine has üslübuyla tasarıyı müdafaa etmeye çalışması oldu. Yalnız, bu nasıl müdafaa idi, pek anlaşılamadı. Zira ispat hakkının lehinde bulunan D. P. Grubu müstafi başkanı, bu hakkı kullanacak basım kötüledi. "İspat hakla lâzımdır" diyordu. Ama dediğine göre basın, hürriyetini suiistimal etmişti. Basına atıp tutmanın moda • olduğunu hesaplayan Burhaneddin Onat, acaba böyle başlayıp sonunda ispat hakkını kabul ettirebileceğini mi zannetmişti? Yani konuşma tarzı bir taktik miydi? Yoksa söyledikleri, inançlarının ifadesi miydi? Her halde bu hususun izaha muhtaç bir tarafı vardır.

Bakınız müstafi başkanın söylediği nedir:

"— Arkadaşlar, evvelki matbuat kanununun hüküm sürdüğü zamanlarda bir kısım matbuatımız hakikaten haddi hududu aşarak bazan sarih, bazan müphem cümleler **altında** hükümet mekanizmasını ve devlet otoritesini zedeleyecek mahiyette neşriyatta bulunuyorlardı. O kadar ileri gidiyorlar ve kalemlerini o kadar mahirane kullanıyorlardı ki tecavüze uğrayan, teaddiye uğrayan merci ya mahkemeye müracaat edemiyor, yahut müracaat ettiği zaman hak kazanamıyordu. Mütecaviz beraat ediyordu."

Bu kürsüden aynı sözler, basın kanunlarında yapılan tadilât teklifi görüşülürken de söylenmişti. Hattâ bunlar, o tadilâtın mucip sebepleriydi. Nitekim, bakiniz Burhaneddin Onat nasıl devam etmektedir:

"— Ondan sonra biliyorsunuz, matbuat kanununu değiştirdik.. Alelitlak tecavüz, küfür değil, bugün filân bakanlıkta filân memur suiistimal yapıyor denmesi, yahut filân bakan suiistimal yapıyor denmesi bile bir cürümdür".

Şimdi, ispat hakkına taraftar olduğunu bildiren müstafi Başkana şöyle hitap etmek elbette ki. her basın mensubunun en tabii **hakkıdır** ve buna cevap vermek de iddia sahibinin vazifesidir:

"— Sayın bay, söylediklerinizi lütfen ispat eder misiniz?"

Lütfen misaller getirerek ispat eder misiniz ki basın kanununun değiştirilmesinden önce "bir kısım matbuat" bazan sarih, bazan müphem cümleler altında hükümet mekanizmasını ve devlet otoritesini zedeleyecek mahiyette neşriyatta bulunuyordu? Lütfen gene misaller getirerek umumi efkârın önüne koyar mısınız ki bu neviden hangi neşriyat savcılar tarafından takip edilmemiştir veya edilmiştir de "mütecaviz" beraat etmiştir?

Öyle ya, madem ki Burhaneddin Onat bu iddiaları Meclis kürsüsünden yapmıştır, madem ki sözleri zabıtlara geçerek tarihin malı olmuştur, bunları tevsik etmesi ispat hakkına taraftar bir insan olması bakımından şart hale gelmiştir. Kendisinden evvel de arkadaşları, hattâ Başbakan Adnan Menderesi gazetelerin neşriyatından, "bir kısım matbuat" ın şereflere, haysiyetlere tecavüz etmesinden dert yanmış, tadilâtın böyle yazıları önlemek için getirildiğini bildirmişti. Ama "böyle yazılar"-dan bir tek misal verilmemişti. Başbakan Adnan Menderes hükümetin elinde "böyle yazılar" dan nümuneler bulunduğunu haber vermiş, **gerekirse bunların tercüme dahi ettirilip neşredileceğini söylemişti.**

Fakat ne hikmetse, "böyle yazılar" dan bir çok demokrat millet» vekili şikâyet etmiş, hiç biri misal vermeye yanaşmamıştır. Halbuki misal vermek, sadece milleti değil, dünyayı Demokrat Partinin tarafına çekerdi. Şimdi Burhaneddin Onat kendi sözlerini ispat ederse partisine en büyük hizmetini yapacaktır.

Yalnız, müstafi başkandan bazı ricalarımız var. Bize, savcılık tarafından takip edilmeyen yazı nümuneleri verirken İsmet İnönü hakkında 'hırsızdır" diyen gazeteyi hesaba katmasın. Böyle bir gazete vardır ve savcılık takibata geçmemiştir. İhtimal İsmet İnönüye "hırsızdır" demenin "hükümet mekanizmasını ve devlet otoritesini" zedeleyecek tarafı görülmemiştir. Burhaneddin Onat'dan İsmet, İnönünün Lozânda vatanı ecnebilere sattığını yazan gazeteyi de misal göstermemesini rica ederiz. Böyle bir gazete de vardır ve hakkında takibata geçilmemiştir. Mevhibe İnönünün Savarona yatından bir termos çaldığım yazan gazeteyi de Burhaneddin Onat hesaba katmamakla mükelleftir. Böyle bir gazete de mevcuttur ve hakkında takibata geçilmemiştir.' Hele Ömer İnönünün plâk hırsızı olduğuna dair fıkra neşreden gazete, bahsimizin tamamile dışındâ kalmalıdır. Zaten bizzat müstafi başkanın, basın kanunundaki tadilâtın İnönü'ler hakkında yapılan neşriyatı önlemek gayesini istihdaf ettiğini ileri sürmeyeceğinden biz eminiz. Zira kendileri "hükümet mekanizmasını ve devlet otoritesini zedeleyen" tâbirini hususi bir dikkatle kullanmışlardır. Biz, buna halen iktidarda bulunan parti ileri gelenlerinin şahısları veya aileleri hakkında yapılan hilafı hakikat neşriyatı da memnuniyetle dahil ediyoruz. Ne yazılmıştır ki yalandır ve takip edilmemiştir veya takip edilmiştir ve mütecaviz kalemini usta lıkla kullandığından dolayı beraat etmiştir? Yani, basın kanunlarında yapılan tadilâtın mucip sebebi var mıdır, yok mudur?

Halledilemeyen bu mesele, son derece mühimdir. Eğer Burhaneddin Onat basın kanunlarındaki yeni tadilâtı aklı selimin kabul edeceği şekilde izah ederse Demokrat Parti iktidarı yerli, yabancı bütün isnatlardan kurtulacaktır. O zaman Demokrat Parti, tıpkı 1950 den evvel olduğu gibi bütün milleti peşinde bulacaktır. Demokrat Parti mecbur olduğundan dolayı basın kanununda tadilât yaptıysa ve elinde Başbakan Adnan Menderesin dediği gibi deliller varsa evvela AKİS kendisini hararetle alkışlayacaktır. Ama okuyucuları gayet iyi bilirler, AKİS tabiatı itibarile şüphecidir. Meselâ Burhaneddin Onatın şerefli bir insan olduğunda bir tek gün tereddüt etmemiş, böyle bir imada dahi bulunmamıştır. Bu bakımdan Meclis kürsüsünde tarihin malı olan bir takım sözler sarfeden müstafi başkanın iddialarının delillerini vereceğinden biz emin bulunuyoruz. İstediğimiz son derece basittir: bize öyle yazılar göstersin ki tecvizine imkân olmasın ve eğer bunlar eski kanunla cezalandırılamıyorsa yeni kanunlara lüzum hasıl etsin..

Bu kadarcık lûtfu Burhaneddin Onatın umumi efkârdan esirgemeyeceği muhakkaktır. İnsan, Meclis kürsüsünden de delilleri bulunmayan sözler sarfetmez ya...

B A S I N

Adalet

Yeni davalar

Geçen haftanın sonunda, basınla alâkalı en mühim hâdise İstanbulda Toplu Basın Mahkemesinin huzurunda cereyan ediyordu. Sanık mevkiinde genç,, ince, yakışıklı bir adam vardı. Mesleği gazetecilikti. İtham olunduğu suç "Cumhurbaşkanının şahıslarına karşı edeb ve hürmete münafi neşriyatta bulunmak" idi. Onun yanında siyah cübbeli' beş kişi vardı. Kalabalık dinleyiciler bunlardan birini tanıdıklarını hissettiler. Hakikaten gözler o siyah, cübbenin içindeki şahsa aşinalık duyuyordu. Başka bir siyah cübbe içinde bir çok fotoğrafı gazetelerde neşredilmişti. Aa, evet, bu, "beyaz eldivenli hâkim", Hamdi Öner idi. Kasım Güleği tahliye ettiren, Adalet Bakam tarafından "Görülen lüzum üzerine" tekaüde sevkedilen, avukatlığa başlayan sabık Asliye hâkimi... Hakimlikten avukatlığa köprünün ne kadar kısa olduğunu hiç bir hadise Handan iyi gösteremezdi, zira Hamdi Öner tekaüd edilmeseydi belki de başkanlığını yapacağı bir heyetin karşısında sanığı inanarak müdafaa için yer almıştı. Sanığın adı Bedii Faik idi. Avukatları arasında Hikmet Bil ve Hayri Alpar gibi gazeteciler, Cehdi Türel ve Necmeddin Gücü gibi kuvvetli hukukçular vardı. Mahkeme heyetinin başkanı ise Cemal Bilgin idi. Azalar Selâhaddin Demirelli ve Nejade Yavuzdan müteşekkildi. İddia makamında ise savcı yardımcılarından Hakkı Müftüoglu ve Gültekin Başak bulunuyordu.

İddianame okunduğunda görüldü ki davanın açılmasına sebep Bedil Faik'in Cumhurbaşkanının şahsına "avukat" sıfatı gibi iddia makamınca "edeb ve hürmete münafi" bir sıfat izafe edilmesiydi. Hakikaten iddianame aynen şuydu:

"Dünya Gazetesinin 1.4.1956 tarih ve 1455 sayılı nushasının üçüncü sayfasında "Pazar Saatleri" sütununda maznun **Bedii** Faik imzasiyle yayınlanan "Seyircilere Dayanamadı" başlıklı fıkrada: "Muhalefette iken, miting yapmadığı günler pek sayılı olan Demokrat Parti, şimdi en **çok** mitinglere sinirleniyor... Muhalefette iken, Devlet Reisinin parti başkanı oluşuna hücum eden 'Celâl Bayar, şimdi Demokrat Partinin avukatlığını yapıyor..."

Bedir Faik ve avukatları duruşmada

Başı dertte bir "terbiyeli adam"

Diye yazılı olduğu görülmüştür.

Suç mevzuu olup bir sureti aynen yukarıya alınan yazı gerek münderecat ve gerekse yazılıştaki sebeb ve gaye bakımlarından olduğu kadar Reisicumhurun şahıslarına izafe edilmesi istenilen sıfat itibariyle de edep ve hürmete münafi bir neşriyat olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Bu itibarla maznunların hareketleri Matbuat K. nun 16 ncı maddesi delaletiyle T.C.K. nun 158 inci maddesinin son fıkrasına uygundur.

Duruşmaları yapılarak cezalandırılmaları talep ve iddia olunur."

Gizlilik talebi

İddianamenin okunması bittikten sonra savcı yardımcısı Hakkı Müftüoğlunun söz istediği görüldü. İddia makamı, duruşmanın gizli cereyan etmesini talep ediyordu. Talebi kabul edildiği takdirde salon boşatılacak, dava kapalı kapılar arkasında cereyan edecek; ve gazeteler duruşmanın safahatını umumi efkâra bildiremeyeceklerdi. Hakkı Müftüoğlunun mucip sebebi şuydu: "Sanığa izafe olunan suçun vasıf ve mahiyeti, şimdiye kadar teessüs eden içtihadlar.."

Sanık ve avukatları buna, şiddetle karşı koydular. "Beyaz eldivenli sabık hâkim" e göre adaletin aleni tevzi edilmesinden daha tabii bir şey yoktu. Gizlilik neden isteniyordu,? Hamdi Öner şöyle dedi:

"— Adaletin gerçek sahibi mîllettir. Bu da, demokrasinin temellerinden biridir. Aleniyet prensipi demokratik rejimlerde en ön plâna alınmıştır. Umumiyetle duruşmaların alenî yapılması bizim mevzuatımızda da yer almıştır. Bunun istisnaları Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 373. maddesinde tasrih edilmiş olup bu da tamamiyle tahdidi mahiyettedir. Adab-ı umumiye emniyet ve asayişi ihlâl edici hâdiseler mülahazasıyla ancak duruşmalar gizli yapılabilir. Dâvamızda umumî âdabı rencide edici veyahut asayiş ve emniyeti ihlâl edici bir hâdise Ve bir mahiyet bahis konusu edilemez. Bu itibarla Savcılığın mütalâası, bu dâvayı umumî efkârdan gizlemek zehabına yol açabilir. Bu hal ise, doğrudan doğruya adaletin itibarına tesir eder. Muhakememiz neticesi hakkında maşerî vicdanın da takdir ve rey sahibi olması imkânının sağlanmasını ve bu itibarla kanunun mahdut sebeplerinden hiçbirisine dayanmayan Savcının mütalaasının reddini, muhakememizin açık yapılmasını talep ederim."

Onu diğer avukatlar takip ettiler. Cehdi Türel aleniliğin, esas prensip olduğu tezini müdafaa ediyordu. Hikmet Bile göre iddia makamının endîşesini anlamak kaabil, değildi. "Hürmetsizlik vardır ve bu edep ve hürmete münafi kal de Cumhurbaşkanına matuftur, o halde gizlenmelidir gibi bir endişenin iddia makamı tarafından izharı" yersizdi, zira bahis konusu yazı gündelik bir. gazetede çıkmıştı ve çıkalı üç ay olmuştu. Halk arasında duyulabileceği kadar duyulmuştu. Hayri Alpar da "Neden dört duvar arasına hapsedilmemiz isteniyor?" diye sordu. Sonra şöyle devam etti:

"Biz, bu yazımızda ne emniyete taallûk eden ve ne de âdaba ve hürmete münafi bir suç İşlemedik ki iddia makamı huzurunuzda bu gibi fiiller işleyeceğimizden endişe etsin? Kaldı ki, Savcılık, bu tedbirin alınmasını icap ettirecek en ufak bir sebep gösterememiştir. Bu itibaria yüksek mahkemenizin talebi yelinde görmiyeceğine inanıyoruz."

Sert tartışmalar

Bunun üzerine savcı muavini talebini izah etti. Suçtan zarar gören mevkiinde Anayasa hukukumuzla tâmâmen **bitaraf bir** mevkide bulunan, devletin başı olân Cumhur-

başkanı vardı. Bu dâvanın duruşması açık yapıldığı takdirde müdafaa sadedinde söylenecek veya dermeyan olunacak hususların ihtilat yapması mümkündü ve buna karşı millî hislerin rencide olması ihtimal dahilindeydi. Savcılık bu noktayı göz önünde tutarak emniyeti sağlamak bakımından duruşmanın gizli yapılmasını istiyordu.

Savcı muavininin bu konuşması üzerine Bedîî Faik'in söz istediği görüldü. Bedii Faik başkana hitaben şunlârı söyledi:

"Gizlilik meselesine dair kanuni itirazlarını avukatlarım yapıyorlar. Ben şâhsıma taallûk eden bir noktaya burada cevap vereceğim. İddia makamı dediler ki: müdafaaları sırasında ileri geri lâf edeceklerdir ve bilhassa millî hisleri rencide edecek şekilde konuşabileceklerdir. Bu, doğrudan doğruya benim terbiyeme tecavüzdür. Ben terbiyeli bir insanım. Devlet Reisi hakkında neler söylenecektir. Ve bilhassa mahkemede nasıl konuşulacaktır. Bunları, en az kendileri kadar iyi bilirim. Benim bu şekilde konuşacağımı nereden biliyarlar? Ben. hele millî terbiye bahsinde kimsenin şahsımdan şüphe etmesine müsaade edemem. Lütfen kendilerine daha dikkatli konuşmalarını ihtar ediniz."

Onu iki avukatı, Necmeddin Gücü ve Hikmet Bil takip etti. Necmeddin Gücü kendilerinin de en az iddia makamı mensupları kadar bu mesleğin saliklerinden olduklarını, müdafaanın hududunu asgari kendileri kadar takdir edebileceklerini hatırlattı. Savcılık makamının ihtimalâttan bahisle gizlilik karan istenemeyeceğini bilmesi lâzımdı. Müteakiben Hikmet Bil söz aldı ve şöyle dedi:

"Gizlilik talep eden müddeiumumi mucip sebep olarak suçtan zarar görenin Cumhurbaşkanı olduğunu söyledi. Halbuki Bedîî Faik, Sayın Celâl Bâyar D.P. nin avukatlığını yapıyor diye yazmışsa ve bu suç sayılmışsa, böyle bir iddiadan olsa olsa zarar gören tek meslek şerefli avukattık mesleğidir.

Sonra yine müddeiumumi mahkeme esnasında maznunun ve müdafilerînin ileri geri konuşabileceklerini ve muhtemelen millî hislerin rencide edilebileceğini söyledi.Asıl böyle bir dâvayı huzuru mahkemeye getirmekle iddia makamının pek muhterem Cumhurbaşkanına karşı hürmetsizlik etmiş olduğuna kaniyiz. Bu sebepledir ki ben burada Bedîî Faik'in değil Sayın Celâl Bayar'ın avukatlığını yapacağım. Bu işi yaparken de millî hislerin rencide edilebilmesi elbette düşünülemez.

Yine iddia makamı Anayasamıza göre bitaraf bir makam olması itibarîyle Reisicumhurdan adetâ dokunulmaz gibi bahsetti. Halbuki bizim bildiğimiz Anayasamızda Reisicumhurlar için mutlak bir dokunulmazlık tanınmamıştır."'

Duruşmaya beş dakika ara verildi; Oturum tekrar açıldığında mahkeme heyeti kararını okudu: duruşma gizli yapılacaktı, Salon boşaltıldı, kapılar Bedîî Faikin ve beş avukatının üzerine kapandı.

İzmir

""Matrak" mahkemede

İstanbuldaki hâdiseden iki gün sonra, başka bir savcı muavini İzmirde Birinci Ağır Ceza mahkemesinin huzurunda heyetten gizlilik kararı istiyordu. Duruşması yapılan. Matrak adlı mizah gazetesinin sahibi ve mesul müdürü Mehmed Usalan idi. Kendisine izafe olunan suç, Meclisin ve hükümetin manevi şahsiyetine neşren hakaretti. Savcılık makamı duruşma esnasında maznun veya vekili tarafından hükümete ve Meclise karşı hakaretamiz sözler söylenebileceği ihtimalinin bulunduğunu ileri sürerek gizlilik kararı talep ediyordu. Fakat mahkeme, buna lüzum bulunmadığını bildirdi. Müteakiben sanıktan ne diyeceği soruldu. Sanığın ifadesine göre dâva mevzuu birinci yazı Şair Eşrefin bir. beytinden ibaretti. İkinci yazıda ise hakaret edilmiyor, bir gerçek olan hayat pahalılığından şikâyet olunuyordu.

Duruşma başka bir güne bırakıldı.

Demokrat İzmir savcılıkta,

Aşağı yukarı aynı sırada Demokrat İzmir gazetesinin mesulleri de ifadelerine müracaat olunmak üzere İzmir savcılığına davet olunuyorlardı. Demokrat İzmir "Demokrat" adını taşıyordu ama daha ziyade Hür. P. ne taraftardı. Takibat sebebi Başbakana hakaret iddiasıydı. Gazetede böyle telâkki edilen bir fıkra neşredilmiş, dâva açılması için Başbakan Adnan Menderes muvafakat vermişti. Gazetenin sahibi, mesul müdürü ve fıkranın muharriri sanık mevkiinde bulunacaktı.

Nazilli

Nazilli Postası mahkemede

Gene aynı sırada D.P. milletvekillerinden Şevki Hasırcının muvafakatıyla Nazilli Postası sahip ve neşriyat müdürü Reşad uzarda aleyhinde Göl kazasında açılmış olan bir neşren hakaret dâvasının duruşmasında mahkeme heyeti kendisini reddediyordu. Reşad Özarda Nazilli Hür. P. başkanıydı. Duruşmada gazete sahibi usûl bakımından bir itiraz serdetmiş ve dâvanın Nazillide görülebileceğini bildirmişti. Mahkeme heyetinin kendi kendisini red sebebi buydu. Sanığın görüşü kabul edilmişti ve dosya Nazilliye gönderiliyordu.

Bursa

100 bin lira!

Bütün bunlar cereyan ederken Bursa Toplu Basın Mahkemesi yeni Basın Kanununun ilk tatbikatı olarak bir gazeteciyi 100 bin lira para cezasına mahkûm ediyordu. Bursada intişar eden ve bin kadar basılan Çivi adındaki mizah mecmuasının bir fıkrası savcılık tarafından yeni kanunun üçüncü maddesine aykırı görülmüştü. Bunun üzerine gazetenin sahibi Necati Akgün ile mesul müdürü Yalçın Kaya mahkeme ye verilmişlerdi. Toplu Basın mahkemesi suçu sabit görmüş ve sanıkları cezalandırmıştı. Cezalar şuhlardı: Yalçın Kaya bir yıl hapis, 10 bin lira para cezası; Necati Akgün 100 bin lira para cezası.

Gazeteciler kararı derhal temyiz ettiler. Ceza bütün Türkiyede tarifi imkânsız akisler uyandırdı.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Milli Korunma

Kanuni fiatlar ekonomisi

Millî Korunma Kanunu tatbikatı ihtikârla mücadele hududunu aşarak memlekette yeni bir 'iktisadi rejim kurulması mahiyetini almıştır. Fiat mekanizması idarenin kumandası altındadır. Hatıra gelebilen bütün mal fiyatları, hizmet ve sanat ücretten, idarî makamlar tarafından kâr haddi veya ücret ve fiat tesbiti suretiyle, aşağıya doğru itilmektedir. Şimdiye kadar görülmemiş, genişlikte olan bu kanunî fiatlar rejimi ekonomimizin bütün faaliyet şubelerini hükmü içine almıştır. Eğer bazı faaliyetler dışarda kalmışsa -gayrimenkul ticareti, ziraî istihsal gibi-, pek kısa zamanda bunlar da eşyanın zaruretiyle aynı rejim içine sokulacaklardır.

Şimdi Türkiyede "piyasa fiatı" yerine "kanunî fiyatlar" kaim olmuştur. Azçok devletçi tesirlere tabi olmuş bulunsa bile, temeli hususî teşebbüs ve serbest rekabet olan iktisadî rejimimizde girişilen böyle bir tecrübe büyük dikkatle takibe değer, olağanüstü bir hâdisedir. İki sistem yanyana yürüyebilir mi? Kanuni fiyatlar ekonomisi mi iktisadî bünye ve kuruluşumuzu değiştirecek, yoksa iktisadî kuruluşumuz mu kanunî fiyatlar ekonomisini itidale sevkedecektir şimdiden bilinemez.

Yem Milli Korunma Kanununun ilk günlerinde ihtikârla mücadele fikri hâkimdi. Kısa zamanda tatbikat "fiyat indirimi" ve "hayatı ucuzlatma" istikametine yönelmiştir. Memleketimizde, ihtikâr da vardı, fiat yüksekliği de.. Bunlar ayrı şeylerdir. Fahiş fiat, muhtekirin, fiilidir. Fiatların hep beraber ve devamlı yükselişi ise iktisadi politika ile ilgilidir. Takatimizin üstünde taahhütlere giriştiğimiz, döviz gelirinin ne taahhütlerimize ne carî piyasa ihtiyaçlarına yetmediği, bu yüzden piyasada devamlı darlıklar hasıl olduğu, fiatların arttığı, hayatın pahalılaştığı yıllardan beri söylenmiş, tekrar edilmişti. Bunlar, ekseriya, erken söyleyenlere kusur sayılmıştı. Şimdi, fiatların yüksekliği ve hayatın pahalılığı kabul edilmekte ve geç kalındığı nisbette tedbirler sert ve kat'î olmaktadır.

Fiatları indirme ve hayatı ucuzlatma yolunda Millî Korunma Kanunu ile 1020 sayılı kararın, kâr hadleri ve fiat tesbiti gibi iki esası harekete getirilmiştir. Bunlardan muayyen kâr haddi sistemi elastikiyete sahiptir. Tesbit edilmiş fiatlar sistemi ise, hatıra ve hayale gelmedik sürprizlere, gayet çapraşık fiat problemlerine ve ekonomik ihtilâtlara müstaittir. Maalesef, fiat tesbiti sahasının çok genişletildiği görülmektedir. Belediyeler, bir defada, 50-60 madde fiatı tesbit ediyorlar. Fiat silindiri, peynir fiatından leblebi fiatına, hekim vizitesinden kundura boyayıcısı ücretine kadar son derece geniş bir sahada çalıştırılmaktadır. Bütün bu fiatların iktisadî şartlara uygun olduğunu, bu fiyatların kendi aralarında şehirden şehire ahenkli olduğunu, bu derece geniş bir sistemin ciddi iktisadî teşevvüşlere meydan vermeksizin tatbik edilebileceğini kabul etmek zararlı bir nikbinlik olur. Zaruret olunca hükümetler fiat mekanizmasına el atarlar. Bütün kiyaset, müdahale sahasını dar tutabilmekte ve arkasından iktisadi tedbirleri yetiştirebilmektedir. Fiat mekanizmasını bir nisbet dairesinde tanzim mümkün olduğu gibi, işi geniş tutunca, kırmak da mümkündür. Geniş ölçüde ve büyük bir istical ile fiat tesbiti yerine, daha supl olan kâr hadleri sisteminde bir. müddet kalıp neticeleri müşahade etmek daha faydalı olurdu.

Tadilâttan sonra vitrinler

Pabuç pahalanınca mallar ucuzladı

Gıda maddeleri

Bu husustaki endişelere, fiat silindiri şehirden tarlaya doğru ilerledikçe yenileri katılacaktır. Halen ticaret sahası tesviye edilmiş ve sıra gıda maddelerinin ucuzlatılmasına gelmiştir. Bu neticenin elde edilmesi hususunda, toprak mahsullerinin şehirde tazyikli fiyatlarla satılmakta olmasının köylü müstahsili de malını şehirdeki satıcılara ister istemez daha ucuz satmağa sevkedeceği esasına dayanılmaktadır. Bu noktada, durulamaması; daha ileri gitmek zorunda kalınması muhtemeldir. Nitekim, gıda maddelerinin evvela perakende fiyatları tesbit edilmişken, yavaş yavaş toptan fiatlar da tesbit sahasına girmektedir. Diğer taraftan, gıda maddeleri fiyatlarını kanuni baskı ile indirmek isteği belirgin şekilde kendisini göstermektedir. Köylü müstahsilin satış fiyatları hangi ölçü içinde indirilmek isteniyor? Ziraî istihsali ve çiftçi hayatını tazyik etmiyecek ölçüler nasıl takdir edilecektir? Sıranın ziraî ve sınaî istihsale geldiği şu zamanda, atılacak yeni adımlarla ölçü ve teenni ihtiyacı daha da artmıştır. Ticaretteki ilk tecrübenin ilk neticeleri gereği kadar öğreticidir.

Bu idarî tedbirler iktisadî tedbirlerle takviye edilebilecek midir? Ticaret Bakam ve Başbakan, son beyanatlarında, tükenen malların yerine yenilerinin getirtileceğini kesin olarak bildirdiler. Asıl muvaffakiyet amilinin bu sahada olduğu . şüphe götürmez. Bununla beraber, taahhütlerimizi, kaynaklarımızı ve imkân ölçülerimizi bilenler bu beyanların mesnetleri hakkında da aydınlanmak ihtiyacındadırlar. Daha bu sözler söylendiği sırada, antibiyotik imalâtçıları iptidaî maddelerinin tükenmesi yüzünden faaliyetlerinin durduğunu bildirmek üzere Ankaraya gelmiş bulunuyorlardı. Vakıalar bunlardır. Maamafih, bahsi geçen bayanlardaki kesinliğe bakarak, hükümetin bir bildiği olduğuna ve yakında yeni açıklamalarla aydınlanacağımıza inanmak gerekir.

Yeni zaruretler

Milli Korunma Kanununun muaddel şekli ergeç yeni tâdiller gö-

recektir. Kanunda tatbikat teferruatına kadar inilerek hükümler vazedilmiş, bu yüzden hükümet tatbikatı yumuşatmak ve hattâ, bazı hallerde, kânunun emrini yerine getirmek hususlarında pek az takdir yetkisi bulabilmiştir. Kanunun açık kapı bırakmaksızın vazettiği bazı hükümler karşısında, car ve naçar, hükümet, mesuliyet deruhte eden kararlarla tatbikatı mümkün kılmak durumuna girmiştir. Kanunun 31. maddesinin VII. bendi etiketlerin asgari olarak "cins", "maliyet" ve "satış fiatı"nı ihtiva edeceğini tasrih eylemişti. Bir Yenice kutusunun, bir kitabın üzerine bu tafsilâtı muhtevi etiket koydurmanın lüzumsuzluğu ve hattâ fiilen imkânsızlığı ise aşikârdı. Hükümet, 1021 sayılı kararname ile ve yerinde olarak, kitaplar ve tekel mamulleri üzerindeki fiyat beyanlarını etiket mahiyetinde sayıp, ayrıca etiket koyma mükellefiyetini bertaraf etmiş tir. Bu. idari bir tedbirdir, kanunun sarahatine rağmen işlerin selâmeti namına mesuliyet deruhte eden bir karardır. Zaruret olunca böyle kararlar alınır. İdare mekanizması kanunları nokta virgül tatbik eden bir otomat sayılsaydı bir idare sanatı, bir idareci mesleği bulunmazdı. Bununla beraber, verdiğimiz misalde, tekel mamulleri ile kitaplar üzerinde yalnız satış fiyatı yazılı olduğuna ve kanunda ise maliyet fiyatının yanılması mecburi kılındığına göre, kanunun bu emrini muvakkaten ihmal eden kararlar üzerine uzun müddet yatmak ta kabul edilemez. Bir kanun beğenilir, beğenilmez, alkışlanır veya tenkit edilir, fakat her halde saygı görür. İşlerin selâmetle yürütülmesi gibi hükümet mesuliyetinin icaplarıyla yerinde olarak alındığını kabul ettiğimiz, fakat kanunun sarih emirlerine kısmen aykırı olduğu da şüphe götürmiyen bu gibi kararların müstaceliyetle kanununa uydurulması için gereken tadillere teşebbüste gecikmemek te şarttır. En müstacel ve ihtiyaçlara en uygun tadil de kanunun teferruata inerek koyduğu hükümler yerine hükümete yetki verilmesidir.

Bu kabilden olarak Ticaret Bakanlığının bir tavzihi üzerinde de durmak gerekir. Kanunun 31. maddesinin X. bendi "yurda muvakkat müddetle vazifeli veya yolcu olarak girenlerin beraberinde getirdikleri eşya yurt içinde iki sene kullanılmadıkça satılamaz" hükmünü şamil bir surette vazetmiş, bir istisna tanımamıştır. Halbuki 6375, 6426, 6427 saydı ve diğer bir takım özel kanunlarla kendilerine hususi haklar tanınmış olan diplomatlar ve NATO mensupları gibi şahısların durumunu mahfuz tutmak zarureti kendisini hissettirince, kanundaki bu boşluğu derhal doldurmak mümkün olmadığından, Ticaret Bakanlığı yayınladığı bir tavzih ile bu durumları X. bend hükümleri dışına çıkarmak zorunda kalmıştır. Zaruret münakaşa götürmiyecek şekilde ortadadır, fakat bir tavzihle kanun boşluklarının doldurulamıyacağı da unutulmamalıdır. Bu bakımdan Ticaret Bakanlığının tavzihi sonunda kullandığı ürkek ifade tarzı (... bahis mevzuu bend hükümleri dışında tutulması lâzım geleceği fıkrası) ne kadar manâlıdır. İdari zaruret karşılanmakla beraber, kanuniyet prensibinin ihtiyaçları da acele olarak karşılanmalı, bunun için de hemen Meclise başvurulmalıdır.

Kâr hadleri repertuarı

1020 ve 1021 sayılı kararnameler ticaret sahası için acele olarak beklenen vuzuhlardan bir kısmını getirmiştir. Bugün tatbikatta görülen en büyük zorluk, hangi malın hangi kâr haddene tabi olduğunu bilmek noktasındadır. Kararname ve gümrük pozisyonu dilinden anlamak tacir ve esnaftan pek azının imkânları içindedir. Halbuki bu bilgi kanuna tabi olanlar için hayatî önemdedir. Tüccar ve esnafın kanuni mükellefiyetlerini bilmekte maruz bulunduğu zorluklar, bir malın kararnameyi anlayış tarzına göre şu veya bu kâr haddine" sokulabilir olması ilgililer için tehlikeli olduğu kadar tatbikatçılar için de üzücüdür. Bu mahzurun ortadan kaldırılması için, harf sırasiyle malları ve karşılarında kâr hadleri gösteren bir "kâr hadleri • repertuarı" yapılması zarureti vardır. Böyle bir repertuarın kontrolörlerin vazifesini de kolaylaştırmak, vereceği mukayese imkânı sayesinde kâr hadlerini yekdiğeriyle ahenkli kılmak bakımlarından da faydası aşikârdır. Memleketimizde henüz yeni gümrük tarifesinin dahi repertuarı mevcut olmadığına göre, bu işin zor olduğunu kabul ediyoruz. Bununla beraber böyle bir işi başarmanın imkânı ve Ticaret Bakanlığı için pratik yolları vardır. Ticaret Odalarının meslek guruplarım vazifelendirmek suretiyle repertuarı yanmak mümkündür. Her meslek gurubu kendi sahasının listesini yapabilecek malzemeye ve vukufa sahiptir. Bu listeler Bakanlıkta mükemmelen bir repertuar haline getirilebilir. Bu hususta, Gümrük ve Tekel Bakanlığınca yayınlanmış olası muvakkat repertuardan geniş ölçüde faydalanılacaktır.

Prof. Erhard
Prensip makamdan azizdir

Almanya

Kafa tutan bakanlar

(Bonn. Temmuz.. Feyyaz Tokar bildiriyor)

Alman Sanayiciler Birliği ile Federal hükümetin iktisadî politikasını yürütmekle görevli bakanları arasındaki prensip ihtilâfı umumî efkârın alâkasını uzun müddet uyanık tuttuktan sonra nihayet geçen hafta halledildi. Bu prensip çatışmasında hükümet, son derece ağır basan Maliye ve İktisat Bakanlarının tezini tasvip ve tekâbbül etmekle Başbakan Adenauer'i bu iki bakanlık sandalyesinde oturtmak için adam aramak külfetinden kurtarmış oldu. Mesele iskonto hadlerinin yükseltilmesi kararı üzerine Kölnde.. Sanayiciler Birliği başkanının yaptığı sert tenkitlerdi Adenauer tarafından adeta tasvip edilmesinden çıkmıştı. İskonto hadlerinin yükseltilmesi kararı İktisat Bakanı Erhard ile Maliye Bakam Schaffers'in teklif ve tazyikleri neticesinde alınmıştı. Bu kararın sanayiciler tarafından hoş karşılanmaması ve bu hareketin Başbakan Adenauer tarafından okşanması, yaptıkları işin doğruluğuna inanan bu iki bakanın bir mücadele hareketine girişmesine yol açmıştı. Prensip sahibi olarak tanınan ve kuvvetli şahsiyetleriyle sevgi ve hürmet toplayan bu iki bakan şüphe' yok ki, politikalarının tasvib edilmemesi karşısında "Biz hata etmişiz, hatalarımızı anladık kendimizi yeni politikaya uyduracağız" demiyecekler ve istifayı basacaklardı. Zira Schaffers ve Erhard'ın prensiplerini Bakanlık koltuğundan daha aziz bulduklarını herkes biliyordu.

Yalnız Erhard, istifa etmeden önce bir konuşma yaparak son kon-' jonktür seyri karşınında takip etmeyi düşündüğü siyaseti bütün açıklığı ile izah etti. Bu bir nevi hesap vermek demekti. Bundestag, Erhard'ın sözlerini büyük bir dikkatle takip etti ve tasvibini kuvvetli alkışlarla bildirdi. Bu durum, iki bakanın kudretini ortaya koymakla kalmamış ayni zamanda Başbakan Adenauer için iktisadî ve mali mevzularda kanaatlarını açıklarken daha ihtiyatlı davranması icab ettiğini gösteren bir ihtar yerine geçmiştir.

Erhard'ın hükümet adına yaptığı açıklamalara göre Federal Cumhuriyetin iktisadi politikasında muhtelif tedbirlere ihtiyaç vardır. Bu tedbirlerin belli başlılarından olarak, aşırı envestisman ve taleplerin kısılmasına işaret edilmektedir. Bu kısıntıları

Schaffer

İstifa edecekti

temin edebilmek için de hususî sektörün envestismanlarını çok lüzumlu işlere hasretmesi temin edilecek, âmme sektöründe ise yüzde 10 nisbetinde envestisman kısıntısı yapılacaktır.

Dikkate değer tedbirlerden birisi de taksitli satışlarla alâkalıdır. Prof. Erthard Federal hükümetin, taksitli satışların talebi arttırdığı kanaatinde bulunduğunu bildirdikten sonra piyasanın normal bir hale getirilmesi için hükümetin Bundestag'tan bazı selâhiyetler isteyeceğini bildirmiştir. İktisat bakanı bu selâhiyetlerin teferruatından bahsetmemişse de, bazı maddelerin taksitle satışına mâni olunmak istendiği anlaşılmaktadır. Satın alma gücünü mal ile karşılamayı istihdaf eden tedbir olarak da gümrük resimlerinin indirilmesi, liberasyon politikasına hız verilmesi ve kredi imkânlarının genişletilerek ithalâtın artırılması düşünülmektedir. Bazı maddelerde yüzde 20-28 gümrük indirimi yapılacaktır. Üzerinde büyük hassasiyet gösterilen Alman ziraatinin inkişafına sekte Vermemek için gümrük indirimleri zirai maddelere teşmil edilmiyecektir.

Erhard beyanatında iş verenle işçi münasebetlerine de temas etmiş, hükümetin tekaütlük haddi olarak 68 yaşı düşündüğünü, ancak bunun iki tarafın arzu ve itirazlarına bağlı bulunacağını bildirmiştir.

Federal hükümet programında bütçenin denkliğine itina gösterileceği de tasrih edilmiştir.

Erhard'ın yaptığı bu beyanat halen Bundestag'da müzakere edilmektedir. Federal Cumhuriyet meclisinin de bu programı, sosyalistler aleyhte oy kullansa dahi kabul edeceği muhakkaktır. Fakat sanayicilerle iktidar partisi arasına giren bu kuvvetli prensip ayrılıklarının sükûnet bulacağını tahmin etmek imkân-

T R A F İ K

Ankara

Kaybolan otomobil

İzmirde oturan, fakat işi dolayısiyle sık sık Ankarâya gelip giden bir Amerikalı Posta caddesine sapmış ve yeşil Chevrolet arabasını P.T.T. ye ait kamyonların arkasında durdurmuş, camlarını kapamış, kaplarını kilitlemiş ve Amerikadaki akrabalarına yazdığı tebrikleri vermek üzere Poslahaneye girmiş, beş on dakika sonra dışarı çıktığı zaman arabasının yerinde yeller estiğini görmüştü. Amerikalı şaşırmıştı, orada bulunan kimselere bir şeyler sormak istedi, bir türlü dert anlatamıyordu. Otomobilinin çalındığına hükmettikten sonra, ilgili bulunduğu daireye telefon ederek durumu bildirdi. Oradan da vaziyet polise aksettirildi. Polis bütün yakın merkezlere arabanın eşkâlini, rengini, numarasını bildiriyor ilk gördüğü yerde durdurulmasını tebliğ ediyordu. Amerikalı yanındaki tercümanla Opera meydanındaki trafik karakolunda arabasının akıbetini Öğrenmeğe çalışırken, oradaki polislerden biri, Amerikalıya arabasını nerede bıraktığım sormuştu. Amerikalı bir kâğıt parçasının üzerinde Posta caddesini tarif ederek otomobilini bıraktığı yeri gösteriyordu. Amerikalı birdenbire hayretler içinde kalmıştı: Ankara'da bir müddetten beri yeni Trafik Kanununun tatbik edildiğinden, trafik polisinin faaliyete geçtiğinden o dakikaya kadar haberi yoktu. Çünkü Ankara'nın trafiğinde yeni bir kanunun tatbik edildiğini gösteren bir degişiklik olmamıştı. Polis Amerikalıya Posta caddesinde park yapmanın yasak olduğunu, bu yüzden otomobilinin trafik polisi tarafından alınıp başka bir yere çekilmiş olabileceğini izah etti. Nitekim polisin söyledikleri sonradan harfi (harfine çıktı, Amerikalı trafik polisine başvurunca, yanlış yerde park ettiği için otomobilinin Postahanenin arkasındaki sokağa götürüldüğü kendisine bildirildi. Amerikalı bu habere sevinmişti. Yalnız aklının ermediği bir şey vardı. Posta caddesinde arâbasını bıraktığı yerde orada park yapılamıyacâğına dair bir levha filan yoktu. Sonra polis, arabasının kapısını nasıl açıp içeri girebilirdi. Ankara'daki trafik kaideleri Amerikalının bîrâz garibine gitmişti. Trafik polisi durumu izaha çalışıyordu. Ellerinde fazla levha olmadığı için o sokağa "burada park yapılmaz" levhası koyamamışlardı. Bu yüzden Amerikalıdan özür diliyorlardı. Amerikalı da trafik polisine soruyordu: "Peki orada park yapılamıyacağını ben nereden ve nanasıl öğrenebilirdi? Sonra orada 'benim arabamdan başka arabalar da vardı, onları neden kaldırmadınız?"

Kaidelere riayet edilmiyor

A**nkara'da hemen** her **gün ortalama iki üç trafik kazası oluyordu. Sabah gazetelerini eline alanlar. ters dönmüş otomobiller, yere yatmış** direkler, hendeğe **girmiş kamyonlar görüyorlardı. Bu** kazalarda **ölenlerin** yaralananların sayısı **hergün** birbirine eklenerek **kabarıyor ve yıl sonun**da büyük bir yekûna **varıyordu.** 1955 yılı içinde Ankâra'da **1430 tra-**

Posta Caddesinden bir görünüş

Geçebilene aşkolsun

lik kazası olmuş, 98 kişi ölmüş, ağır ve hafif olmak üzere 1136 kişi yaralanmıştır. Kazaların en başta gelen sebebi süratti. Kızılay'dan Çankaya-ya saatte 100-120 kilometre süratle çıkan otomobilleri her zaman görmek mümkündü. Trafik polisi sürat kontrollerini muntazam ve devamlı olarak yapmıyordu. Kontrollar yapılmış olsaydı ve Trafik Nizamnamesinin tespit ettiği azamî sürati aşan şoförler, otomobilin plâkasının rengine bakmaksızın cezalandırılsaydı kazaların azalacağına şüphe yoktu. Dikkat edilirse vasıtalar en çok yol kavşaklarında çarpışıyorlardı. Çünkü şoförler kavşaklara gelirken trafik kaidelerine riayet etmiyorlar, birbirlerini seçmeğe çalışıyorlardı. Riayet edilmeyen yasakların en önemlilerinden biri de trafik ışıklarının tam değişmesini beklemeden vasıtaların hareket etmesiydi. Kırmızıdan sonra sarı yanınca yeşili beklemeden otomobillerin harekete geçmeleri de sak şık kazalara yol açıyordu. Şehirde trafiğin düzenlenmesi için cadde Ve sokaklarda park yerleri tespit edilmiş, otomobillerin olur olmaz yerlerde bırakılması yasak edilmişti. Bu yasağa rağmen sokak aralarında, yahut ana caddelerdeki durum, bu yasağın da gerektiği gibi tatbik edilmediğini açıkça gösteriyordu. Ankaranın en işlek caddelerinden olan Posta caddesinde yukarı doğru çıkarken sol tarafta bir baştan öbür başa otomobil dizisi herkesin dikkatini çekiyordu. Bunların çoğu satılık otomobillerdi. Orası adeta bir otomobil borsası haline gelmişti. Halbuki bu cadde Ankara'nın en işlek caddelerinden bitiydi. İş saatlerinde karşıdan karşıya geçmek için dakikalarca beklemek icabederdi. Belediye otobüslerinin de geçtiği bu caddede yol kenarına park etmiş otomobiller yüzünden sık sık trafik tıkanmaları olur, cadde bir mahşer haline gelirdi. Posta caddesinin trafik durumu bir türlü düzeltilemiyordu.

Yolda dikkat edilmesi lâzım gelen trafik kaidelerinin en başında geleni yolun sağını takib etmek ve sağa sola kaymamaktı. Buna Ankara'da hiç riayet edilmiyordu. Bu yüzden sık sık kaza tehlikeleriyle karşı karşıya kalınıyordu. Bakanlıklar ila Ulus meydanı arasındaki resmî dairelerin, meselâ Radyoevinin önünde duran bir vasıta, normalden fazla suratla gittiği herkesin malûmu olan Belediye otobüslerini ani olarak yolun soluna kaçmağa mecbur ediyor, o sırada otobüsün yanından geçmek isteyen otomobil çarpışmak tehlikesiyle karşılaşıyordu. Trafik polisi resmî, hususî ne olursa olsun, hele Belediye

Trafik memuru
Yol kime açık?

otobüslerinin işlediği caddelerde vasıtaların durmasına müsaade etmemeli, aksine hareketler **cezalandırılmalıydı. Ankara trafiğinin düzelmemesi için hiç bir sebep yoktu. Eldeki kanun ve nizamnamenin harfiyen** tatbik edilmesi **bu** iş için kâfiydi.

Kazalar

Trafik kanununun yürürlüğe girmesinden önceki durumla bugünkü durum arasında hissedilir bir fark olduğu muhakkaktı. Biraz daha titiz davranılsa trafik davası kökünden halledilmiş olacaktı. İstatistikler bunun böyle olduğunu âçıkça gösteriyordu. Trafik kazaları 10.000 vasıtaya düşen ölü miktarı ile ölçülürdü. Bu miktar bizde 1952 senesinde 170.7. 1953 de 134.8. 1954 de, 137, 1955 de 100.46 olarak tespit edilmişti. Trafik uzmanları bir memlekette vasıta sayısı arttıkça kazaların da çoğalmasını normal karşılıyorlardı. Mesela Türkiye'de 1952 yılında 75124 sivil motörlü vasıta vardı (askerî vasıtalar hariç), kaza sayısı ise 7451 (askerî vasıtaların yaptıkları kazalar dahil)di. 1955 de vasıta sayısı 123907 ye, kaza sayısı da 8750 ye yükselmişti. Bunun yanında 10.000 vasıtaya düşen ölü adedi 1952 deki 170.7 den 100.46 ya düşmüştü. Trafik kanunu tatbikatının müspet neticeler verdiği bu kanunun tatbik edildiği yerlerle tatbik edilmediği yerlerdeki durumun mukayese edilmesinden de anlaşılabilirdi. Geçen yıl içinde kanunun tatbik edildiği yerlerde 69581 vasıta 5121 kaza yapmıştı. Can kaybı 426. 10.000 vasıtaya düşen ölü sayısı 61,22 idi. Buna mukabil kanunun tatbik edilmediği bölgelerde 54326 vasıta 3629 kaza yapmış, 848 kişi ölmüştü. 10.000 Vasıtaya göre nisbet 156,09 du.

Kısa zamanda alınan bu müspet neticeleri gördükten sonra, Trafik Kanununun bütün imkânlarıyla tatbik edildiği Ankara'da, trafiğin diğer şehirlere örnek olacak bir düzene girmesini istemekte, hemşehriler haklıydı..

DÜNYADA OLUP BİTENLER

A. B. D.

Ike başkan adayı

Başkan Eisenhower'in geçirdiği son ameliyattan sonra önümüzdeki seçimlerde tekrar adaylığını koyup koymıyacağı Amerika'da olduğu kadar bütün dünyada da merakla takip ediliyordu. Geçen hafta Eiseripower'in kendisini ziyarete gelen Cumhuriyetçi Parti ileri gelenlerine adaylığını koyacağını bildirmesi bu mevzudaki tecessüsü ortadan kaldırdi. Bu kararın Cumhuriyetçileri çok sevindirdiğinde şüphe yoktur. Zira Eisenhower'in adaylığını koyması. Cumhuriyetçi Partinin kazanma şansının en az yüzde 75 artması demekti. Yapılan sondajlar bu tahmini teyid ediyordu. Ike, Amerikalılar tarafından çok seviliyordu ve her geçen gün Eisenhower'in prestijim' artırıyordu.

Eisenhower'in adaylığını koyacağını bildirmesi Demokratların şevkini kırdı. Şimdiye kadar kalblerinde aslanlar yatan Demokratlar Ike'nin adaylığını koyması karşısında adeta paniğe tutuldular. Fakat bu şaşkınlık devresi uzun sürmedi; Bir toplantı yapan Demokrat liderler seçimlerde tutacakları yolu tespit ettiler ve ortaya bir parola attılar. Bu parola şuydu: "Eiserihower'e vereceğiniz her rey ayni zamanda Nixon'a gidecektir". Demokratlar doğrudan doğruya Eisenhower'le uğraşmanın faydadan çok zarar getireceğini anlamışlardı. Cumhurbaşkanının şansına tevcih edilen tenkitler halkta bir tepki uyandırmak şöyle dursun, adeta geri tepen bir silâh oluyordu. Halbuki Nixon iyi bir hedefti. Amerikan halk efkârı Cumhurbaşkanı yardımcısından hoşlanmıyordu. Eisenlıower ise yardımcısına, tam bir itimat besliyordu ve onu yanından uzaklaştırmayı aklından bile geçirmiyordu. Demokratlar Eisenhower'in bu en zayıf noktasına hücum etmeyi faydalı bulmuşlardı. Şimdi bir taraftan Ikenin sıhhatini öne sürerken diğer taraftan da Nixon'un başkan olması ihtimaline halkın dikkatini çekiyorlardı. Bilindiği gibi Amerika Birleşik Devletleri Anayasasına göre başkanlık devresi içinde vazifesine devam edemiyen başkanın yerine yenisi seçilmez, müddetin nihayetine kadar yardımcısı başkanlık vazifesini ifa eder.

Eisenhower
Bahislerin favorisi

Harriman
Kırık ümitler

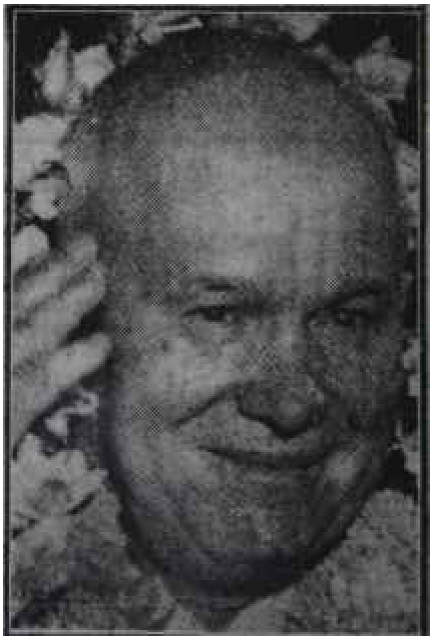
Bu yüzden Demokrat adaylar kendilerine münasip birer yardımcı bulmaya da hususî bir itina gösteriyorlardı. Harriman daha şimdiden yardımcısını tayin etmiş gibidir. Bu yardımcı bahtı ters dönen başkan adayı Kefauver'dir. Stevenson'un yardımcısını Chicago'daki nihai yokla» malar sırasında seçeceği tahmin edilmektedir. Demokrat Partinin geçen seçimlerdeki başkan adayı Stevenson'un bu sene de şansı rakiplerinden fazladır. Görünüşe göre Demokrat Parti önümüzdeki seçimlerde de Eisenhower'in . karşısına gene Stevenson'u çıkaracaktır. Fakat bir Harriman—Kefauver kombinezonunun S'tevenson'u bertaraf edivermesi de beklenmiyecek bir şey değildir.

Amerika şimdiden tam bir secim havasına girmiştir. Mücadele başlamış, halkın dikkati ve heyecanı şimdiden neticelere' teveccüh etmiştir. İki partiyi tutanlar arasındaki bahisler alıp yürümüştür. Yalnız ne var ki Eisenhower taraftarları bire iki vermedikleri taktirde karşılarında bahse girişecek kimse bulamamaktadırlar.

Demir Perde

Kazanlar kaynıyor

Bundan iki sene kadar önce Polonyayı ziyaret eden Kruçef bol bol votka içilen bir ziyafetten sonra, misafiri bulunduğu memleketin liderlerine çatmış ve Polonya'nın diğer "halk demokrasilerine nazaran çok kötü vaziyette olduğunu belirtmiş, bunun mesulünün idareciler olduğunu söylemişti. Kruçef İslâhat istiyordu ve bunun için de Polonya Komünist partisinin genel sekreterliğine Ochab'ın getirilmesini teklif ediyordu Büyük patronun fikirlerine uymayı kendilerinin ilk vazifesi sayan Polonya komünistleri de Ochab'a Kruçef'in arzu ettiği mevkii vermekte gecikmediler. Arkasındaki kuvvetli "dayı"ya güvenen yeni genel .sekreter hükümete derhal kendi adamlarını soktu. Bunlar arasında bilhassa Makine Sanayii bakam Fidelski. nazarı dikkati celbediyordu. Ochab'ın genel sekreterliği ilk günlerden itibaren itirazlara yol açtı. Ochab'ın muhaliflerinin başında Gomulka vardı. Gomulka'nın muhalefeti Ochab'ın şahsiyetinden ziyade Polonya'nın işlerine Rusya'nın burnunu sokmasını hedef tutuyordu. Tabii Gomulka'nın bu çıkışı cezasız kalmadı. Demir Perde gerisi memleketlerde dili biraz uzayanların başına gelecekler malûmdu. Gomulka kısa süren bir duruşmadan sonra "bozgunculuk" la suçlandırılarak hapsedildi.

Kruçef
Kazdığı kuyuya ***düşecek mi?***

Köprülerin altından bir hayli su geçtikten sonra Sovyet Rusya Komünist Partisinin meşhur XX. kongresi toplandı ve bu kongrede Kruçef hayret uyandıran bir konuşma yaparak o zamana kadar komünist dünyasının başında bulunanların, yani Stalin'in, hatâdan başka birşey yapmadığını ve bundan sonra Demir Perde gerisinde keyfilik . ve şahsilikten azade bir idare sisteminin kurulacağını vaad etti ve her fırsatta komünist dünyanın büyük adımlarla demokrasiye doğru gittiğini açıkladı.

Kruçef bu sözleri daha çok Rusya için söylemişti. Zira burası daima elinin altında idi. Fakat diğer peyklerdeki liderler de Büyük Patronun sözlerine uymaya kendilerini mecbur hissettiler ve onlar da her fırsatta eski devrin geçmiş olduğunu ve hürriyetin geri geldiğini söylediler. İkinci Cihan Harbine kadar demokratik rejimin tadını tatmış bulunan ve hürriyete âdeta susayan peyk memle

Poznan'da sükûn avdet etti

Caddelerde tanklar dolaşmasa..

ketler halkı bu gevşemeyi fırsat bildiler ve tenkide başladılar.

İlk tenkit hareketleri Polonya'da baş gösterdi. Tarihin bu talihsiz ve vatanına çok bağlı milletinin sevgili müstevlilerine muhabbetleri malûmdu. Bu yüzden Polonyalıların bu hareketleri -Ruslar hariç- kimseyi şaşırtmamıştı. Ruslar şaşırmışlardı, çünkü Polonya münevverleri yalnız eskiyi kötülemekle kalmıyor, şimdiki durumu da ele alıyor ve Komünist Partisinin umumi politikasını tenkit ediyorlardı. Halbuki parti tenkit edilemezdi. O herşeyin üstünde idi, adeta Hindistan'ın mukaddes ineklerine benziyordu. Komünist dininde en büyük günah partiyi tenkit etmekti. Şahıslar tenkit edilebilirlerdi. Peyk devletlerin halkı, bilhassa Polonyalılar, demokrasiyi yanlış anlamışlardı. Onlara asıl demokrasinin ne olduğunu Öğretmek gerekiyordu. Bu işi Kruçef bir beyanname ile halledebileceğini sandı ve yayınladığı bir tebliğde komünist dünyasında esas demokrasinin tenkit edilmiyen tek partili bir demokrasi olduğunu ilân etti. Halbuki Kruçef tereciye tere satmaya çalışıyordu. 1945 yılına, kadar hürriyetin tadını tatmış bulunan peyklerde, bilhassa Polonyada ancak 10 yaşında çocuklar demokratik rejimlerde işlerin nasıl yürüdüğünü bilmiyorlardı. Bu yüzden zaten cesur olan ve Rusları hiç sevmiyen Polonyalılar bildikleri yoldan şaşmadılar. Memlekette hem hürriyetsizlik hem de açlık hüküm sürüyordu. Bu iki unsur bir araya gelince ortalık birden karıştı ve bilindiği gibi Poznan hadiseleri vuku buldu.

Beklenen infilâk

Poznan ayaklanmalarının ilgi çeken tarafı esas ayaklanmaların kendilerinden ziyade onların aksülâmelleridir. Hiç şüphesiz ki işçilerin böyle bir harekete girişebilmek için zemini müsait bulmuş olmaları önemli bir noktadır. Fakat daha önemli bir nokta da Polonya idarecilerinin bu hareketten sonra tuttukları yol ve Poznan'ın diğer peyklerde uyandırdığı tesirlerdir. .

Poznan hâdiselerinden sonra eski göz ağrısı ve hapisten yeni çıkmış olan Gomulka halkın sevgisini üzerine topluyordu. Buna mukabil şiddetli bir politikaya taraftar olan Kruçef'in kuklası Ochab ve arkadaşları gözden düşüyordu. Bunun ilk belirtisi işçilerin haklı isteklerini yerine getirmeyip kanlı hâdiselerin çıkmasına yol açmış olmakla suçlandırılan Fidelski'nin bakanlıktan uzaklaştırılması oldu. Sonra parti idare heyeti, genel kurulun toplanmasını kararlaştırdı. Önümüzdeki günlerde bu toplantı yapılacaktır ve Ochab'ın seçimlerde tekrar genel sekreterliği eline geçirme şansı kalmamış gibidir. Buna mukabil Gomulka'nın yeni idare kuruluna seçilmesine muhakkak gözüyle bakılmaktadır. Polonya'da Rus baskısından sıyrılmaya doğru timine geçilmez bir temayül göze çarpmaktadır.

Siyasi alanda bu tedbirler alınırken, hükümetin iktisadi tutumu büsbütün ilgi çekicidir. Komünist idarenin baş düşmanı hususi teşebbüse memleket ekonomisinde yer verme temayülü her gün daha kuvvetlenmektedir. Bilhassa küçük tacirlerin ve el işçilerinin yokluğu Polonyayı bugünkü iktisadî sıkıntıya sürüklemiştir. Şimdi hükümet çevreleri hususî teşebbüse yer vererek bu sıkıntıyı gidermeye çalışacaklardır. Polonya iktisadi güçlüklerini halletmek için külliyetli miktarda ithal eşyasına ihtiyaç duymaktadır. Bugün Rusya bunları temin edecek durumda değildir. Tam hasat zamanı, Varşova civarında 300 kadar traktörün lâstiksizlikten muattal kalması bunu açıkça göstermektedir. Bu yüzden Polonyalıların Ruslardan çok Batılılara ihtiyaçları vardır. Sözün kısası Polonya gerek iktisadi, gerek siyasî alanda Rusyadan her gün biraz **daha** uzaklaşmaktadır.

Polonya'da olduğu gibi diğer peyklerde de durumun Rusya için parlak olduğu söylenemez. Filhakika Poznan ayaklanmalarını müteakip Macaristan Çekoslovakya'da başgösteren isyan teşebbüslerini hükümet çevreleri kolaylıkla bastırmışlardır. Fakat bu iki memlekette de şartlar Polonyadakilerden farklı değildir ve tecrübeler göstermiştir ki fazla tazyike maruz kalan şeyler infilâk ederler. İşte beklenen de bu infilâktir.

Arjantin

Çıkar yol

Geçen ay başgösteren "Peroncu" ayaklanmasının hükümet kuvvetleri tarafından bastırılmasından sonra Arjantin'de nisbî bir sükûn hüküm sürmeye başlamıştı. Fakat bu hadise vesilesiyle herkes Peron taraftarlarının kökünün kazınmamış olduğunu öğrendi. İdamlardan sonra da geriye küçümsenmiyecek sayıda "Peroncu" kaldığı anlaşılıyordu ve bunlar yeni bir ayaklanma için fırsat gözetliyorlardı. Bu grubun mevcudiyeti Arjantin'de tam bir sükûnun teminini güçleştiriyordu. Efkârı umumiyenin basın vasıtasıyla aksettirilen temayülleri, yeni seçimlere gidilmesi merkezindeydi. Başta halkın iradesine istinat etmiyen fiilî hükümetler mevcut oldukça ayaklanmaların ve sürprizli ihtilâllerin sonunu almak kabil olmıyacaktı. Peroncuların zararlı faaliyetini önliyecek en iyi çare halkın seçtiği **bir** hükümeti iş başına getirmekten ibaretti.

Amiral Rojas ve arkadaşları
Korku dağları bekliyor

Esasen şimdi Arjantin'i idare etmekte olan General Aramburu ve Amiral Rojas da umumi seçimlere aleyhtar değillerdi. Bunu mahut ayaklanma başgöstermeden iki saat Önce umumi efkâra bildirmişlerdi. Aramburu radyoda yaptığı bir konuşmada 12 Ekim 1957 de yapılacak seçimlerden sonra askeri idarenin yerini sivil idareye terkedeceğini Arjantinlilere müjdelemişti. Şimdi basın ve halk bu tarihin daha da yalçına alınarak seçimlerin yapılmasını istemektedirler. Arjantin'in asker idarecileri seçimlerin neticesinden emin değillerdir. Son ayaklanmalar onlarda seçimler sonunda Peronculuğun tekrar hortlaması endişesini uyandırmıştır. Radikal partinin iktidarı ele geçirmesi ihtimali de askerî liderleri düşündüren bir başka husustur. Radikallerin programı ile bugünkü fiilî hükümetin takip ettiği politika arasında büyük uçurumlar vardır. Aramburu ve 'Rojas, Arjantinde liberal ekonominin şampiyonluğunu yapmaktadırlar. Radikal parti ise memleketi içinde bulunduğu iktisadi sıkıntılardan kurtarmak için tek yol olarak müdahaleci bir iktisadî politikaya lüzum görüyordu. Radikalleri destekliyenlerin sayısının çokluğu askerî idarecilerde seçimleri geriye bırakmak, zaruret halinde de nisbî temsil usulüne uygun bir seçim yapmak temayüllerini uyandırmıştır. Bu suretle askeri liderlerin fikirlerine daha uygun bir merkezî sağcı koalisyonun hükümeti teşkili mümkün olabilecekti.

Geçen hafta gönderdiği bir tamimle Aramburu, taraftarlarının bu endişelerini açığa vurdu. Bu tamimde ancak Radikaller birleştikleri taktirde seçimlerin öne alınacağı açıklanıyordu. Bu suretle iç vaziyetlerini bir defa daha gözden geçirmek zorunda kalan Radikaller hakikaten üç hizbe ayrılmış bulunuyorlardı. Bunlardan birincisi Frondizi'nin liderliğindeki sol kanattı. Frondizi ve arkadaşları köklü sosyal reformlar arzu ediyorlardı: Frondizi. taraftarları geçen ay vuku bulan ayaklanmada, diğer Radikaller, isyanı bastırmaya çalıştıkları halde, seyrci kalmayı tercih' etmişlerdi;. Zavala Ortiz'in liderliğindeki diğer grup da Radikallerin sağ kanadını teşkil ediyordu. Bu iki bizbin arasında Amadeo Sabbatininin idaresindeki mutedil grup.yer alıyordu. Aralarındaki büyük fikir ayrılıklarına rağmen bu üç grup Aramburu'nun ihtarı üzerine birleşmeye çalışmaktadırlar. Aralarından bir başbakan adayı seçmeye muvaffak olurlarsa seçimlere gidilecek ye her geçen günden faydalanan Peronculların kuvvetlenmesine meydan kalmıyacaktır. Arjantin'in menfaati de bunu icabettirmektedir.

Almanya

En meşru hak

Geçen hafta Almanya'nın en mesut adamlarından biri de şüphe yok ki, "Avrupa'nın ihtiyar tilkisi" diye anılan başbakan Conrad Adenauer'di. Başbakanı bu kadar mesut eden hâdise de Alman Millî Meclisinin 166'ya karşı 270 reyle yeni Alman Ordusuna ait kanunu kabul etmesiydi. Bu kanuna göre 18 yaşından 45 yadına kadar her Alman, müddeti sonradan tayin edilecek bir devrede askerlik hizmetini ifaya mecbur tutuluyordu. Bu suretle Alman ordusunun kurulması teşebbüsü muvaffakiyetle neticelenmiş oluyordu.

Kanunun Alman Millî Meclisi tarafından kabulünü Adenauer'in Sovyetlere karşı bir zaferi olarak kabul etmek yerinde olacaktır. Zira şimdiye kadar Sovyetler, ellerindeki çeşitli imkânlara baş vurarak Almanya'da bir ordu kurulmasını önlemeye çalışmışlardı. Bu imkânlardan en mühimi Almanya'nın birleştirilmesi meselesiydi. Ruslar, muhtelif vesilelerle ancak silâhsız bir Almanya'nın birleşebileceğini ifade etmişlerdi . Bu telkinler bilhassa Alman sosyaliatleri arasında tesir uyandırmış ve bu çevreler Alman ordusunun kurulmasının Sovyetlerle bütün müzakere kapılarını kapayacağı tezini öne sürmüşler ve kanunun kabul edilmemesi için sonuna kadar mücadele etmişlerdir. Gene Alman sosyalistlerinin iddialarına göre. Alman ordusunun kurulması yumuşama temayülleri gösteren beynelmilel hayayı tekrar soğutabilirdi. Adenauer ise Almanya'nın silâhlanmasına lüzum görüyordu. Bunun için sosyalistlerle mücadeleye girifti ve neticede kanun küçümsenmiyecek bir ekseriyetle kabul edildi.

Kanunun kabul edilmesinden sonra ortaya çıkan mesele şudur: Acaba Sovyet Rusyanın silâhları azaltma kararından ve Doğu Almanyadaki kuvvetlerini geri çekmesinden sonra Federal Almanya'nın silahlanmaya doğru yönelmesi, doğru mudur ve bu karar hakikaten Almanya'nın birleştirilmesi meselesinde doğrudan doğruya tesir edecek midir ?

Ortaya çıkan meseleler

Almanya'nın isabetli bir karar aldığı muhakkakttır. Almanyanın bugün için silâhlanmasını icab ettiren bir çok sebep mevcuttur. 1.200.000 kişiyi terhis eden ye Doğu Almanya'daki kuvvetlerinde geniş ölçüde tensikat yapan Sovyet Rusyanın halen silâh altında bulundurduğu asker sayısı bütün NATO devletleri ordularının yekûnundan fazladır. Bu rakkama peyk memleketlerin askeri kuvvetleri dahil değildir. Diğer taraftan İngiltere askeri masraflarını kısmak tasavvurundadır ve Almanya'daki tümenlerini geri çekmeyi düşünmektedir. Fransa'ya gelince, Kuzey Afrikadaki nazik durum üzerine Almanya'daki kuvvetlerini çoktan oraya nakletmiş bulunuyordu. Hattâ Orta Avrupadaki NATO kuvvetlerinin komutanı Fransız Mareşali Juin de Afrika meselelerile daha yakından meşgul olabilmek için NATO'daki vazifesinden istifa edeceğim açıklamıştır. Bu şartlar neticesinde NATOnun doğu kesiminde büyült bir boşluk meydana çıkmıştır. Bu boşluğun doldurulması bir NATO üyesi olan

Federal Almanyanın omuzlarına yüklemiştir. Batının güveliği bakımından böyle mühim bir vazifeyi görmek mevkiinde olan Almanya, bu sayede bazı avantajlar sağlamaktadır. Askerî Kuvvetlere sahip ve ekonomik refah içindeki bir Batı Almanya bundan sonra beynelmilel sahada sözünü geçirmekte hiç zorluk çekmiyecektir. Hattâ bazı meseleler, Batı Almanya'nın fikri alınmadan çözülemiyecektir.

Sovyet Rusya Almanyanın silâhlanmasını "gayri dostane" bir hareket olarak vasıflandırmakta ve Adenauer'i beynelmilel havayı bulandırmakla itham etmektedir. Halbuki hür bir; devletin güvenliğini temin etmek maksadıyla bir urdu kurması onun en tabiî bir hakkıdır. Kurulacak ordu tecavüzkâr emellere alet edilmedikçe beynelmilel siyasî havanın nasıl olup ta bozulacağı da kolay kolay anlaşılacak şeylerden değildir. Esasen yumuşamanın belli başlı amili olan "birlikte yaşama" prensipi orduların terhisi esasını ihtiva etmemektedir ve Sovyet Rusya'nın silâhlı kuvvetlerini azaltma teşebbüsü içinde bulunduğu iktisadi şartlardan doğan bir zaruretten ibarettir.

Almanyanın birleştirilmesi meselesine gelince, Sovyet Rusyanın bu mevzudaki fikri Kruçef in Fransız başbakanı Guy Mollet'ye yaptığı açıklamadan sonra iyice anlaşılmıştır. Kruçef'e göre "Rusya kendine sıkı sıkıya bağlı 17 milyonluk bir Almanyayı, silâhsız fakat birleşmiş bir Almanyaya tercih etmektedir". Bu sözler sonradan bir tercüme hatasından bahisle tevil edilmek istenmişse de Rusların Almanyanın birleştirilmesine ancak balıklar kavağa çıktıktan, sonra muvafakat edeceğini anlamıyan kalmamıştı. Zaten Stalinin ölümünden evvel olduğu gibi ölümünden sonra da Sovyetlerin Almanya meselesindeki hareket tarzları Kruçef in sözlerinin doğruluğunu gösterecek mahiyettedir. Rusya ister silâhlı, ister silâhsız olsun Almanyanın birleştirilmesine razı olmıyacaklardı. Hal böyle olunca Alman milletinin menfaatları silahlanmayı icab ettirmektedir. Adenauer'in bu meselede memleket menfaatlarını herşeyin üstünde tuttuğuna inanmak lâzım gelir. Fakat silâhsızlanmaya taraftar olmayan Sosyalistler, Hür Demokratlar ve Mülteciler kanununun çıkmasına rağmen mücadeleden vazgeçmiş değillerdir. Bir cephe halinde birleşen bu partiler aralarına Hristiyan Demokratların Bavyera kanadını da ele geçirerek Adenauer'in düşürmeye uğraşmaktadırlar. Esasen kanunun müzakeresi sırasında Sosyalistler bir dahaki seçimlerde ekseriyeti elde ettikleri taktirde bu kanunu yürürlükten kaldıracaklarım ifade etmişlerdir.

Fakat acı tecrübeler geçiren Alman halkının, aklıselimin icaplarını yerine getirmekten geri kalmıyacağı muhakkaktır.

K A D I N

Sağlık

Kameralar önünde doğum

1054 senesinde, Fransada, ağrısız doğum ilk defa tatbik ediliyordu.. Bu yeni ağrısız doğum ilâçla, maske ile değil doğrudan doğruya hamilelik sırasında öğrenilen bazı egzersizler sayesinde mümkün oluyordu. Müstakbel anne doktorunu seçiyor, muayyen günlerde ona giderek doğum' egzersizlerini, nefes tutmayı, nefeasvermeyi, doğumunu kontrol etmeyi öğreniyordu. Doğum günü tabiî yine doktoruna gidiyordu .Doktor tıpkı bir orkestra şefi gibi hareketlerle doğumu idare ediyor, anne en ufak bir ıstırap çekmeden, kendi kontrolü ve iradesi dahilinde çocuğunu doğuruyordu.
Bu sancısız doğuma pscho-physiologique doğum deniliyordu.

1954 ten bu yana Fransada ve daha birçok memleketlerde pscho-physiologique doğuma rağbet artmış hattâ bu şekilde yapılan bir doğum plâğa alınarak piyasaya sürülmüş, radyoda böyle bir doğumun röportajı dahi yapılmıştı. Takat ne de olsa, buna inanmıyanlar da vardı. İşte sancısız doğumun fevkalâdeliğini ispat etmek içindir ki, genç bir kadın, Jaequeline F... doğum yaparken, bunun filme alınmasına müsaade etti ve dünyada ilk defa bir bebek 4 kamera ve 33 insan önünde dünyaya geldi.

Genç bir anne.

Jacqueline F.. henüz 22 yaşında ve üç senelik evli idi. Pariste yirminci arrondissement'de oturuyordu. Genç anne diyordu ki: Oturduğum yer bana hayatımın en büyük saadetini getirdi diyebilirim. Çünkü' bu, tesadüfen, sancısız doğumun ilk tatbik edildiği hastahaneye gayet yakın bir yerdi. İlk çocuğumu bir buçuk sene evvel grene bu metodla doğurmuştum. Bu o kadar kolay, o kadar fevkalâde birşeydi ki, bundan sonra sokakta gördüğüm her hamile kadına sokulup ona bu yeni metodu öğretmek hevesine 'kapıldım: Bunu herkes bilmeli diyordum. Fakat çok yakın zamanda, bunu yapabilmek fırsatının; elime geçeceğini de doğrusu hiç hatırıma getirmemiştim.

İkinci çocuk

İkinci defa hamile olduğumu öğrenince doğrusu hem kendimi yorgun hissetmiştim, hem de herşeye rağmen, gene de maneviyatım pek düzgün değildi. İşte o sırada bir fevkalâdelik oldu: sinema islerinde çalışan kayınbiraderim yeni doğumumun filme alınmasını bana teklif etmişti. Bunu sevinçle kabul ettim. Bütün annelere yardım edebilecektim. Onlara doğumun hakikatte gayet tabii, tamamiyle sancısız, ağrısız, kolay birşey olduğunu ve biz korktuğumuz için, yanlış nefes aldığımız için, bağırdığımız için ıstırap çektiğimizi ispat etmek istiyordum..

İlk tecrübe

Doğumdan birgün evvel, bir tecrübe filmi çektiler.. Ben elbiselerimle masanın üzerine uzandım ve teknisyenler ışık mesafelerim, pro-

Jacqueliae doğumdan sonra

Hadisenin 33 şahidi var

jektörlerini ayarladılar. Böylece doğum günü, gürültü ve telâş olmıyacak, herşey hazır bekliyecekti. Çünkü doktorumun söylediğine göre pscho-physiologique doğumun ilk şartı sükûnetti. Kendimi tamamiyle teksif ederek, yalnız yapacağım hareketleri düşünmem icab ediyordu.

Doğum günü

O derece meşguldüm ki, bana nefesimi tutmayı veya nefes vermeyi' öğreten doktorumdan başka kimseyi görmüyordum. Kocam yanıbaşımda idi ve 33 teknisyen etrafımı sarmıştı. Fakat odada çıt yoktu. Herkes kameraların arkasına gizlenmişti. Yalnız kızım doğunca meydana çıkıverdiler. Koskoca adamların gözleri yaşlı idi. Ben hiçbir zaman bu derece büyük bir hürmet 'hissi ile karşılaşmamıştım: Doğum güzel bir şeydi. .

Sinemacılar çalışıyor
Bu da bir hizmet

Saadet

Nihayet kocamla başbaşa kalmıştım. Kocam: "Bu çocuğu adeta beraber doğurduk" dedi. Ben de aynı hissi duymuştum. O doğum esnasında hep yanımda idi ve ben ne ıstırap çekmiştim, ne de o bir suçluluk hissine kapılmıştı. Çocuğu istemiştik ve ona acısız, azapsız, telâşsız ve korkusuz sahip oluyorduk. Zaten hamileliğim esnasında da kocam, egzersizlerimi yaparken daima bana yardım etmişti. Böylece o da çocuğa daha ilk günden, benim kadar bağlanmıştı.

Ağrısız doğum medeniyetin kadınlara verdiği en büyük hediyelerden biridir. Çünkü bu kontrollü doğum anneye muazzam bir kuvvet hissi vermekte, onun maneviyatım yükseltmektedir. Bu doğum ne ilâçla, ne de tabiata aykırı herhangi bir vasıta ile elde edilmiştir. Bilâkis bu yeni metod kadını ta biate geri çevirmiş dikkat, anlayış, disiplin ve irade sayesinde hayatta en zor zannedilen şeylerin bile yenilebileceğini öğretmiştir.

Doğum başından sonuna kadar kolay rahat ve güzel birşeydir. Bunu her kadının bilmesi ve korkusuz, çocuğunu zevkle beklemesi bugün artık bir hayal mahsulü olmaktan çıkmıştır.

Aile, Okul, Dernek ve Ötesi..

Jale CANDAN

Erkeklerden şikâyetçiyim: Biz kadınların ciddiyetle yaptığımız birçok şeyleri kâfi derecede ciddiye almıyorlar. Meselâ derneklerde gösterdiğimiz faaliyetler bir çoklarını halâ bıyık altından kıs kıs güldürüyor.. Hattâ ileri fikirli bazı muharrirlerimiz dahi zaman zaman, bu kadın faaliyetlerini baltalayıcı düşüncelerini ifade ediyorlar. Bugün Türkiye'de zannedersem 5.000 tane dernek 'mevcuttur. Bunların bir kısmı meslekî derneklerdir: araştırmalar yapar, tetkiklerde bulunurlar. Bir kısmı hayır islemek, bir kısmı da muayyen bir fikri yayarak içtimai ve sosyal kalkınmayı temin etmek için kurulmuştur. Dünyânın her yerinde olduğu gibi bizde de bu derneklerde kadınlar erkeklerden daha fazla faaliyet gösterirler. Beki bir zihniyet, bizi, kadınların bu gibi faaliyetlere sırf gösteriş için katıldıklarına inandırmaya çalışır. Bu tamamiyle yanlıştır. Derneklerde çalışmak fedakârlık ve samimiyet ister. Bu hisleri duyanıyanlar, birkaç denemeden sonra vazifeyi terkederler. Bu dernekler içinde büyük işler başaranlar olduğu gibi henüz ancak ' mevcudiyetlerini sağlamağa çalışanlar, emekliyenler de çoktur: Senede yüz yaralının daha yarası sarılsa bu zararlı mıdır veya on kişi daha doğru, daha medeni şekilde düşünse bu, faydadan uzak mıdır?.

Fakat öyle zannediyorum ki bu derneklerin bize bu küçük hizmetler yanında çok daha büyük bir faydası dokunabilir: Bize topluluk halinde çalışıp organize olmayı, iş birliği yaparak, müşterek mesuliyet esasına dayanarak tamamiyle demokratik prensipler dahilinde çalışmayı öğretmek... Tabi! bunun için yepyeni bir zihniyetle hareket etmek, bir gaye uğruna beraber çalışırken, değişmez efendi olarak yalnız tüzükleri, bu tüzüklere dayanan prensip kararlarını kabul etmek lazımdır..

Şunu inkâr edemeyiz ki, bugün çok büyük bir ekseriyetimiz demokrasimiz hakkında endişe duymaktayız. Bu dün de böyle idi. Muhtemelen yarın da, şartlar ne olursa olsun, aynı endişe zaman zaman kendisini gösterecek ve ağaç kökleninceye kadar zaman zaman rüzgârların tesiri altında sallanacaktır. Siyaset adamları bu gibi vaziyetlerde ancak rüzgârın istikameti ve ağacın tutunabileceği dayanak üzerinde müessir olabilirler. Mesele daha derindedir ve ağacın kökü bizim elimizdedir.

İşte bunun içindir ki, siyaset adamlarımız, temenni edelim,, kardeşçe mücadelelerini yaparken* biz hiç usanmadan ve bıkmadan ağacın kökünü sulamakta, devam edelim. Bunun için de yalnız siyaset sahasında değil, üç insanın yanyana geldiği her yerde demokrasi prensiplerini hâkim kılmaya, onları öğrenmeye ve öğretmeye gayret sarfedelim. Ailede, okulda, oyunda ve derste çocuklarımızı tamamiyle demokratik şekilde düşünüp, demokratik şekilde hareket etmeye alıştırabiliyor muyuz? İşimizde veya herhangi bir toplulukta, bir dernekte aynı prensiplere riayet ederek çalışabiliyor muyuz? Su halde korkmıyalım. Çünkü biz bunları yaparken, ötesini hazırladığımız muhakkaktır.

Sosyete

Windsor Düşesinin hatıraları

Windsor Düşeşinin birçok dedikodulara sebebiyet veren hatıraları nihayet kitap' halinde basıldı ve tarihe mal olan bu büyük aşk macerasının gizli kalmış taraflarım öğrenmek kabil oldu.

Bazı rivayetlere göre Windsor Düşesi bu hatıraları yazarken hakikatlere daima sadık kalmamıştır. Onun ilk çocukluk ve ilk gençlik senelerine ait "bazı teferruatla oynamış olması muhtemeldir. Hattâ belki, hislerini de, herzaman aynı samimiyetle ifade etmemiş olabilir. Fakat hatıralarda nakledilen tarihi hâdiseler yüzdeyüz hakikate uymak mecburiyetinde idiler. Zira bu hâdiselere iştirak etmiş olan birçok mühim şahsiyet bugün hayatta bulunuyordu.

Bu hâdiseler arasında en çok alâka toplıyanlardan biri, kralın aşkına hükümetin, basının ve halkın müdahalesidir. İngilterede büyük mevkiler işgal eden kimselerin hususi hayatlarının ne derece kontrol altında olduğunu herkes bilmektedir ama "Windsor Düşesinin bu hususta yaptığı ifşaat buna rağmen yine de şaşırtıcıdır.

Bir tehdit mektubu

Windsor Düşesi daha doğrusu Wallis Simpson, David ila sevişmeye

Windsor'lar
Yardan geçemiyenler

başladığı zaman o yalnızca bir veliahttı. Fakat birdenbire kral oluverdi. Bu hâdisenin ne kadar vahim neticeler doğurabileceğini sevgililer ancak o zaman hissetmişlerdi. Bunu olduğu gibi görmek istememişler, hattâ kendilerini büyük bir aşkın ümitli, mesut ve biraz kör akışına terketmişlerdi. Hafta sonu tatilini beraber Fort Belvederede geçiriyorlar, Amerikan gazetelerinde çıkan ve günden güne büyüyen dedikodulara rağmen binbir hayalle kendilerini avutuyorlardı.

İşte ilk tehdit, ilk meşum haber Fort'da mesut bir hafta sonu tatiline hazırlanırken ortaya çıktı. Krala Buckingiham Palece damgasını taşıyan bir mektup gelmişti. Kral bu mektubu okuyunca sapsarı kesildi. Ve onu Wallise uzattı. Mektup Kralın hususî sekreteri Alexander Hardinge'ten geliyordu ve Krala hususi hayatına dair sormadığı bazı nasihatlerde bulunuyordu. Alexand'er Hardinge terbiyesiz bir adam değildi. Hattâ başkasının işine burnunu sokmaktan hoşlananlardan da sayılmazdı. Ama mektubuna başlarken de hatırlattığı gibi "vazifesini" yapıyordu. Mrs. Simpson ile majestenin münasebetleri hakkında İngiliz basını bazı şeyler yazmak tasavvurunda idi ye hiçbir kuvvet basını bunu yapmaktan menedemezdi. Bu artık bir gün değil bir saat meselesi idi ve bunun neticeleri cidden feci olacaktı. Çünkü bu taktirde kabine istifa edecek ve majeste kral Stanley Baldvin gibi kuvvetli bir hükümet adamı bulup onun yerini doldurmak mecburiyetinde kalacaktı. Yeni kabinenin ise, Avam Kamarasının tasvibini kazanması o derece müşkül olacaktı ki bu, genel seçimlere gidilmesine yol açacaktı..

Bütün millet majeste kralın şahsına gayet bağlı idi. Fakat imparatorluk menfaatlerinin şahsi bir mesele yüzündeni haleldar edilmesine asla razı olamıyacaktır. Gazeteler susmuyacak, kabine istifa edecekti. Bir tek çare vardı: Mrs. Simpsonun derhal memleket haricine çıkması. Alexander Hardinge mesele basına intikal etmeden ve kaçınılmaz felaket vuku bulmadan, bir karara varmasını majestelerinden vazifesi icabı rica ediyordu.

Karar saati

Mrs. Simpson'un ilk kararı derhal İngiltereyi terketmek olmuştu. Fakat Kral, onu bu hareketten katiyetle menetmiş, her ne pahasına olursa olsun tahttı' veya tahtsız onunla evleneceğini söylemişti. Henüz Kralın bütün' ümitleri kırılmamıştı. Baldvin düşmanı ise onun Duff Cooper gibi, Samuel Hoare, Winston Churchill. gibi kuvvetli dostları da vardı. Onlarla konuşacak birşeyler yapacaktı. Fakat ne yazık ki en ufak hareketinde bile kanunun bükülmez kuvveti, onun elini kolunu bağlayıveriyordu. Madem ki Baldvin Başbakandı, onun müsaadesini almadıkça Kral, kabinenin diğer üyeleri ile doğrudan doğruya temas temin edemezdi.

Krallar tamamiyle kudretsizdi

Bundan sonra olup biten .hâdiseler Wallis Simpsona, bir kralın kudret ve nüfuz hudutlarının ne derece dar olduğunu göstermişti. Bir kralın şahsi meseleleri Meclis iradesi yanında o derece zayıf ve müdafaasız kalıyordu ki, bir kral, kanunlarla, öyle sıkı sıkı bağlanmıştı ki.. Bütün kaçamak yolları daha çok önceden tutulmuş, en ufak delikler bile kapatılmıştı.

Artık gazeteler yazıyor, halk Mrs. Simpson'un evinin önünü devamlı bir kordon altına alıyordu. Evde bir perde dahi kımıldatmak imkânsızdı. Halk derhal bağırıp çağırmaya, hakarete başlıyordu. Bütün bu hâdiselerde polisin yapabildiği yegâne şey Mrs Simpson'un hayatım korumaya çalışmaktı. Yoksa ne gazeteler susturulabilirdi, ne de toplanan , halk zorla dağıtılabilirdi. Polisin alabildiği başka bir tedbir de fazla muhafazakâr kimselerin gizli bir projelerinden majeste kralı haberdar ' etmek oldu: Mrs. Simpson'un evine bomba atılması ihtimali vardı. O zaman kral bizzat kendi otomobiline binerek geldi, Wallis'.i Fort'a götürüp- gizledi. Fakat hizmetkârların yüzleri dahi sert, kapalı mahzun ve gayrimemnundu.

Gazeteler tahammülün son hududunu aşıran koca manşetlerle Mrs. Simpson'a karşı bir kampanya açınca, kral yapılacak başka şey kalmadığını anlamış ve Wallls'i sadık dostları ile beraber, Cannes'deki ahbap. larının yanına yollamıştı.

Zaten üç hafta süren, çetin bir mücadele sonunda artık kral için de yapılacak tek şey kalmamıştı: ya Wallis'den vazgeçmek, ya tahttan.. Feragatini bildirdi ve memleketi terketti. Kral kanunlara mağlûp olmuştu, fakat aşk mağlûp . olmadı. Zaten mesele birinden birini seçmekti.

İngiltere kralı Edward VIII. aşkı vazifeye tercih etmişti. Senelerce sonra zayıf bir genç kız, Prenses Margaret aynı yırtıcı mücadeleyi yaşarken, vazifeyi aşka tercih edecekti. Bu iki hâdisenin de İngiliz milletine öğrettiği şey aynı idi: Vazife ve hisler, bazı kanunlarla birbirinden ayrıldığı zaman onları birleştirecek kombinezonlara gitmek imkânsızdı. İnsan ya yardan oluyordu, ya serden.

Moda

Paris haberleri

İlkbahar ve yaz modellerinin teşhir edildiği büyült defileler yapılalı çok oldu ve artık Pariste, büyük terziler Sonbahar hazırlıklarına başladılar. Fakat bu terziler bir yandan da, yepyeni yaz modelleri çıkarıp duruyorlar.

*Yeni **bir** gözde : keten*

Son senelerde eski rağbetini kaybelen keten, yeniden ortaya çıkıverdi. Hem de ne parlak, ne sükseli şe-

Yeni bir moda
Çıplak ayaklar

Çok süslü bir elbise

Yaz. *çılgınlığı*

kilde. Şehirde yaz geçirenler için keten adeta vazgeçilmesi imkânsız bir kumaş olmuştur. Çünkü yumuşak bir sertliğe sahip olan ve yıkanıp ütülendikçe güzelleşen ve gençleşen bu kumaş, son moda olan şehir tayyörleri, şehir robmantoları için biçilmiş kaftandır.

Keten tayyörlerin ceketleri kısa, kolları kısaltılmış, yakaları biraz arkaya kaçıktır. Beller pek fazla oturtulmamıştır. Etekler daima boyu uzatacak, inceltecek şekilde düz ve dardır.

En çok revaçta olan renk beyazdır. Fath'ın meşhur su yeşili de mebzulen mevcuttur. Renk sevenler için en cazibi nefis bir domates rengidir ki, bu sonuncu ile beyaz çanta, 'beyaz eldiven, beyaz şapka şarttır.

Zaten bu şehir tayyörlerinin (hepsi şapka ve eldivenle giyilmekte ve bunlarla uzun, sapsız çantalar tercih edilmektedir. Jean Paton bu şehir tayyörlerinin en güzelini hazırlamıştır. Açık yakalı, beyaz keten tayyörün siyah zeminli ve beyaz puanlı şûradan bir bluzu vardır ve manken aynı süradan yapılmış muazzam bir kaplin şapka giyinmiştir.

Robmantolar

Tayyörle pek arası hoş olmıyan kadınlar için, büyük terziler sokak kıyafeti olarak, rob mantoları düşünmüşIerdir. Çünkü zengin ve geniş etekli, cicili bicili basmalar şehir için değil, sayfiye yerleri ve kırlar içindir.

Rob mantoların önleri umumiyetle aşağıya kadar düğmeli, ekserisi belden kesiksizdir. Bu kıyafet içinde tiril tiril duran bir keten doğrusu biçilmiş kaftandır.

Büyük mağazalarda

Parisli büyük terziler şehirde geçecek bir yaz için gayet mazbut fakat cazip yaz kıyafetleri hazırlıya dursunlar, Parisin büyük mağazaları da kadınlara hışırtılı ipeklilerden aynı derecede sade fakat cazip ve hafif şehir kıyafetleri hazırlamışlardır. Bunların kimi ince nervürlerle çalışılmış şömizye biçimi poplin, süra, şantung elbiselerdir, kimi de baştan aşağı plilidir. Fakat umumi hat şudur: düz bir etek, hafifçe açık bir yaka, japone veya takma kısa kollar.

Hafta, sonu elbisesi

Fakat şehirde yaz geçiren kadınların bile gardrobunda bu sene, hiç olmazsa bir tane "yaz deliliği" entarisi vardı. Koyu zemin üzerine beyaz puanlı veya beyaz zemin üzerine koyu puanlı ince kumaşlardan hat hat volanlı İspanyol elbiseleri, pembe beyaz kareli basmalardan zengin etekli, açık yakalı, çıplak kollu elbiseler hafta sonu tatili için her kadının hayalinde yatan deliliktir. Muazzam küpeler bu hafta sonu elbiselerinin ayrılmaz dostlarıdır. Bu elbiseyi giyen kadın yeşil çimenlere çıplak ayakları ile basa basa iftiharla dolaşabilecektir. Çünkü bu «tanenin bir modası da plajda» çimende ve evde zarif kadınların, itinalı ayaklarım göstererek ayakkabısız dolaşmalarıdır.

Z A B I T A

Amerika

Kaçırılan çocuk

Amerika'da zaman zaman rastlanan çocuk kaçırma hadiselerinin en mühimmi şüphe yok ki meşhur tayyareci Lindberg'in çocuğunun kaçırılması vak'asıydı. O günden bu güne aradan yıllar geçtiği halde Lindberg'in çocuğunun başına ne geldiği bir türlü meydana çıkarılamamıştı. Evvelki hafta sona ererken Amerika ve bütün dünya bir baştan öbür başa ikinci bir' Lindberg hadisesiyle çalkalanıyordu. New York't.a Westbury'de bir evin bahçesinde öğle uykusunu uyumakta olan 32 günlük Peter Weinberger, annesi temiz bez almak için içeri girdiği sırada arabasından alınıp- kaçırılmıştı. Annesi oğlunun yatağını boş görünce çıldıracak gibi olmuştu. Yerde bir kağıt vardı. Üzerinde büyük harflerle yakındaki bir garajın bir köşesine 2000 dolar bırakıldığı takdirde çocuğun iade edileceği bildiriliyor ve şuhlar ilave ediliyordu: "Çok korkuyorum. Yarın Öğleye kadar polise haber vermeyin aksi halde çocuğunuzu öldürmeğe mecbur olacağım".

Aradan bir kaç dakika geçtikten sonra çocuğun babası, eczacı Morris Weinberger büyük oğluyla beraber eve geldi. Karısı hıçkıra hıçkıra olup bitenleri kocasına anlatıyordu. Baba hadiseyi polise bildirmekte bir an bile, tereddüt etmedi. Haber çok kısa bir zaman içinde Long Island'a yayılmış, gazetelere kadar ulaşmıştı. Peter'in kaçırılmasından beş saat sonra çıkan akşam gazeteleri hadiseyi büyük başlıklarla bildiriyorlardı.

Mrs. Beatrice televizyonda
Faydasız feryad

Paranın istenilen yere konma mühleti ertesi günü saat 10 da bitiyordu. Polis istenilen paranın istenilen yere konacağını açıklamıştı. Müddet bitmiş ne çocuktan ne de kadın olduğu zannedilen çocuk hırsızından ses çıkmamıştı. Polis, istenilen paranın az olmasından ve teklifin yazılış şeklinden bu işi muvazenesiz bir kadının yaptığını tahmin ediyordu. Profesyonel bir çocuk hırsızı bu şekilde hareket etmezdi. Puslada tarif edilen garajı polis ihtiyaten açıklamamıştı. Kaçakçı, bıraktığı kâğıtta paraya şiddetle ihtiyacı olduğundan bahsediyor, bu işi istemiye istemiye yaptığını itiraf ediyor ve paraların bozuk olmasını istiyordu. Hadisenin olduğu yer, geçen Ekimde üç yaşında Stepnen Damman'ın kaçırıldığı East Meadow'a üç mil mesafedeydi. Damman bir türlü bulunamamıştı. Acaba bu iki hadisenin faili aynı kimse miydi?

Telefonla verilen haber

Weihberger ailesi mateme bürünmüştü. İki gündür çocuklarından hiç bir haber alamamışlar, polis hiç bir iz bulamamıştı. O gün Peter'i kaçırdığı zannedilen biri Weinbergerlerin evine telefon etti. Peter'in sıhhatte olduğunu bildirdi. Telefon saat 9'u 40 geçe çalmıştı. Morris Winberger, telefonun öteki ucundaki meçhul şahsa, istediği parayı vermeğe hazr olduğunu bildirmiş, fakat aralarında geçen konuşmaya dair fazla izahat vermemişti. Öte yandan polis tarif edilen garaja kâğıt para büyüklüğünde kesilmiş gazete kâğıtlarıyla dolu bir paket koymuştu. Fakat değil bu tuzağa düşen, garajın semtine uğrayan bile olmamıştı. Polis çocuğun babası ile yapılan telefon temasından sonra, iki tarafın hususi olarak anlaşmasına imkân vermek' için aradan çekilip çekilmiyeceğine dair hiç bir şey söylemiyordu. Mr. Weinberger, çocuğunu bulmak için herşeyini fedaya hazır olduğunu açıkça söylüyordu.

Televizyonla yapılan teklif

Çocuğun annesi Beatrice. çocuğunu kaçıran meçhul kimseye ağlıya ağlıya yalvarıyordu: "Yalvarırım kim olursa olsun, nereye isterseniz oraya bir haber bırakın. Ne isterseniz yereceğiz". Mrs. Beatrice çocuğunun kendisine geri verilmesini istemek için yaptığı televizyon konuşmasında neredeyse bayılacaktı. Elinde bir kâğıt yardı, oradan elleri titreye titreye okumaya çalışıyordu: "Ben Peter Weinberger'in annesiyim.. Kim olduğunuzu bilmiyorum. Sizden çocuğumu geri getirmenizi rica ediyorum. Herhalde paraya çok ihtiyacınız vardı... Sizinle anlaşmağa hazırım. Çocuğumun sıhhati her şey den mühimdir, paha pek küçük, bir aylık..." Kâğıtta bundan sonra çocuk için en- mühim olan kısım geliyordu. Peteğin yiyeceği şeyler yazılıydı. Bayan We* inberger bunları okuyamadı, yanındaki polislere, "siz okuyun" diyerek oradaki bir koltuğa yığıldı.

Kaçırılan Peter
Dünyadan haberi yok

Mrs. Beatrice, meçhul hırsıza, kiliselerin yardımı ile çocuğunu iade etmesini teklif ediyordu. Papazlar polise haber vermiyeceklerdi. Herhangi bir kiliseye çocuk veya bir not bırakabilirdi. Onlar intikam almak istemiyorlardı, bütün arzuları bir aylık yavrularına kavuşmaktı. Aradan dört gün geçmişti. Artık çocuğun hayatından endişe ediliyordu. Peter'in babasının açıkladığına göre, meçhul şahıs Cuma günü bir daha telefon etmiş, kendileriyle temasa geçeceğini söylemiş ve bu seferinde 5000 dolar istemişti. Polis olup bitenleri yakından takib ediyordu. Hırsızın henüz aile ile doğrudan doğruya temasa geçmediğini biliyordu. Polis müdürünün ifadesine göre, puslada hırsızın kendisini tanıtmasına yarayacak bir şifre de vardı.

İki fırsatçı

Mrs. Beatrice'in televizyonda konuşmasından iki gün sonra, kendilerine Peter'i kaçıranlar süsü veren iki fırsatçı, çocuğun annesine telefon ediyorlardı. Beşbin doları alıp New York City'de tarif ettikleri yere getirirse, çocuğunu civardaki katolik kiliselerinden birinde bulacaktı. Telefonla yapılan bu davet akşam saat 7,30 da. olmuştu. **Mrs.** Beatrice otomobiline atlayıp tarif edilen yere gitmişti. Fırsatçılar, saat 22.20 ye kadar bir barda bekledikten sonra, otomobille Peter'in annesinin yanından geçmişler, fakat bir elektrik feneri ışığı gördükleri için, polisler var zanniyle kaçıp gitmişlerdi. Fırsatçılar

sonradan Weinberger'lerin evine üç defa daha telefon etmişlerdi. Polisin verdiği bilgiye göre şöyle demişlerdi: "Ne yapmak istiyorsunuz. Orasını polislerle doldurmuşsunuz. Parayı Roosevelt caddesindeki "Dowling and Cusack" barına getirin ve telefon kulübesine bırakın. Çocuğunuzu Jandark kilisesinin arka avlusunda bulacaksınız.." Bahsi gecen kilise tarif edilen bardan biraz ötedeydi. Bu defa da dikkatti:bir telefon operatörü polise vaziyeti bildirdi. Böylece Mrs. Beatrice ikinci defa kandırılmaktan 'Kurtulmuş oluyordu.İki fırsatçı yakalanmıştı. 'Robert Giebler ve Gordon Rowell adlarındaki bu iki serseri önce "polise oyun yapmak" istediklerini söylemişler, fakat sonra. "Mrs. Beatrice'in paralarını alıp savuşmak" niyetiyle bu işi tertiplediklerini itiraf etmişlerdi. Giyecekleri ceza beşle onbeş sene arasında değişiyordu. Mrs. Beatrice ertesi günü fırsatçılar hakkında dava açılması için resmen mahkemeye müracaat ediyordu.

F. B. I tahkikata başlıyor

Peter'in kaçırılmasından yedi gün sonra Washington'daki Federal Polis Merkezinden F.B.I.'nin hadise hakkında tahkikata girişeceği bildiriliyordu. Çocuk kaçırma vakalarında, yedi **gün** içinde çocuk ailesine iade edilmez veya bulunmazsa suçlunun bir eyalet hudutlarından çıktığı kabul edilir ve hadise böylece F.B.I.-'nin yetkisi dahiline girerdi. Peter'in akıbetinden hiçbir haber yoktu. 13 eyalette polis sarı gecelikli, sarı mavi şapkalı bir aylık bir bebek arıyordu. O günden sonra artık suçlu hakkında "Lindberg Kanunu" tatbik edilecekti. Yani bir aylık Peter'i kaçıran suçlu yakalandığı zaman, bu sucundan dolayı idam edilecekti. İki fırsatçı serserinin tevkifinden sonra, **Mrs.** Beatrice'i dolandırmağa çalışan Brooklyn'li bir kadın daha tevkif edilmişti.

F.B.I. tahkikata başladıktan iki gün sonra "muzip" bir adam New York telefon santralındaki operatörlerden birine kaçırılan çocuğun 168. St. Independent yeraltı tren istasyonuna bırakılacağını bildirmişti. Polis bütün yeraltı istasyonlarım boşuna aradı durdu. Telefonun Manhattan yer **altı** istasyonunun kuzey garında gri elbiseli bir adam tarafından edildiği tespit olunmuştu. Polis şimdi bu adamı arıyordu.

Peter kaçırılalı on gün olmuş, daha en ufak bir ipucu elde edilememiş-'ti.

K İ T A P L A R

TÜRKÇEDE YAKIN ANLAMLI KELİMELER SÖZLÜĞÜ

(Hazırlayan :Mehmet Ali Ağakay. Türk Dil Kurumu Sözlükler Dizisi XVIII, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1956. 116 sayfa, 200 kuruş)

Türk Dil Kurucu "Türkçede Yakın Anlamlı Kelimeler Sözlüğü" -nü yayınlamakla hayırlı bir adım atmış bulunuyor. Nedense bugüne kadar bizde bu mevzu üzerinde hiç durulmamıştır. Mehmet Ali Ağakay'ın hazırladığı bu sözlük, Fransızların "Dictionnaire des synonymes"lerinin bir örneğidir. Dilimiz, başka dillere nazaran eskilerin "müteradif" dedikleri eş manalı kelimeler bakımından çok büyük bir zenginliğe sahiptir.

Mehmet Ali Ağakay, 116 sayfalık kitabında 459 ana kaynak etrafında toplanmış dörtb'ine yakın kelime ve. deyimi tespit etmiştir. Meselâ "aldatmak" kelimesine yakın manâlı kelimeleri şöyle sıralamaktadır:

Aldatmak; Doğru olmayan bir şeyi doğru gibi göstererek karşısındakini buna inandırmak. Atlatmak:(mecaz olarak)aldatıp başından savmak, -gazetecilik argosunda- bir haberi rakibinin almasına' fırsat bırakmıyarak kendisi almak. Kandırmak: (iğfal etmek) ümit verici sözlerle aldatmak. Yutturmak: (teklifsiz konuşmada) aldatıp fena bir' şeyi kabul ettirmek veya açık bir yalana inandırmak. Dolandırmak; birini aldatarak parasını veya malım elinden almak. Oyun oynamak: (veya külhanbeyi argosunda madik oynamak) bir düzen kurarak aldatmak. Tuzağa düşürmek: birine oyun oynıyarak onu çok kötü bir duruma sokmak. Kafese koymak: (teklifsiz konuşmada) kandırıp birini içinden; kolayca; çıkamıyacağı bir duruma sokmak. Tongaya veya faka veya mantara bastırmak: birini zarara uğrıyacak şekilde aldatmak anlamına teklifsiz konuşma deyimleridir. Mandepsiye bastırmak: ayni anlamda külhanbeyi argosunda geçer. Tatlı sözlerle aldatmayı anlatmak için teklifsiz konuşmada külah giydirmek; (alışverişte aldatıp paraca büyük zarara sokmak anlamına da, kabaca bir deyim olmak üzere, kazık atmak deyimi kullanılır.)

Mal, kelimesinin yakın karşılıkları için de Mehmet Ali Ağakay şunları göstermiş: (Mal kelimesi kimi vakit gerçek anlamı dışında "aşağılık şey" veya "aşağılık kimse" karşılığı olarak kullanılır: Onun ne mal olduğunu biliriz. "Meta" kelimesinin bir söylenişi olan matah hep "malın kötüsü" anlamına gelir. Az yaygın olan meta sözü ise hep gerçek anlamıyla kullanılır.)

Son bir misâl daha alalım. (Şırfıntı seviyesi düşük, bayağı kadın. Fındıkçı erkeklere yüz vererek öğlenen kadın. Yelloz "aşağılık kadın" anlamına olup sövme ve aşağılama için kullanılır. Hafif meşrep serbest davranışları dolayisiyle iffeti şüpheli görülen kadın.)

Bütün bu örneklerden anlaşılacağı gibi yazar kitabının hazırlanışını bir hayli geniş tutmuş ve emek harcamıştır. "Türkçe'de Yakın Anlamlı Kelimeler Sözlüğü" nün bizde bu sahadaki ilk eser olması bakımından noksan ve aksak tarafları vardır. Meselâ bir kaynak etrafında toplanması gereken bütün kelimeler ve deyimler noksansız olarak derlenememiş. Unutulanlar, atlananlar, gözden kaçanlar olmuş. Yukarı aldığımız örneklerden atlatmak ana kelime sinin etrafında toplanan kandırmak, dolandırmak, oyun oynamak, madik oynamak, tuzağa düşürmek, kafese koymak, tongaya, faka, mantara bastırmak, mandepsiye bastırmak, külah giydirmek, kazık atmak kelime ve deyimleri gösterilmiş de açmaza düşmek, açmaza düşürmek, şişmek, atlatmak gibi kelime ve deyimleri unutulmuş. Sonra bu sözlüğün bir mahzuru da verilen örneklerin misallerle gösterilmemiş olmasıdır. Eğer bu kelime ve deyimler misallerle, cümleler içinde kullanılış şekilleriyle gösterilseydi çok daha iyi olurdu. Maamafih kitabı hazırlayan ve yayınlayanların memleketimizde bu tip bir çalışmanın ilk defa yapılması dolayısiyle - ilerdeki baskılarının çok daha geniş ve etraflı olacağı ümit edilir. Sözlük elimizdeki haliyle dahi pek çok soruyu cevaplandırabilecek durumdadır.

YENİ PRATİK PEDAGOJİ

(Yazan : Aime Souche, Çeviren : Selâhattin Odabaş. Öğretmen kitapları: 46. İstanbul, Millî Eğitim Basımevi 1956. 116 sayfa, 140 kuruş)

Milli Eğitim Bakanlığı talebeler için ders kitapları neşretme faaliyetine -muvazi olarak öğretmenler için de meslekî kitaplar temin etme gayretlerine ara vermemiştir. Yeni Pratik Pedagoji, öğretmenler için hazırlanmış bir kitaptır. Aime Souche'un bu eseri önsözünde de belirtildiği gibi öğretmenler için sınıf hayatında tatbik edilmeye müsait bir şekilde hazırlanmıştır. Aktif pedagoji ön plâna alınmış, çocuğun canlı kuvvetlerim ve ferdi gayretini sağlam bir şekilde harekete getirmek, araştırmaya sevketmek, zihnini, kalbini, iradesini faal hale getirmek gaye ittihaz edilmiştir. Bu kitap, günümüzün pedagojisini ihtiva etmektedir. Yazarın da dediği gibi "Resmî ve geleneksel pedagoji, çocukların kendilerine has faaliyetlerine ve hür kişiliklerine dayanan yeni pedagojinin yoluna girmeye başlamıştır. Çocuk kendi kendinin öğretmem, eğitimcisi olmak yolundadır. Hayat yolu ile hayat İçin, hürriyet yolu ile hürriyet için hazırlanmaktadır."

Yeni Pratik Pedagoji'nin ilk cildi 14 kısmi ihtiva etmektedir. Bu faydalı eserin ikinci cildinin de Türkçeye çevrilip neşredilmesi öğretimle uğraşanları memnun edecektir.

S İ N E M A

Filmcilik

Birlikten doğan kuvvet

Sinema sanatının önemini prodüktörlere ve daha geniş seyirci kütlelerine anlatmak için yapılan toplantıların, varılan anlaşmaların akisleri birbirini takibediyor. En son Berlin Festivali dolayısile film yapıcıları gene konferanslar tertip ederek sinema sanatının gelişmesini önleyen engeller üzerinde durdular. Comite R'nin kurulmasından, Paris'te otuz memleketin altmışa yakın film yapıcısının toplanıp söz birliğine varmalarından beri sinema sanatını İfade serbestliğine ulaştırmak üzere girişilen kampanya her gün yeni yeni taraftarlar kazanmaktadır.

Fransa'da Mendes-France'ın başbakanlığı sırasında kurulan Comite R

Bir yerli film sahnesi

Sabrın sonu selâmet mi?

şu rejisörlerden ibaretti: Yves Allegret, Claude Autant-Lara, Jacques Becker, Marcel Carne, Andre Cayatte; Rene Clement, H. G. Clouzot, Jean Cocteau, Christian-Jacque, Jean Delannoy, Abel Gance, Jean Gremillon, Marcel L'Herbier, Leonlde Moguy. Gayesi sinemanın ilerlemesini Önleyen herşeyle savaşmak, ifade serbestliğini savunmak, siyasî ve dinî sansürle mücadele etmek olan Comite R, geçen yıl Cannes Festivalinde bir basın toplantısı yaparak meselenin önemi üzerine dikkati çekmeğe çalışmıştı. 14-19 Mayıs 1956 tarihlerinde film yapıcılarının Paris toplantılarında kabul edilen esaslar arasında Co--ite R'nin ileri sürdüğü bütün fikirlere ek olarak, filmlerin sanat eseri olabilmeleri için muhakkak çevrildikleri memleketin havasını, millî karakterini aksettirmeleri gerektiği şart koşuluyordu. Toplantıya William Wyler, King Vidor, Otto Preminger Amerika-, Sergei Youtkevitch, Serger Vassiliev -Sovyetler Birliği-. Vittorio De Sica, Cesare Zavattini,-İtalya-, Thorold Dickinson -İngiltere-, Ingmar Bergman -İsveç-, Joris Ivens -Doğu Almanya-, Jiri Trnka -Çekoslovakya-, Alberto Cavalcanti -Brezilya-, Benito Alazraki -Meksika-, Zoltan Fabri -Macaristan-, Tsou Tsai Sheng -Çin- v.s. gibi çeşitli milletlere mensup temsilcilerin bulunması sanatın siyasî ve ideolojik tesirlerin üstünde müşterek meseleleri olduğunu ve alınan kararların üniversal değerini işaret ediyordu.

Sinema tarihinde ilk defa yapılan böyle bir toplantıda altmışa yakın temsilcinin arasında Türkiye'den kimse yoktu. Türk filmlerinin bugünkü durumuyla toplantının konusu göz önünde bulundurulursa buna pek şaşmamak gerekir.. Ama üzülmemek de elden gelmez. Bu bataktan çıkmak için hiçbir yol yok mudur? Her fırsatta anlatmağa çalışıldığı ve "Hitit Güneşi" nin de ispat ettiği gibi vardır. Sinemada yaratıcının kayıtsız bağımsızlığını kabul etmek, dar bütçeli filmlere, dokümanter yahut yarı dokümanterlere önem vermek, durumu bize benzeyen memleketlerdeki filmciliği bıkmadan tetkik etmek, meselenin çözülmesi için birçok ipuçları temin edecektir. Filmciliğimizin kurtulması için şüphesiz başka çareler, daha kestirme yollar bulunabilir. Tabiî düşünülürse..

Hastalık teşhis edilmiştir. Film yapanlarla ithal edenlerin fazla kazanç hırsıyla memleket sanatı ve kültürüne hizmetten kaçındıkları, seyirciyi istismar ettikleri bilinen bir gerçektir. Yerli film yapımında teknik ve mali imkânsızlıklar küçümsenmiyecek kadar ciddî olmakla birlikte, iyi niyet, bilgi ve sanat şevkinden mahrumiyet vaziyeti büsbütün kötüleştirmektedir. Film ithal edenler en fazla para getirmesi ihtimali olan filmleri seçmekte, sanat ve kültürel değeri olanlardan dikkatle kaçınmağa çalışmaktadırlar. Bu bakımlardan Türk seyircisinin dünyanın en talihsiz sinema seyircisi olduğu söylenebilir.

Memleketimizde sinemayı seven, bir değer olarak gören, İstanbul'daki Sinema Derneği ve Ankara'da yayınlanan Sinema Dergisi gibi iki teşekkülün yanında çeşitli dergi ve gazetelerde devamlı olarak sinema sanatı ile ilgili olduklarını gösteren yazılar yazanlar var. Sinemayı gerçekten seviyorlarsa Türk filmciliğinin kurtulmasını, Türk seyircisinin daha iyi filmler görmesini istiyorlarsa başta Semih Tuğrul ve Adnan Ufuk olmak üzere bütün film tenkitçileri ve sinema yazarlarına ağır görevler düşmektedir. .

Filmler hakkında yazan şahıslardan bazılarının sinema sahiplerine hoş görünmek için reklâmcılık yapan, seyirciye yanlış bilgi veren ehliyetsiz kimseler olduğu düşünülürse iyi niyetli yazarlara seyirciyi uyandırmak için nekadar ihtiyaç olduğu meydana çıkar. Çocukluktan kalma- mahalle arkadaşlığı kompleksleri, guruplaşmalar, boş gururlar bırakılmalı, Türk. sineması ve seyircisinin hayrı için birleşmeli ve birlikte savaşmalıdır, Millî sinema, davası uğrunda şimdiden gelecek mevsimde kullanılması gereken ağız kararlaştırılmalıdır. Vakit geçmek üzeredir. 1956-57 mevsimi elden kaçmıştır. Fakat bu mevsimde yapılacak tesirli-bir savaş 1957-58 için netice verebilir.

Ele alınacak meseleler

Filmin değerinin hikâyesinin kalitesine bağlı olduğu, prodüksiyonda artistik kayguların teknik kayguların önünde gelmesi, resmi yahut yarı-resmî teşekküllerce gayesi propaganda olmayan bir dokümanter filmciliğin kurulması yerli filmcilik alanında üzerinde durulacak konulardandır.

Dünyada hadise yaratan, sinema tarihinde dönüm noktası olan filmlerin getirilmesi, biri klasik filmler, diğeri sanat filmleri gösteren iki salon temin edilmesi ise yabancı film meselesinin islâhı yolunda atılacak adımlardandır.

"Hitit Güneşi" örneği tavsiye edilen bu yolların netice verebileceğini göstermektedir. Bir tenkitçi, bu dokümanter filmin kazandığı başarının sebeplerini yazarken, sağlam ana fikri olduğunu, sinematik bütünlüğünü, ana fikrin doğrudan doğruya izah edildiğini ve propagandaya ver vermemesini sayıyor. Nihayet filmin oynatılmak üzere dünyanın her tarafından istendiğini ilâve ediyor. "Hitit Güneşi", fikri, sinema ve dokümanter filmcilik mevzuunda halâ tereddütler içinde bocalıyanlara sağlanacak neticeyi gösteren canlı bir misaldir.

Doğum

Bir çocuk için

Napoleon hayatında çok büyük kararlar almış bir adamdı. Fakat bir defasında karar vermekte çok güçlük çekti. Zira bu mevzu her zaman karşılaştıklarından çok farklıydı. Çünkü kalbe, aşka, hisse kadına aiddi. On beş senedenberi delice sevdiği ve on yıldanberi Tuilleries'de saltanat süren Jozefin'i terk ediyordu. Napoleon'a bir erkek evlât lâzımdı. Jozefin bu işi sağlıyamamıştı. Dışardan Almanya ve İngiltere, içerden rakipleri ve düşmanları kendi hayatına kastediyorlardı. Hattâ 18 yaşında bir Alman genci Frederik Staps- üzerine ekmek bıçağı ile yürümüş, kendisine hakaret etmiş, Napoleon'un bütün iyi niyetlerine rağmen kendisinden nefret ettiğini, ilk fırsatta yine kendisini öldüreceğini ve teşebbüsünün muvaffak olmamasına çok üzüldüğünü suratına haykırmış, idam edilirken de "Yaşasın hürriyet, kahrolsun tiran!.." niye bağırmıştı. Napoleonda bütün faniler gibi ergeç öleceğini biliyordu. Ailesinden hiç kimse onun yerini alamazdı. Ancak bir kral kızından doğma bir erkek evlât bu işi başarabilirdi, varisi o olabilirdi. Bu düşünceler içinde Napoleon kendine bu evlâdı doğuracak kadını aramağa başladı. "Ben yalnız kendi zevkimi düşünseydim ve şahsi duygularıma uysaydım Fransız kızlarından birini İmparatoriçe olarak seçerdim. Fakat siyasi olayları hesaba katmak zorundayım. Hükümdarlar benimle akrabalık kurmak istiyorlar. En başta gelen üç, devlet Fransaya bir imparatoriçe verebilir: Avusturya, Rusya Saks hanedanı..." diyordu. Habsburglar velud oluyorlardı. Saraya mensup bir genç prensesin on üç kardeşi vardı. Büyük annesi 26 çocuk doğurmuştu. Hemen Viyanaya elçiler gönderildi. İmparator, Marie-Louise'e talip oldu. Bu evlenmeden bir müddet sonra Marie-Louise hakikaten gebe kaldı. Napoleon sonsuz bir sevinç içindeydi.

Korkunç bir gece

23.Şubat.1811 de Sa Majeste artık saraydan dışarı çıkamıyordu. Monceau farkına ve Tulleries'ye doğru ancak bir iki defa araba gezintisi yapabilmişti. 19 Mart akşamı ilk ağrılar başladı. İmparato'riçe yatağa düştü. Çok sevdiği karısının ıstırabına dayanamadığından Napoleon kendisini terk etmiş, başka bir Odada neticeyi bekliyordu. İmparatoriçenin doğum doktoru Dubois ağrıları biraz olsun hafifletmek için birşey yapamıyordu. O sıralarda ağrıszz doğum usulleri ve çeşitli anestezikler de henüz bilinmiyordu. Napoleon, Dubois'yı ikide birde yanına çağırıyor, karısının durumu hakkında sualler soruyordu. Hattâ, büyük bir safiyetle doğacak çocuğun kız mı, erkek mi olacağının tayin edilip edilemiyeceğini araştırıyordu, ki bugün bile bunun önceden bilinmesine imkân yoktu. Doktor Dubois'nın verdiği cevap ta daima menfi oluyordu. Bütün gece doğum ağrıları içinde geçti.Galerilerde ve salonlarda doğumun sonucu nu bekliyenler için bir sofra hazırlanmıştı. Fevkalâde sinirli olan Napoleon hiçbir şey yemedi. Dr. Dubois da onu taklide mecburdu. Dakikalar bitmiyordu. Doktor mütemadiyen, doğum odasına koşuyor, ameliyat masasını tetkik ediyor, her defasında gerekli aletlerin ve malzemenin yerli yerinde ve servise hazır olup olmadığını kontrol ediyordu. Sabaha karşı saat iki sıralarında Napoleon birdenbire tekrar Dubois'nın yanına geldi. İmparatoriçenin sıhhatini sordu. Doktor, "Bekliyoruz" diye cevap verdi.,. Ağrılar şiddetini kaybetmiş, bir sükûnet devresi başlamıştı, imparator bu haberi saraydaki bir çok kadınların arasında bir koltukta uyuklıyan annesine ulaştırdı. Dubois hasta yatağının baş ucunda kalmıştı. İmparatoriçe şimdi sakindi. Gözleri kapalıydı. Muhteşem yatağında rahat yatıyordu.

Sinirler bozuluyor

Dakikalar dakikaları takip ediyor, fakat durum değişmiyordu. İmparator her çeyrek saatte bir haber soruyor ve daima yeni bir şey olmadığına dair cevaplar alıyordu. Dubois, sorumluluğunun altında gittikçe ediliyordu. Zavallı doktor bu durumda iki saat daha geçirdi. Bu kadar uzun bîr sinir gerginliğinden sonra tam iş *göreceği* sırada kendisini acaba nasıl bir talih bekliyordu? Demir iradeli bir fâtihin sarar yında belki de müstakbel koma Kralının ve onu doğuracak kadının hayatı işte ellerinin altındaydı. Küçük ,bir tereddüd, ufak bir ihmal ikisini de hatta kendisini de mahvadebilirdi. Saat beş olmuştu. Napoleon'un sihirleri de iyice, bozulmuştu. Böy'le durumlarda sıcak bir banyo yapmak alıştığı bir rahatlık çaresiydi. Bir banyo yapmalıydı. ...İşte bu sırada Dr. Dubdis'nın büyük azabı başladı, İmparatoriçe ağlıyordu, sıkıntı içindeydi. Yatağa yaklaştığı zaman doktor onu yârı beline kadar sular içinde buldu. Bunun ne demek olduğunu anlamak bir doğum hekimi için zor bir şey değildi. Ana karnında çocuğun içinde yaşadığı su kesesi patlamıştı. Ağrılar da dinmişti. Durum zorlaşıyordu. Su kesesi vaktinden önce patlamıştı. Çocuk sanki hemen yürüyüp emir ve komuta verecekmiş gibi ayaklarıyla geliyordu. Kim bilir belki o da zamanımızda çok rastlanan harika çocuklardan biriydi. Bu muhteşem sarayda, bu muazzam kalabalığın ortasında şimdi doktor kendini son derece zayif hissediyordu. Kendine bir destek aradı. Bu İmparatoriçenin özel tabibi Corvisart olabilirdi, Hemen ona haber ulaştırıldı. Bir yandan da İmparatorun daiesine koştu. Napoleon hâlâ banyoda idi.Sonrâdan büyük adamın Sainte-Hele'ne efe yazdığı hatıralarından öğrendiğimize göre Dubois, dehşet içinde Ve tamamen kendini kaybetmiş bir halde Napoleon'un banyo dairesine girmiş, müsaade almayı bile unutmuştu. Halbuki İmparator sakindi. Sinirleri tamamen yatışmıştı. Dubois'ya: "Gel bakalım.. Telâşlanma. Sakin ol. Yoksa kraliçe öldü mü? Eğer emri hak vaki olduysa, söyleyiniz gömsünler.." dedi. Sonra yine büyük bir soğuk kanlılıkla banyodan çıktı, giyindi. Beraberce Marie-Louise'in odasına yöneldiler. Doktor Forceps denilen hususî kıskaçların kullanılmasına zaruret olduğuna İmparâtoriçeyi iknaa çalıştı. O ayak diriyor, böyle bir müdahaleye razı olmuyor çocuğu kurtarmak için kendisini feda edeceklerini sanıyor, ümitsizlik içinde kıvranıyordu. Napoleon. onu teskine çalıştı. Madam Montesquieu iki defa da kendisine forceps konduğunu bir ağrı hissetmediğini, sakatlanmadığını söylüyordu. Dubois'da henüz bir hareket yoktu, bekliyordu. Napoleon:,, . Niçin hâlâ müdahale etmiyorsunuz?" dedi. Doktor: "Vaziyet ciddidir. Corvisart birazdan gelecektir. Bu ameliyeyi onun önünde ve onun müsaadesiyle yapmak istiyorum" diye. cevap verdi. Napoleon kızmıştı: 'Eğer aradığınız bir şahid ise işte ben buradayım, dedi. Sanatınızı biliyorsunuz. Hiç bir şey sizi şaşırtmamalıdır. Muha-

kemenizi kaybetmiş' olmanıza şaşıyorum. Tuileries sarayında bulunmamızın kıymeti yoktur. Saint-Denis sokağında bir fakirin evinde imişsiniz gibi serbeste hareket edebilirsiniz. Tabiatın iki ayrı kanunu yoktur. Ben elinizden geleni yapacağınıza inanıyorum. Size hiçbir söz gelmiyeceğine de güvenebilirsiniz".

Emir

Dubois bütün bunları biliyordu. Yalnız bir noktada tereddütte kalmıştı. Müdahale sırasında anası veya çocuk tehlikeye maruz kalabilirdi. Bu hususta bir tercih yapmak lâzımdı. Napoleon'un fikrini öğrenmek istiyordu. Onun arzusu neydi? Sağlam bir çocuk verdikten sonra Marie-Louise'in ödevi bitmiş olmıyacak mıydı? Bütün Fransa, kendisile beraber, asıl doğacak çocuğun ilk nefesini beklemiyor- muydu? Müstakbel Roma Kralını mı yoksa anasını mı kurtarmak lâzımdı? İşte o sırada tarihî emir Napoleon'un dudaklarından döküldü: "Anayı kurtarınız.."

Artık Corvisart'la beraber başka doktorlar da yetişmişlerdi. Kısa bir konsültasyon yapıldı. Çocuk ters *ge*liyordu. Forceps konacaktı. Ana birinci plânda düşünülecek ve kurtarılacaktı.

Kurtuluş

Napoleon alnını bitişik odanın camına dayamış, gözlerini gökyüzüne dikmiş, savaş meydanlarındaki üzüntülerinin en amansızını çekiyordu. İçerde Dubois artık tamamen kendine gelmiş, mukaddes mesleğinin vazife şuuru içinde çalışıyordu. Bütün üzüntüleri dağılmıştı. Artık mütereddid ve çekingen de değildi. Bilinen ustalığı ile işini yapıyordu. İmparator oğlunun başı kıskaçların arasında gün ışığına ulaşırken düşündüğü sadece ananın hayatını kurtarmaktı. Doğan çocuğu hemen yanına, halının üstüne bıraktı. Erkek veya kız olduğuna bile bakmadı, yaşayıp yaşamadığını da düşünmüyordu. Ananın hayatı lâzımdı ve bütün dikkati bu noktada toplanmıştı. Bir başka doktor, gizlice doğum odasından sıyrılmış, Napoleon'un yanına ulaşmıştı. İmparator 'dalgındı, koluna dokundu: "Efendimiz, İmparatoriçe kurtuldu" dedi. O sırada çocuk yerden alınmış, gerekli ihtimam yapılıyordu. Nefes alması için yedi dakika uğraşıldı. Napoleon'un ilk emri şu oldu: "101 itere top atılsın". Zaten bütün Paris bu top seslerini bekliyordu. 21 pare top bir prensesin dünyaya geldiğini müjdeleyecekti. *32* nci atımı herkes (heyecanla bekliyordu'. Burbon sarayının etrafında kalabalık birdenbire arttı. Sevinç son haddini bulmuştu. Top atışı devam ediyordu. Artık hem İmparator hem baba olan eski topçu subayı da gözünü karanlıkta sevinç çığlıkları atan bu şekilsiz kalabalığa dikmiş top seslerini sayıyordu. 0; sırada gözülerinden iki, damla yaş geldir. Roma İmparatoru doğmuştu.

Dr. E.E.

F E N

Atom

Hollanda'daki fizik kongresi

Bu ayın başında Amsterdam'da "Çekirdek reaksiyonları" konusunda milletlerarası bir kongre toplandı. Bir hafta süren kongreye muhtelif milletlerden 600 kadar ilim adamı iştirak etti. Büyük devletler kalabalık temsil heyetleri göndermişlerdi. Bu arada Birleşik Amerika 70, İngiltere 60 ve Rusya 80 kişiyle temsil ediliyorlardı. Türkiye'den de Uç fizikçi; Ankara ve İstanbul Fen Fakülteleriyle Genelkurmay İlmî İstişare Kurulundan birer kişi konferansta bulundular.

Sadece çekirdek reaksiyonları hakkındaki bilgilen tartışmak için bu kadar büyük kitlenin toplanması, son senelerde her yerde çekirdek fiziğine ne büyük önem verildiğini açıkça gösteriyor. Çekirdek reaksiyonları, atom çekirdeğiyle uğraşan çekirdek fiziğinin başlıca şubelerinden biridir ye atom çekirdekleri birbirlerine çarptıkları zaman neler olup bittiğini araştırır. Meselâ, artık hep bildiğimiz uranyumun bölünmesi (fission) olayı bir çekirdek reaksiyonudur: Uranyum—235 atomunun çekirdeği bir yavaş nötronla çarpışırsa ikiye bölünür. Sonra hidrojen bombasının enerji kaynağı da hidrojen çekirdekleri arasındaki reaksiyonlardan ibarettir. Bu bakımdan çekirdek reaksiyonları ile atom enerjisi arasında çok sıkı bir ilgi vardır ve bu, konferansın gördüğü aşırı, ilgiyi bir dereceye kadar izah eder. Ancak ilim adamlarının çekirdek reaksiyonlarım incelerken peşinde koştukları esas gaye, muhtelif çekirdeklerin yapılarını bütün teferruatıyla öğrenmektir. Onun için, sadece atom enerjisiyle doğrudan doğruya ilgisi olan bölünme (fission) ve birleşme (fusion) reaksiyonlarını değil, hatıra gelebilecek ve laboratuarda gerçekleştirilebilecek bütün reaksiyonları inceleyerek bunların bağlı oldukları genel kanunları ararlar. Atom enerjisinin istihsali meselesi bu geniş araştırma alanında bir köşede galan bir "tali mahsul"den ibarettir. Nitekim konferansta atom enerjisinin tekniği ve tatbikatı hiç söz konusu edilmedi. Termo-nükleer reaksiyonlardan (hidrojen bombasındâki reaksiyonlar) da, bu konudaki çalışmalar henüz gizli tutulduğu için, bahsedilmedi. Yalnız bölünme olayı üzerinde konferansın son günü bir kaç konuşma yapıldı.

Bohr teorisi değişiyor

Konferansın ağırlık merkezini teşkil eden mesele, çekirdek reaksiyonlarının temel teorisi olan Bohr teorisine son senelerde yapılan tenkitlerin ve ilâvelerin tartışılmasıydı. Amerika'ya yerleşmiş Avrupalı ilim adamlarından olan tanınmış iki teorik fizikçi, V. Weisskopf ile H. Bethe, geniş ilgi toplıyan konuşmalarında bu meseleyi ayrı ayrı yönlerden

incelediler.. İleri sürülen fikirleri ana hatlarıyla anlıyabilmek için Bohr'un teorisinin esaslarına bir göz atmak yetecektir. Bundan 20 yıl önce, 1935 sıralarında, modern fiziğin siklotronlar gibi büyük hızlandırma âletleri ilk defa ortaya çıkıp, atom çekirdeklerini birbirleriyle çarpıştırmaya başladıkları zamanlarda, Danimarkalı teorik fizikçi, büyük bilgin Niels Bohr, bu çarpışmaların sonuçlarını izah için basit bir teori kurmuştu. Bohr'a göre, iki çekirdek çarpıştıkları zaman önce ikisi bir araya galip bir "bileşik çekirdek" meydana getirirler. Ancak bir müddet sonra bu bileşik çekirdek kendiliğinden parçalanır veya tekrar ilk çekirdekleri, ya da bambaşka iki (bazan daha fâzla) çekirdeği doğurur. Bileşik çekirdeğin her hangi iki çekirdeğe parçalanması için belirli bir ihtimal vardır. Bu ihtimaller bir parça deney ve bir parça teori yardımıyla hesaplanabilirler. Bütün ihtimaller bir defa belli olduktan sonra bütün çarpışmaların ortalama sonuçlarını önceden haber vermek mümkün olacaktır. Oldukça basit bir fikre dayanan Bohr'un bileşik çekirdek teorisi, yirmi yıldır incelenen yüzlerce ve binlerce çarpışmanın izahında başlıca kılavuz vazifesini görmüştür. Bundan sonra da esas itibariyle bu rolü oynamaya devam edecektir. Ancak son yıllarda yapılan bazı deneyler, bileşik çekirdek fikrini biraz daha geliştirmek ve tamamlamak gerektiğini meydana çıkarmıştır.

Weisskopf'un fikri

Amerika'da M.I.T.'de profesör olan Weisskopf'un anlattığına bakılırsa, iki çekirdek çarpıştıkları zaman derhal bileşik çekirdek teşkil etmediklerini, hemen birbirlerinin tesiri altına girmekle beraber bir müddet birleşmeden birbirleri etrafında hareket ettiklerini kabul etmek daha doğrudur. Bu sürenin sonunda iki çekirdek ya bir araya gelip bir bileşik çekirdek teşkil edebilirler, ya da hiç bileşik çekirdek teşkil etmeden, sadece birbirlerine tesir edip durumlarını az çok değiştirdikten sonra tekrar birbirlerinden uzaklaşabilirler. Başlıca Weisskopf'un icadı olan bu model, Bohr modelinin açıklıyamadığı yeni deneyleri açıklıyabilmiştir. Kongreye yapılan bir çok tebliğler bu noktayı ispat etmiye çalıştılar ve başardılar da. Bu arada Ankara'da, Genelkurmay İlmî İstişare Kurulundan Dr. Behram Kurşunoğlu da kongreye aynı konu ile ilgili bir tebliğ verdi. Kongrenin zabıtları arasında çıkacak bu raporunda Dr. Kurşunoğlu, Weisskopf'un yeni teorisi kullanılarak, yüksek enerjili hidrojen çekirdekleriyle ağır çekirdeklerin çarpışmaları esnasında gama ışınları çıkması ihtimalinin nasıl hesaplanabileceğini gösteriyordu.

Cornell Üniversitesi profesörlerinden Dr. Bethe, Bohr teorisinin başka bir yönden kritiğini yaptı ve böylece Weisskopf'un yeni modeline teorik bir temel vermiye çalıştı. Yalnız bunda ne dereceye kadar başarılı olduğu kesin olarak anlaşılamadı. Meselâ kısaca şöyle ortaya konulabilir: Atom çekirdeği içindeki proton ve nötron gibi parçacıklar, çok şiddetli ve fakat kısa menzilli kuvvetlerle birbirlerini çekerler. Bu sebeple Bohr, büyük bir çekirdeğin çok yakınına gelmiş bir küçük çekirdeğin, meselâ bir protonun derhal büyük çekirdekle birleşip bileşik çekirdeği meydana getireceğini ve artık eski hüviyetini kaybedeceğini kabul etmişti. Halbuki şimdi Weisskopf, küçük çekirdeğin, büyüğü etrafında bir müddet onunla birleşmeden, tıpkı güneşin etrafındaki bir gezegen gibi. hareket edebileceğini ileri sürüyor ve bu fikre dayanan modeli, bazı deneyleri Bohr'un teorisinden daha iyi açıklıyor. İşte Bethe konuşmasında, bilinen çekirdek kuvvetlerinin tesiri altında böyle bir gezegen hareketinin mümkün olabileceğini göstermeye çalışanların, bilhassa Amerikalı Brueckner ve arkadaşlarının hesaplarım anlattı. Ancak hesaplar henüz kesin sonuçlara kadar götürülmüş olmadığı için mesele iyice aydınlanmadı. Bu yolda bir ümit var şüphesiz, ancak ne dereceye kadar gerçekleşecek, orası daha belli değil.

Konferansta başlıca konuşmaları yapanlar Amerikalı, İngiliz, Fransız, Danimarkalı ve Hollandalı fizikçiler oldu.' Gerek bu konuşmalar, gerek sonraki kısa tebliğler ve tartışmalar sırasında Avrupalı fizikçilerin Amerikan ve İngiliz meslekdaşlarından hiç de aşağı olmadıkları açıkça görüldü. Bunun başlıca sebebi, konferansda bahis konusu edilen reaksiyonların incelenmesi için çok yüksek enerjilere ve dolayısiyle büyük âletlere ve tahsisatlara lüzum olmamasıdır. Bu gün hemen bütün Avrupa memleketlerinde bulunan alçak enerjili hızlandırma aletleriyle bu reaksiyonlar pek âlâ incelenebiliyor. Teoriye gelince, zaten bütün bu konunun belkemiğini teşkil eden bileşik çekirdek fikri, 1035 de Danimarkada ortaya atılmıştı. Bu teorinin kurucusu Niels Bohr, konferansta bulunmadıysa da kendi yerine oğlu Auge Bohr -ki şimdi Kopenhag'ın' şöhretli teorik fizik enstitüsünde profesördür- bulundu ve konusunu hemen hemen babası kadar iyi bildiğini bir çok vesilelerle ispat etti. Rus fizikçiler de tartışmalara canlı bir şekilde katıldılar ve bir çok kısa tebliğler verdiler. İlmi konuşmalar dışında da Rus ilim adamlarının batılı meslekdaşlarıyla ahbaplıklar kurmaya çalıştıkları açıktı. Gerek Amerikalı, gerek Avrupalı batıklar da Ruslara bilhassa iyi muamele etmiye çalışıyorlar, son yıl içinde sonuçlarını öğrenip faydalandıkları Rus araştırmalarını belirtmeye bilhassa dikkat ediyorlardı. Böylece, geçen yıl Cenevre atom enerjisi konferansında başlıyan dostluk ve iyi münasebet havasının devam ettiği görülüyordu.

TİYATRO

İstanbul

Bir bilanço

Mevsim başında işe büyük vaadlerle, iddialı bir şekilde girişmişlerdi. Dram'da "Danton'un Ölümü", Komedinin Beyoğlundaki yeni binasında Moliere'den adapte edilen "Meraki" ile Sârtre'ın "Gizli Oturum"u temsil edilecekti. Fakat netice, hiç de düşündükleri gibi çıkmadı. Prömiyere üç gün kala "Danton" provadan kaldırıldı. Yerine bu yaz Gülhane'de oynanan "Figaro'nun Düğünü" alelacele kondu. Komedi kısmı, yeni binasına henüz taşınamamıştı. İkinci veya üçüncü piyeste oraya geçeceklerdi, "Gizli Oturum"u da bilinmeyen bir sebepten repertuardan çıkardılar, bu piyesin eşhası Aksaray Bölümü için başka bir eser.

Şehir Tiyatrosunda "Hayal Köşkü"

Nazar boncuğu

Duvernois'un "Yalnız"ını hazırlamağa başladı. İşler arap saçına dönmüştü. Fakat hâlâ herşeyin yoluna gireceğine inananlar mevcuttu.

Dram'da "Figaro'nun Düğünü" büyük bir fiyasko oldu. Komedi de "Meraki" muayyen bir zümreyi -bir evvelki nesle mensup seyircileri- memnun etti. Nitekim her iki tiyatro da durumu çabuk anlayarak piyesleri hemen değiştirdiler. Dram'da ikinci piyes olarak John Van Druten'in "Annemi Hatırlıyorum" piyesi, Suavi Tedü'nün rejisörlüğünde sahneye kondu. Sanatkârlar arasında değişik bir kompozisyonda Sariliye Hün ve Birsen Özkara beğenildiler. Komedide Vasfi Rıza Zobu ile Reşit Baran'ın Birabeau'dan adapte ettikleri "İşte Buna Talih Derler", bu tarz piyeslerdan hoşlananları memnun etti.

Komedi Kısmının yeni binasına taşınması için henüz vakit vardı ki, ani bir kararla, Beyoğlundaki binanın açılışa -bir hafta içinde- yetiştirilmesi emir buyruldu. Bu arada Cevad Fehmi Başkut'un "Harputta Bir Amerikalı"sı alelacele provalara kondu. Dünyanın hiç bir yerinde böyle bir açılış görülmemişti. Duvarların badanası kurumadan salona davetliler birer ikişer sökün etmeğe başladılar. Nutuklar söylendi ve Yeni Tiyatro "Harputta Bir Amerikalı" ile perdesini açtı.

"Harputta Bir Amerikalı" önceleri orijinalitesi yüzünden epey rağbet görmüştü . Sonraları gişe hasılatı düşünce H. Kemal Gürmen'in hazırladığı bir İtalyan piyesinin, Anna Bonacci'nin "Rüya Gibi" komedisinin galası yapıldı.

Bu piyesler devam ederken "İşte Buna Talih Derler"in kaldırılması üzerine, Komedi kısmının asları adı duyulmamış bir Fransız müellifinin "Bir Melek Geçti"sini hazırlıyorlardı.

Fakat birden kararlarını değiştirdiler. Hazırlanıp yorulmalarına ne lüzum vardı?... Madeni ki "İşte Buna Talih Derler"i eski binadan yenisine taşınırken apar topar afişten indirtmişlerdi. Pekâlâ onu tekrar oynayabilirlerdi. Nitekim oynadılar da. Ama Vasfi Rıza ile Reşid Gürzap aniden hastalanınca "İşte Buna Talih Derler" afişten indirildi ve yerine evvelce Aksaray bölümünde oynanmış olan "Halanın Mirası" kondu. Sanatkârlardan sonra, şimdi de piyesler köşe kapmaca oynuyorlardı.

Fakat bu karşılıklı düzeltmek baştakiler için işten bile değildi. "Bir Melek Geçti" nin provalarına başlandi ve ilk gece seyirciler -suflörün sayesinde- bayatlamış bir Fransız vodvilini sabırla seyrettiler. Sanatkârlar içinde ufacık rolünde Bedia Muvahhid, Şaziye Moral en iyileriydiler. Behzat Butak, şahsi sempatisiyle alâka topladı. Baş rolde Hümaşah Göker bir başarısızlık nümunesiydi. Komedi Tiyatrosunda Perihan Yanal'dan boşalan yerin doldurulamıyacağı, bu suretle bir kere daha anlaşılmış oldu.

Dram Tiyatrosuna gelince: ikinci piyes "Annemi Hatırlıyorum" dan sonra Ugo Betti'nin "Masum trene" dramını Meinecke sahneye koydu. Mahmut Morali, Şükriye Atav, -Nedret Güvenç ve Muhip Arcıman başarılı tipler çizmişlerdi. Bundan sonraki Anouilh'un "Hayal Köşkü" idi. Piyes güzeldi, sanatkârlar rollerinin kalıbına girmişlerdi. Fakat nedense eser tutmadı. Gişe hasılatı da düşünce kaldırılıp yerine başka bir piyes koymak lâzım geldi. Hazır bir eser de yoktu. Birden, sene başında hazırlanan "Gizli Oturum" akıllarına geldi. Bu kısa piyesin yanına, ayni müellifin "Saygılı Yosma"sını -kötü bir rol tevziatile- koyunca, sonunda bir "Sartre Festivali" ortaya çıktı. Oyunlar sahiden bir festival'di: Ne oynayanlar anlamıştı, ne seyredenler anlıyabildiler. Münekkitler kalemlerine arıldılar, aleyhte birçok tenkitler çıktı. Mevsimin son piyesi Tenessee Williams'ın bir arkadaşıyla kaleme aldığı "Bana Dokundun" idi. Rejisör Meinecke ile beraber Samiye Hün, Abdurrahman Palay, Mahmut Morali bu eserde bütün hünerlerini göstermişler ve başarısız geçen bir mevsimi -biraz olsun- telâfiye çalışmışlardı.

Şehir Tiyatrolarının üçüncü kolu olan Eminönü bölümü, repertuarının düzensizliği, kadronun belli başlı elemanlarının burada oynamamaları yüzünden halkın rağbetini kazanamamıştı. Bunu düşünen idare, tiyatroyu Aksaray Türk Ocağına nakletmeyi uygun buldu. Semt değişmiş, fakat zihniyet değişmemişti. Tiyatronun telif bir piyesle açılması güzel bir düşünceydi, fakat "Buz Dolabı" hiç de beklediğimiz piyes değildi. Mamafih bu tarz hafif, piyeslerden hoşlananlar tarafından beğenildi, sıkılan aydın seyirciler de, ayni programda oynanan, Duvernois'nın "Yalnız"ında teselli buldular. Aksaray'ın ikinci temsili, bir Alman müellifi olan Curt Coetz'in "Halanın Mirası" komedisiydi. Galip Arcan tarafından sahneye konan hu sevimli komedide bilhassa Nezihe Becerikli, Müfit Kiper beğenildiler. Bundan sonra yine telif bir piyesi repertuara almışlardı ama ne yazık ki son dakikada "Sam Rüzgârları" yerini eski bir vodvile, "Hanımlar Terzihanesi"ne terketti. Sebeb, Aksaray civarında oturan halkın bu tara hafif piyeslerden hoşlanması şeklinde gösteriliyordu. "Sam Rüzgârları" ise gelecek sezonun Aksaray bölümünde ilk piyes olarak ele alınacaktı.

MUSİKİ

Gliere öldü

Evvelki hafta haber ajansları, ileri gelen bir Rus bestekârının, Gliere'in 81 yaşında öldüğünü bildirdiler. Komünist ihtilâlinden beri Demir Perde'nin ses sızdırmayan duvarlara, gerisinde çalışmalarına devam eden Gliere, Rahmaninof veya Stravinski gibi batıya iltihak etmiş olsaydı bugün' belki de musiki çevrelerinde adı daha çok duyulan bu bestekâr olacaktı. Büyük kütlelerin hoşuna gidecek tarzda bir musiki yazan Gliere'nin ancak bir senfonisi ve bir bale parçası batıda azçok tanınmıştır

Rus adına benzemeyen adınan da belirtebileceği gibi aslen Belçikalı olan Reinhold Gliere Kiyef'te musiki- tahsiline başlamış, Moskova Konservatuarında devam etmiş, ilk senfonisinin başarısızlığını görünce Berlin'e giderek orada nazari bilgisini ilerletmişti. Daha sonraki eserleri, şahsiyetten çok ustalık mahsulüdürler. İlk eserlerinde Rus milliyetçiliği, daha sonrakilerde empresyonizm ve romantizm karışığı bir uslûp, ihtilâlden sonra yazdıklarında ise proletarya dalkavukluğu vardır. En tanınmış eseri "İlya Murometz" adlı bir Rus efsane kahramanını "konu seçen Üçüncü Senfonisi ile "Kızıl Gelincik" adlı balesidir. Bu ara bir "Kızıl Ordu Marşı", Komintern için bir parça Ukrayna Kazaklarının Türklerle mücadelesini anlatan bir senfonik şiir yazmayı da ihmal etmemiştir.

Yeni bir Amerikan operası

Geçen hafta Colorado'da, Central City'de ilk temsili verilen "Baby Doe' Balladı" adlı opera, seyircilerine, yerli bir konuyu işleyen Amerikan operalarının en başarılısı olabileceğini düşündürüyordu. Eserin bestekârı, Amerika'nın eski nesil bestekârlarından, Columbia Üniversitesi kompozisyon profesörü, 62 yaşında Douglas Moore idi. Moore bundan önce üç opera bestelemiş ve bunlardan 6in, tanınmış Amerikan şairi Stephen Vincent Benet'in metni üzerine yazdığı "Şeytan ve Daniel Webster" bilhassa şöhret kazanmıştı.

Bestekâr bu defa, opera livresi için ideal bir konu saydığı bir olayı ele almış, geçen asırda Colorado'da yaşamış bir milyonerin. gümüş kralı Tabor ile sevgilisinin başından geçenleri anlatmıştı. Kısa bir zaman içinde milyoner olan Tabor, Baby Doe ismiyle tanınan bir kadınla önceleri metres hayatı yaşamış, sonra karışından ayrılıp onunla evlenmiş, günün birinde gümüş fiyatları düşünce iflâs etmiş, hayatının son günlerini yoksulluk içinde geçirmişti. Buna rağmen Baby Doe ona sadık kalmıştı. Tabor'un ölümünden yular sonra, Baby Doe, Leadville şehrinde soğuktan donmuş olarak bulunmuştu. Tabor, varlıklı günlerinde, Colorado'nun Denver şehrine muazzam bir opera binası da yaptırmıştı.

Douglas Moore, bu konu üzerine John Latouche'un hazırladığı livreye, melodi bakımından çok zengin, berrak bir partisyon yazmıştır. "Birçok bestekâr bugün Stravinski yahut Schönberg tesirinde yazıyor; ben, hitap vasıtası olarak, melodiye dönmeyi tercih ettim diyen Douglas Moore'un yeni operasının Colorado'da verilen onaltı temsili için bütün biletler satılmıştır. Eserin gelecek mevsim Broadway'de temsil edilmesi ihtimal dahilindedir.,

Sanatkârlar

Sahneye dönüş

Vera Franceschi'nin, üstün piyanistliği yanında, bir vasfı daha vardır: candan, samimi dostluğu. Geçenlerde bu vasıf, yıllardır değneğini bırakmış bir orkestra şefisin tekrar kürsüye çıkmasına imkân varda. Bu şef, Franco Ferrara'dır. Bir zamanlar İtalya'nın, Toscanini'.den sonra, en iyi orkestra idarecisi sayılırdı, Bizzat Toscanini onun hakkında "bu asrın musiki sahasındaki en büyük keşfi" demişti. Fakat maestro Ferrara'nın şeflik yapmasını önleyen bir hastalığı vardı: sinirleri çok zayıftı. Birgün Dvorak'ın "Yeni Dünya" Senfonisini idare ederken düşüp bayılmıştı. Ondan sonra aynı şey birkaç defa daha tekerrür etti. Doktorlar musikinin onu çok heyecanlandırdığını, hele bir senfoninin veya konsertonun yavaş muvmanı yaklaştı mı sînîrlerinîn bayılmaya sebebiyet verecek kadar gerildiğini söylediler. Bu durum karşısında yapacak birşey yoktu. Franco Ferrara orkestra şefliğini bıraktı ve inzivaya çekildi.

Franceschr **ve Ferrara**
Yeniden doğuş

Vera Francesehi, Franco Ferrarâ'nın eski bir dostuydu. Geçen Mayıs ayında, Türkiye dönüşü. Roma'da maestroyu ziyaret etti. Ona, en sevdiği sonatları çaldı. Yavas yavaş orkestra idare etme arzusunu yeniden uyandırdı. Nihayet onu, dolduracağı birkaç plâkta kendisine refakat edecek olan Santa Cecilia orkestrasının şefliğini yapmağa kandırdı.

Plâklar alınırken Ferrara'nın hastalığı nüksetti. Bir konsertoya başlamak üzere değneğini kaldırmıştı ki gene başı döndü, gözleri karardı, düşecek gibi oldu. Solist Francesehi hemen ses mühendislerine mikrofonları . kapamalarını işaret etti; Ferrâra'yı indirdi, bir iskemleye oturttu. Bir fincan kahveden sonra şef kendine gelmişti. Vera Francesehi'nin nezâretinde plâklar tamamlandı. Görünürde Franco Ferrara zaafını yenmişti.

Amerika

Rock and Roll salgını

Yeni bir tip halk musikisi aylardır Amerika'yı kasıp kavuruyor. "Rock'n 'roll" -Sallan ve yuvarlan demektir- ismini alan bu gürültülü, bayağı, saldırgan musiki bilhassa gençler arasında rağbettedir.

"Rock'n 'roll", cazın tahrif edilmiş bir şeklidir. Esasında "blues" a dayanmakla beraber, "blues'' daki iptidaîlik ve samimiyetin yerini, "rock'n 'roll" çalanların halkı taşkınlığa seyretmeğe matuf kasitleti yer almıştır. Cazdan çok kovboy şarkılarının tesirinde olan "rock'n 'roll" şehir folklorunun en düşük seviyesini, ayak takımını temsil etmekredir. İleri gelen bir caz dergisi, ''Metronome" bu musikiyi "dejenere" diye sıfatlandırmaktadır. Kamçı gibi saklayan ritmler, mükerrer notalarla çalan ve sarsılan bir otomobilin bozulmuş kornosu gibi itten bir saksofon, amplifikatörü son haddine kadar açılmış, kulak tırmalayıcı gacırtılar çıkaran, zaman zaman telleri kopan bir elektrikli gitar, ya tamamen manâsız, ya da cinsî duyguları tahrik edici sözleri olan şarkılar, bu zevksiz musikinin çarpıcı taraflarıdır. Bu sözlere bir Örnek: "Aşkım çok sıcaktır; aşkım kızgın bir sopadan da sıcaktır; aşkım ondan da sıcaktrr; çünkü sevgilim sen benimsin; Oh! Baby! Y e h - h e h - h e h - hes-Baby! Hooo-oo-ooo Baby! Bu gece keyfimiz keyif ha!''

Boston'da katolik kilisesi, "rock'n 'roll" un boykot edilmesini istemiştir. Hartford'da belediye memurları, bir "show" dan sonra -dinleyicilerin taşkınlığa yüzünden- bir tiyatronun çalışma iznini geri almayı düşühmüşlerdir. Washîngton'da polis, bir konserde çıkan arbedede birçok kişi ya-

ralandığından bu gibi temsillerin yasak edilmesini tavsiye etmiştir. Minneapolis'te bu musikinin çalındığı bir film gösterildikten sonra bir sürü genç acayip hareketlerle dansederek sokaklarda gezmişler, bu arada dükkânların camlarını indirmişlerdir. Atlanta'nın Beyzbol parkında verilen bir konserde kavga çıkmış, bira şişeleri fırlatılmış, dört genç tevkif edilmiştir. Müşahitler, "rock'n 'roll"-un çocuk suçluluğunu arttırdığını ileri sürmekte, psikologlar bu musikinin çalındığı yerlerde cereyan eden hâdiselerin, Hitler'in mitinglerini andırdığım söylemektedirler.

Bütün bu olup bitenlerin başlıca kahramanı, usun saçlı, dar pantolonlu, Serseri görünüşlü, yirmibir yaşında bir genç olan Elvis Presley'dir. Sesi ve hareketleriyle genç kızları çılgına çevirmekte, nereye gitse hayranlarının hücumuna uğramakta, ebeveynleri telâşlandırmaktadır. Porth Worth'da onaltı yaşındaki hayranları, Elvis Presley ismini çakıyla kollarına kazımışlardır. Paha yaşlı bir kadının ona şöyle yalvar - dığı duyulmuştur: "Dışarda kocamın Cadillâc'ı bekliyor. Ne olur benimle gel!". Oklahoma'da bir konserden sonra güçlükle polis arabasına bindirilerek hayranlarının üstünü başını parçalamasından kurtarılmış, fakat onunla görüşen bir gazeteci aynı akıbete uğramıştır; arka kapıda bekleyen kızlardan biri şöyle haykırmıştır: "Ona elinizi sürün; belki Elvis'e dokunmuştur." Amarillo'da, evlenmeğe niyeti olup olmadığı sualine Elvis Presley şu cevabı vermiştir: "Canımın istediği anda süt bulmak varken neden bir inek satın alayım ?"

Elvis Presley hiçbir zaman musiki öğrenme lüzumunu hissetmemiştir. Küçüklüğünde ona bir gitar hediye etmişlerdi. "Birkaç yıl gitarın tellerine vurup durdum; çalmasını öğrenemedim; sonra kamyon şoförü oldum; günün birinde kendi sesimi duymak istedim: hususi bir plâk stüdyosuna gittim ve bir şarkı söyledim: stüdyonun sahibi aynı zamandı ticari bir plâk firmasını idare ediyordu; sesimi çok değişik buldu."

Bugün Elvis Presley haftada 7. bin 500 dolar kapanmaktadır. Üç tane Cadillac'ı bir Messerschmitt uçağı göz kamaştırıcı bir gardrobu vardır.

Amerikan basını "rock'ın roll" a karşı tehlike yaftasını yükseltmiştir. Bir mevzuda gazete ve dergilere lehte ve aleyhte birçok mektup gelmektedir, Presley düşkünleri, aleyhte yazılan yazıları alayla veya hiddetle karşılamakta şu mealde mektuplar göndermektedirler: ''Siz moruklar bir zamanlar Charleston dansı yapmazmıydınız?". Ama bu musikiyi nefretle karşılayn gençler de az değildir. Bu ara ''Time''dergisine gelen bir mektupta söyle denmektedir: "Ben 14 yaşındayım. Caz meraklısıyım. Rock'ın 'roll denen şeyin her notasından nefret ediyorum. Bu nefretimde yalnız olmadığımı bana öğrettiğiniz için size teşekkür ederim."

S P O R

Gündüz Kılıç idarecilerle görüşüyor
Atom sırrı bu kadar iyi muhafaza edilmedi.

Klüpler

Sarı - kırmızılılarda

Galatasaray İdare hey'etini geçen hafta, üst üste toplanmaya sevkeden hâdise hiç şüphe yok ki Gündüz Kılıç meselesiydi. İdareciler trransfer mevzuunu adeta unutmuş gibi hareket ediyorlardı. Gerçekten bu tutumları için yanlıştı denemezdi. Biliyorlardı ki; ellerinde ne kadar kaliteli eleman bulunursa bulunsun bu onları şampiyonluğa götürmek için kâfi değildi. Ehliyetli ve sevilen bir hocaya ihtiyaç vardı. Gündüz Kılıç bu mevzuda imtihanını vermişti. Onu yeniden bu yuvaya kazandırmak pek çoğunun arzusuydu. Hoş, aralarında Gündüze muhalif olanlar da yok değildi ama, ekseriyet Gündüzün antrenörlüğünü isteyenlerdendi. Kulüp içersinde bu mevzuda yapılan mücadeleler dışarıya mümkün mertebe aksettirilmemeye çalışıldı. Gerçekten idareciler bunda bir dereceye kadar muvaffak oldular. Bu iş Fenerbahçede olsaydı, tarafların çeşitli iddiaları hattâ ithamları gazetelerde çoktan yer alırdı, İdare hey'eti mahremiyetinin bir kulüp için ne kadar elzem olduğuna bu cidden güzel bir misâl teşkil ediyordu. Bakalım bundan nasiplenecekler bulunacak mıydı ? Yalnız Galatasaray. kulübünde Gündüzün ileriye sürdüğü şartların hepsi kabul edilmemişti. Bu küçük ihtilâf bile bir ayrılığa yol açabilirdi. Hele bası futbolcuların mukavele imzalamaları çok manidar görülüyordu. Bu sebeble olacak kulüp çevrelerinden sızan haberde Gündüzün mukavelesinin transfer. ayının sonuna bırakılacağı söylentileri dolaşmaktaydı. Acaba bu ne dereceye kadar doğruydu? Yukarda da işaret ettiğimiz gibi Galatasaray kulübü kapalı bir kutuydu ye bu suale ancak zaman cevap, verebilecekti.

Sarı - lâcivertlilerde

Bilindiği gibi 12 Ağustos târihinde Fenerbahçe kulübünün senelik kongresi yapılacaktır. Gerek İstanbul gerekse Kadıköy cephelerinde için için bir kaynaşma olduğu gözlerden kaçmıyor. Fenerbahçelilerin aralarında derin uçurumlar ve fikir ayrılıkları bulunduğu kolayca müşahede ' ediliyor. İstanbul cephesi hareketsiz, Kadıköy cephesi ise heyecanlı, ve biraz da mütereddit görünüyor. Piyasada görünen tek şahıs ikinci başkan Osman Kavrakoğludur, Diğerleri - Kongreyi çekip sürüklediğini iddia edenler - ses seda çıkarmıyorlar. Acaba fırtınadan önceki sessizlik midir? Kavrakoğlu her şeye rağmen çalışıyor. Hattâ büyük mesuliyetler yüklenmekten kaçınmıyarak çalışıyor. 12 Ağustosa kadar arada bulunan zaman pek çok hâdiselere gebe bulunmaktadır. Bakalım nizamnamenin tadili için yapılacak kongrede nasıl bir hava esecek"?

Atletizm

Balkan Oyunları

Bir müddetten beri Ankara'da kampta bulunan Atletizm Milli takımımız 19 Temmuz Perşembe günü Belgrada hareket etmiştir. Bilindiği gibi Balkan Oyunları Atletizm şampiyonası' bu sene 21 Temmuz Cumartesi günü başlıyacaktır. Şampiyonaya Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan, Romalıya ve Türkiye katılmaktadır. Şampiyonanın favorisi Yugoslavyadır. İkincilik di-

ğer dört millet arasında paylaşılacaktır. Hafta içersinde tesbit ve ilân edilen Milli Takım iyi teşkil edilmiştir. Derece yapıp barajı aşan hiç bir atlet kafile dışında bırakılmamıştır. Keza hazırlık bakımından da bir aksaklık mevcut değildir. Geçen senelerin tamamen aksine olarak gençler samanında kampa sokulmuştur. Başlarında da daimi bir antrenör bulunmaktadır. İlk defa tatbik edilen bu disiplinli hareketin nasıl netice vereceği ancak Belgrad müsabakalarından sonra belli olacaktır. Umumi kanaat Balkan oyunlarında Türk Takımının geçen seneden çok daha iyi netice alacağı merkezindedir.

Tenis

Şöhretler geliyor

Kısa boylu kır saçlı bir adam geride bıraktığımız hafta içerisinde Tenis sporuna gönül verenlerin nazarlarının toplandığı Wimbledon turnuvasında çarpışan şöhretlerle anlaşmak üzere İngiltereye gitti. Kısa boylu kır saçlı adam Tenis Kulübü namına Organizasyonu yapacak olan Hasan Akevdi. Akev, hafta içersinde dünyanın sayılı tenisçileriyle görüşmüş ve Ağustosun son haftasında İstanbulda yapılacak olan Tenis Şampiyonasına bu şöhretlerin gelmesini temin etmiştir. Gelecek Tenisçiler içersinde Davitson (İsveç), Drobny (Mısır), D. Candy (Avusturalya), T. Ulrich (Danimarka). Vermaak (Cenubi Afrika) da vardır. Turnuvaya 26 tenisçi iştirak edecektir.

Drobny de İstanbul turnuvasına katılıyor

Maçlar zevkli olacak

Su Sporları

Herşeye rağmen

Senelerce hareketsiz kalan su sporları son zamanlarda alâka görmeye başladı. İki ezeli rakibin bu sahada da rekabete başlaması ve Yılmaz Özüak, Engin Ünal gibi hakikaten büyük kabiliyetlerin birden ortaya çıkıvermeleri bu gelişmenin başlıca amili oldu. Senelerce önce kırılmış bulunan rekorları bu gençler daha mevsim başında, uzun boylu çalışmaya fırsat bulmadan kırmayı başlamışlardır. Bu kabiliyetler kış yaz yüzebilecek bir havuza, kendilerine bir şeyler öğretebilecek hocalara ve daha iyi şart ve imkânlara sahip olsalardı herhalde bu günkünden çok daha fazlasını yapabilirlerdi. Sadece gazete sütunlarındaki bir iki sitayişkâr cümleden ve müsabakayı seyre gelenlerin alkışlarından başka alaka görmiyen bu sporculara hakları olan imkânları vermek zamanı gelmiştir. Lidonun Tütün deposu olmasından sonra Moda Plajında yapılan müsabakalarda Engin Ünal geçen hafta da 100 metre kelebek kurbağalamada 1.16,5 ile yeni Türkiye rekoru tesis etmiştir. Bu derece küçümsenecek neviden değildir.

Transfer

Topa iyi vuranlar

Transfer piyasası birden hızlandı. Geride bıraktığımız hafta içersinde İzmirden gelen bir idarecinin Lefter ve Mehmet **Ali'ye yaptığı** astronomik teklifler piyasanın yükselmesine sebeb oldu. İzmir Altınordu Kulübü İdarecilerinden olan Muammer Erolun yaptığı teşebbüsler müsbet bir netice vermemiştir. Fenerbahçe Kulübü, bu idareciye "Satılık oyuncumuz yok" demiş, Mehmet **Ali** ise İstanbuldan ayrılamıyacağını bildirmiştir. Piyasanın **birden** yükselmesi **İzmirli** İdarecinin faaliyet sahasını dar altmıştır. Lefter ve Mehmet Aliden sonra idareci hangi **futbolcuya** el uzattıysa ateş **pahası** olduğunu **görerek elini** çekmek mecburiyetinde kalmıştır. Muammer Erol demiştir ki: "Faaliyetlerimi gizli tutamamam tamamen kulübümün aleyhine oldu. Bazı futbolcular değerlerinden çok fazlasını benden istediler. Eee., biz de bu **işten** anlarız. İzmirde bulunuruz ama İstanbulda kimin topa iyi vurduğunu biliriz." Muammer Erol İstanbuldan müsbet intibalarla ayrılmadı. Piyasayı Leftere 50 bin lira vererek açtı. Fakat neticede Yeşil direğin orta hafı Kâzımda karar kıldı. Bu hâdise bize şu hakikati göstermiştir: Transfer piyasasında at koşturmak kolay değildir. Bu böyle **olsaydı,** İzmirli idareciler ellerindeki futbolcuları İstanbula kaptırıp sonra da İstanbuldan oyuncu teminine çalışmazlardı.

Fenerbahçe Genç takımı

İki maç **yapmak** üzere Bulgaristana davet **edilen** Fenerbahçe Genç Takımı ilk maçını 12 Temmuz Perşembe günü Sofyadaki 30 bin kişilik Vasilevski Stadında Lokomatic takımıyla yaptı. **Fenerbahçenin 6-1** gibi çok **farklı mağlubiyetiyle** neticelenen bu maçta. **Bulgarlar hem** yaşlı futbolcular **oynatmışlar, hem do** başka takımlardan takviye almışlardı. Sıcak bir günde ve kalabalık **bir** seyirci kütlesi . önünde genç futbolculardan kurulu Fenerbahçenin mağlûbiyetinde halkın aleyhte tezahüratı da mühim bir rol oynamıştır. Fenerbahçe genç takımı ikinci karşılaşmasını 15 Temmuz Pazar gürü Filibe Lokomatif takımı ile yaptı. Gayet canlı bir oyundan sonra Sarılacivertli gençler sahadan 3-1 galin ayrıldılar. İdareciler maçtan evvel Lokomatif kulübü idarecilerine 19 ya--ından yukarı futbolcu oynatmamayı ve başka takımlardan takviye almamalarını şart koşmuşlardı. Bu teşebbüsleri müsbet karşılanmıştı. Fenerbahçeliler hafta içersinde yurda dönmüşlerdir. Aynı takım Kurbân **Bayramından sonra bir Karadeniz turu** yapacaktır.

1956 İKRAMİYELERİ
12
BAHÇELİ EV
6
VİLLA
300.000
LİRALIK PARA
İKRAMİYELERİ
12
Bahçeli Ev
6
Villa
1956
300000
İKRAMİYELERİ
DOĞUBANK
Her 100 liraya bir kur'a numarası

YILSONUNDA
59
Apartman
Dairesi
HER
HESABA
BİR EV
MUHA
BANK